

ב"ה

שלחן ערוך

הבהיר החדש

הלכות נדה וטבילה

עם

אבני השלחן

והוא ליקוט ביאורים, הערות ופסקים
מסודרים לפי סדר השו"ע, הט"ז, הש"ך והפתחי תשובה
מתורתם של רבותינו הראשונים והאחרונים
ועד הכרעת גדולי פוסקי זמנינו

הבן איש חי
הגר"צ אבא שאול
הגר"מ אליהו
הגר"ע יוסף

הגרש"ז אויערבאך
הגרי"ש אלישיב
הגר"ש וואזנר
הגר"נ קרליץ

ובתוספת הרבה פסקים מהאבני שהם, אגרות משה, בדי השלחן, מנחת יצחק,
משמרת הטהרה, פרדס שמחה, קנה בשם, ציץ אליעזר, שיעורי טהרה, תשובות והנהגות ועוד

בעזרת החונן לאדם דעת

ירמיה בן לאאמו"ר נסים ז"ל

פעה"ת מודיעין עילית

המהדורה החדשה אלול ה'תשע"ח

עם הרבה הוספות

לתשומת לב

אין מגמת הספר לפסוק או להכריע בהלכה, רק למסור דעות הפוסקים בענין הגידון כמות שהם בליכוף תמלית הטעמים והנימוקים, לכן אין להסיק שהדעה המובאת באחרונה היא המכרעת, וכן המילים "מאידך" "אמנם" וכדו' הן רק מלות קשר הבאות להבדיל בין דעת אחת לשניה, ואין בהם משום דעה עצמית. כמ"כ אין במשמעות המילה "ולדינא" להכריע בהלכה, אלא אך ורק להביא הכרעת פוסקי זמנינו בנושא המדובר.

© כל הזכויות שמורות
כולל העתקה וצילום
ללא רשות מהמוציא לאור

ניתן להשיג את הספר:
058-3255441
050-4155441

הארות והערות
כדרכה של תורה
יתקבלו בברכה

בטל: 058-3255441

ובמייל |בשר - לא בבית|:
0583255441j@gmail.com

הגהות:
הרב יצחק ברקלי הי"ו
08-9744564

עיצוב כריכה:
גב' קמי כהן

יישור הטורים
נעשה בעזרת התוכנה
לעיצוב ספרי קודש
של יעקובוב פיתוח תוכנה
0527655759
Yaakovov001@gmail.com

הסכמות ומכתבי ברכה

לפי סדר א-ב

הגאון הרב

משה בראנדסדארפער שליט"א

אב"ד ור"מ היכל הוראה ירושלים
בעמח"ס "היכל הוראה"

יום ראשון ג' מנחם אב תשע"ח לפ"ק

מורינו ראש הכולל הגאון הרב

ברוך דב דיסקין שליט"א

ראש כולל נחלת משה
ומראשי ישיבת אורחות תורה

ימי החנוכה תשע"ח

הגאון הרב

אשר זעליג וייס שליט"א

גאב"ד דרכי הוראה
וראש ישיבת דרכי תורה

כ"ז תשרי תשע"ח

הן ראה ראיתי הספר "אבני השלחן" אשר הוא ליקוט ראשונים ואחרונים בלשון צחה ובהירה על סדר שו"ע הלכות טהרה שחיברו האברך החשוב השוקד על תלמודו הרה"ג י. ס. שליט"א מעיה"ת מודיעין עילית יצ"ו.

והנה דבר גדול עשה הרה"ג הנ"ל שמציע את הדברים כשולחן הערוך לפני הלומד בהביאו שיטות הראשונים והאחרונים והנ"כ כדי להבין היטב את דברי השו"ע על בוריים, וכן מביא את שיטות האחרונים בשאלות שנתחדשו בזמנינו, ובודאי יהיה לתועלת גדול ללומדי ההוראה, וניכרים פרי עמלו אשר יגע בחיבור זה.

אשר ע"כ אף ידי תיכון עמו להפיץ חיבורו ברבים לזכות בהן בני ישראל, והשי"ת יזכה אותו שיזכו ללמוד וללמד ולהרביץ תורה ברבים מתוך נחת דקדושה ויפוצו מעיינותיו חוצה להרבות כבוד התורה וכבוד שמים מתוך נחת והרחבת הדעת להגדיל תורה ולהאדירה אבי"ר.

וע"ז באעה"ח למען כבוד התורה ולומדי

הן הראני ידידנו המו"ר בתו"ש הרה"ג רבי י. ס. שליט"א מחשובי הלומדים כאן בכולל "נחלת משה" חיבור יקר על שו"ע יו"ד הלכות נדה אשר ערך ליקט ובאר ברוב כשרון ויגיעה מדברי הפוסקים וגדולי ההוראה, ומתוך הדברים ניכר עמלו ושקידתו בתורה.

וכבר הסכימו על חיבור זה ת"ח מופלגים בעלי הוראה שליט"א ובודאי יהיה בזה תועלת רב למעיינים.

אין לי אלא לברכו שימשיך לעמול בתורה ולזכות את הרבים מאור תורתו.

בברכה

יוון ג' ניסן
תש"ח - א"ח

הן ראיתי את ספרו הנפלא של האברך היקר והמופלא הרה"ג ר' י. ס. שליט"א אשר בכשרון רב ליקט ערך ובירר מדברי רבותינו גדולי הדורות וגדולי הזמן בהלכות נדה על סדר השו"ע, והעלה את הדברים על הכתב בשפה ברורה ובנעימה.

חכמה רבה יש כאן ומלאכה רבה יש כאן ומכל סימן שבספר רואים את כשרונו הרב של המחבר, ובטוחני שרבים יהנו מספר נפלא זה.

ברכתי להרה"ג שליט"א שיזכה תמיד להגדיל תורה ולהאדירה כשאפתו הטהורה, ורק שמחה ונחת יהיה מנת חלקו כל הימים.

בברכת התורה באהבה

אשר וייס

הסכמות ומכתבי ברכה

ולפי סדר א-ב

הגאון הרב אלחנן פרץ שליט"א

ראש בתי הוראה "האיגוד"
וגאב"ד בד"ץ חוקת משפט

יום ב' לסדר "עצום ורב" כי תבא תשע"ז

ספרו המצויין, של ידידי, הרה"ג ר' י. ס. שליט"א היה למראה עיני, ומצאתי בו את שאהבה נפשי, שיטות רבותנו פוסקי הדור, שזורים סביב השלחן ערוך - בחכמה ותבונה רבה, והכל כתוב בשום שכל דבר דבור על אפנים.

ודבר בעתו עשה, ומתוך דעה והשכל, שהלומד רואה את דברי השו"ע יו"ד כולל כל המפרשים על הדף, ומן הצד בצורה מדויקת את דברי פוסקי זמנינו, והדברים ערבים, נאים למראה וטובים לגדולים וטובים.

לא נצרכה אלא לברכה, יתן ד', וספרו זה יתקבל לרצון אצל מחפשי התורה ולומדיה, ויזכה להוסיף חיבורים טובים ומשובחים, ולהגדיל תורה.

בהערכה רבה
לעמלי תורה

יחזקאל

הגאון הרב יורם סרי שליט"א

רב בית המדרש היכל שלום
ואב"ד במודיעין עילית

אלול תשע"ז

ראיתי עלים מהספר שו"ע הבהיר עם "ביאורים ומוספים" שחיבר הרה"ג י. ס. שליט"א, והוא ליקוט נפלא על דברי השו"ע ונו"כ מגדולי המפרשים והפוסקים ערוך ומסודר בצד השו"ע, והוסיף מדברי פוסקי זמנינו בשאלות שהתחדשו בדבריהם, והכל ערוך באופן נפלא דבר דבור על אופניו. מתוך עיון בדברים ניכר שהמחבר עמל רבות לתמצת את הדברים בצורה ברורה וקלה, הן את החלק העיוני שבהלכה, והן את הדינים למעשה כפי שפסקו הפוסקים ראשונים ואחרונים, עד אחרוני זמנינו, כך נמצא שהספר פותח שעריו לאלו המעוניינים להבין את עומק דברי השו"ע, וגם לאלו שרוצים לדעת את מסקנת הדברים למעשה. אשר ע"כ, ספר זה ראוי לעלות על שלחן מלכים, ובודאי יביא תועלת ללומדים, וירבה את הטהרה בישראל.

והנה בענין סוגי הבדיקות הנוהגות היום אצל הרופאים, אין לסמוך לגמרי על הכתוב בספרים כיון שהדברים משתנים מידי פעם, הן בצורת הבדיקה והן בצורת המכשיר המשמש לבדיקה, ואשר ע"כ יש להתיעץ עם ת"ח הבקי במציאות הדברים ובחידושים הרפואיים. עוד מראה הנסיון שלעיתים יש רופאים שנוטלים לעצמם גם את תפקיד מורה ההוראה, ולכן הדבר פשוט שבכל שאלה שמתעוררת אין לסמוך על הרופא בפסיקת ההלכה.

לא נותר אלא לברכה שיזכה המח' להוסיף עוד חיבורים כהנה לתועלת הלומדים ולזכות את הרבים, ויזכה לישב באהלה של תורה מתוך נחת והרחבת הדעת.

הנ"ל לברכה
יורם סרי
רב בית המדרש היכל שלום
ואב"ד במודיעין עילית
מז"ס מענה פיו

הגאון הרב יעקב חיים סופר שליט"א

ראש ישיבת כף החיים

יום ראשון כ"ה תשרי תשע"ח לפ"ק

הנה מעלת היקר, שקדן וחשקן בתורה, חריף ובקי משנתו קב ונקי, הרה"ג י. ס. שליט"א, הראה לי פרי עמלו אשר טרח עמל ויגע כדת מה לעשות, הוא ספרו הנקרא בשם "שלחן ערוך עם ביאורים ומוספים", והם ביאורי ובירורי הלכה, וליקוט דינים בהלכות נדה העמוקות, עד הכרעת פוסקי זמנינו, ערוכים ומסודרים בטוב טעם ודעת, וכאשר עיני המעיין תחזינה מישירים, ומאוד רציתי לעיין בדבריו אבל לפי רוב הטרדות הגדולות שהשתרגו על צוארי ואפפוני בהיקף כל הראש, לא עלה בידי לעיין היטב בדבריו הנעימים, ולא באתי אלא לברכו שיזכה לברך על המוגמר, ובפרט שכבר עלו בהסכמה חכמים ושלמים שליט"א לספרו זה, ולכן גם אני עני כיהודה ועוד לקרא תכון ידי עמם.

והנני בברכה נאמנה למעלת הרב המחבר שליט"א שחפץ ה' בידו יצליח, ויעשה ספרו זה פרי לטובה וימצא חן ושכל טוב בעיני אלקים ואדם, ישוטטו רבים ותרבה הדעת ויגדיל תורה ויאדיר אמן.

בברכת התורה
י"ח ס' / 28

הסכמות ומכתבי ברכה

ולפי סדר א-ב

הגאון הרב

משה מרדכי קארפ שליט"א

דמו"צ ורב הגבעה הצפונית קרית ספר
בעמח"ס משמרת הטהרה ועוד

תשרי תשע"ח

הגאון הרב שמחה

בן ציון אייזיק רבינוביץ שליט"א

רב ומו"צ בשכונת רמת שלמה
בעמח"ס פסקי תשובות

יום ראשון א' כסלו תשע"ח, לפ"ק

הגאון הרב

יעקב שכנזי שליט"א

רב ומו"צ בעדה החרדית הספרדית
ירושלים

ג' מרחשון תשע"ח

מכתב ברכה

הובאו בפני גליונות ספרו הבהיר והחשוב של הרה"ג י. ס. שליט"א. אמת אגיד כי מעולם לא ראיתי כבושם הזה איך קיבץ המחבר בחכמה כמעט כל שיטות האחרונים והראשונים על כל סעיף וסעיף.

דבריו מסודרים בטוב טעם ודעת באופן מושך את לב הקורא, באופן שבעודו בכפו יבלענו. מרוב מתיקות הדברים וסידורם הנאה.

ומגיע לרב המחבר ברכת יושר כח, כי כל אשר יחפץ הלומד, יוכל למצא בדבריו.

ויה"ר שיפוצו מעיינותיו חוצה, להגדיל תורה ולהאדירה, ולענ"ד כל אברך צריך לרכוש ספר זה ויהיה לו תועלת מרובה בזמן שילמד הלכות נדה.

ולא נצרכה אלא לברכה שימשיך לזכות את הרבים בחיבורים ביוצא בזה גם בשאר מקצועות התורה, מתוך בריאות ונחת אמן.

ביקרא דאורייתא

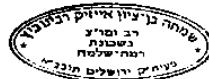
הן ראיתי את החיבור הנפלא של האברך במדרשו הרה"ג י. ס. שליט"א בעירנו מודיעין עילית, על הלכות טהרה, ע"ס השו"ע, זה לעומת זה, כל דברי הפוסקים שמאחרי נ"כ השו"ע עד ימינו מובאים בקצרה ערוכים בטו"ד דבר דבור על אופניו, מכל השאלות שנתחדשו עד ימינו. והכל בלשון קלה וברורה ובסברא ברורה ונעימה, מקבילות הלולאות אחת אל אחת. ובכך העידו עליו רבותיו על יקרת חיבור זה.

והנני לברך להרהמ"ח שליט"א שיזכה לברך על המוגמר להוציא לאור את חיבורו על כל הל' נדה ועל יתר חלקי השו"ע ולהגדיל תורה ולהאדירה מתוך נחת והרחבה.

ויה"ר שיזכה הרהמ"ח שליט"א עוד רבות בשנים לעסוק בתורה כאוות נפשו, לזכות את ישראל בעוד חיבורים מועילים, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, וחיי נחת והרחבה וכט"ס.

בכבוד ובמכרה
אמנו כ"א ניסן

יורה דעה קצו קצה הלכות נדה

י (ט) אינה טמאה לידה כו'. כלומר מדאורייתא אינה טמאה לידה, אבל מדרבנן טמאה לידה צילא אכר אחד והחזירו כלקמן סי"א, וטמאה ג"כ נדה אפילו מדאורייתא דלי אפשר לפתחת הקצר צלא דס⁽¹⁾. וכן כחז העטרת זהב. וכן משמע בפוסקים: **י** **משתצא פדחתו כו'.** היינו לפי מה שכתב צכספ משנה (אסורי צילא ג' ו) וצנדק הצית דרוז פדחתו צרמז"ס (טס) ט"ס הוא. אבל צצ"י י"ש צדריי. וכן הטור כתב רוב פדחתו, משמע דסצירא ליה דפדחתו צצמשה (נדס, כה, ה) היינו רוב פדחתו⁽²⁾. וע"ל סימן י"ד ס"ק א': **י** **אי** **הוציא העובר כו'.** לשון הטור הוציא ידו או רגלו והחזירו הכי זו טמאה לידה, ואין נומנין לה ימי טוהר עד שיוולד:

קצה א (א) תמיד היא בנדחה כו'. כלומר אף צימי לצונה כל דין נדה יש לה, כדלחמא צפוסקים ומציא צית יוסף: **ב** **אפילו בדברים.** אס מרגילין לערוה לא ידבר צהן עמה⁽¹²⁾. עד כאן לשון טור: **ב** (ג) **ולא יושיט מידו כו'.** אפילו צדכר שהוא ארוך:

ח **היולדת טומטום או אנדרוגינוס נותנין לה ימי טומאה של נקבה:**

ט **יהרגישה שהפילה ואינה יודעת מה יאפילו לא היתה בחזקת מעוברת הרי זו טמאה לידה וחוששת שמא נקבה היתה:**

י **ינחתך הולד במעיה ויצא אבר אבר בין שיצא על סדר האברים כגון שיצא הרגל ואחריה השוק ואחריה הירך בין שיצא שלא על הסדר ט** [יח] **אינה טמאה לידה** **עד שיצא** (ט) (ח) **רובו יצאם יצא ראשו כולו כאחד הרי זה כרובו ואם לא נתחתך ויצא כדרכו י** **במשחצא** (י) **פדחתו ה"ז כילוד אע"פ שנחתך אח"כ ביולא סוף דבר שיצא לחוץ ממש אלא אפילו משיצא חוץ לפרוזדור:**

יא (א) **יהוציא העובר** [יח] **את ידו והחזירה אמו** (ה) **טמאה לידה:**

יב **כיהיתה מקשה לילד** (ט) **ושמעה קולו של ולד חשוב כילוד שאי אפשר שלא הוציא ראשו חוץ לפרוזדור**⁽⁶⁾:

יג **כיהיולדת תאומים ושהה ולד אחר חבירו כגון שנולד האחד קודם שקיעת החמה והאחר אחר שקיעת החמה הראשון טמאה לידה ומונין ימי טומאה משיצא האחרון ואם הראשון ניכר שהוא זכר והשני ניכר שהוא נקבה או שאינו ניכר שני זה אם הוא זכר או נקבה מונה משיצא השני ימי טומאה לנקבה:**

יד **כיווצא דופן** [יח] **כיהא לא יצא דם אלא דרך דופן אמו טהורה מלידה ומנדה ומציבה**⁽⁸⁾:

קצה **דברים האסורין בזמן נדותה**⁽⁹⁾. ובו יז סעיפים:

א **כחייב אדם לפרוש מאשתו בימי טומאתה עד שתספור ותטבול** [א] **(ואפילו שהיה זמן ארוך ולא טבלה א)** *תמיד היא בנדחה עד (ה) **שטבול** (צ"י צס פוסקים) [ב] (א) **יולא ישחוק ולא יקל ראש עמה ב** (אפילו צדנרים) (טור וצ"י צס רשנ"א מאכות דר"ן) **שמא ירגיל לעבירה** ⁽¹⁰⁾ [ג] [ה] **אבל מותר להתייחד עמה** [ד] **דכיון שבא עליה פעם אחת תו לא תקיף יצריה** ⁽¹¹⁾ (לשון ע"מ):

ב [ה] (ב) **לא יגע בה אפילו באצבע קטנה ג** [ו] **יולא** (צ) **יושיט מידו לידה שום דבר ג** (א) **ולא יקבלנו מידה** ⁽¹⁵⁾ **שמא יגע בבשרה** ⁽¹⁶⁾

תורת השלמים

קצה א [ה] **אב"ב מותר להתייחד עמה.** ודוק אס אינה נאקרת עליו רק משום נדה, דיש הימיר לאיסורה ואין יצרו תקפו כ"כ, משא"כ אס יוצמה שנאקרת לצנלה עולמית, אקרו

י [ד] **עד שיצא רובו.** ומנזל מדברי הפוסקים דהיינו מדאורייתא, אבל מדרבנן טמאה לידה: **יא** [ה] **את ידו.** לאו דוקא, ה"ה אכר אחר:

ביאור הגר"א

י [יח] **אינה טמאה כו'.** עש"ך ועיין גמרא כ"ח א' וכתב בת"ה דה"ה לכל אבר: **יד** [יח] **אם א"א כו'.** כרבי יוחנן מ"א ב':

קצה א [א] **ואפילו כו'.** עבה"ג ס"ק א': [ב] **ולא ישחוק כו'.** באבות דר"ג פ"ב ה"א הרי הוא אומר ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב יכול יחבקה וינשקה ויברר עמה בדברים בטלים ת"ל לא תקרב כו': [ג] **אבל כו'.** פ"ק דכתובות (ד') ופ"ד דסנהדרין (ל"ז א') ופ"ו דעירובין (ס"ג ב') ופ"ק דטוטה (ו' א'): [ד] **דכיון שבא כו'.** כתובות שם: **ב** [ה] **לא יגע כו'.** פ"ק דשבת (י"ג ב') ח"ו כו': [ו] **ולא יושיט כו'.** עתוס' דשבת שם ובכתובות ס"א א' ד"ה מיחלפא כו' אבל הרא"ש כתב דמתנא ד"א רביה היא מדקאמר שמא הבאת כו' אלמא דיש ליוהר כו' ע"ש ומוציא הכוס כתב

פתחי תשובה

קצה א (א) **ולא ישחוק.** עיין בש"ת בא"ח סימן רי"ז סק"ה שכתב בשם ברכי יוסף דאסור להריח מבשמים שלה, אף שהתורה העידה סוגה בשושנים, מ"מ יש להתרחק, וסימן לדבר סוגה בשושנים, דצריך סיג גם בשושנים⁽¹³⁾. ועיין בט"ז שם ס"ק ג' שכתב דאפילו אם הסירה כו', וה"ה בבשמים של אשתו נדה אם הסירה מעליה ומונחים על השולחן, אפ"ה אסור להריח בהם⁽¹⁴⁾. וכתב בספר חמודי נציאל כ"י, נראה אפילו לדידן שמקילין בתשמיש המטה ביוצא לדרך מן הווסת כדלעיל סימן קפ"ד, מ"מ בדברי הרגל באשתו נדה אסור: **ב** (ב) **לא יגע בה.** בתשובת נ"ב חנינא ח"ד סימן קכ"ב נשאל באיש ואשה הדריים בכפר בין גוים ואין שם יהודי או יהודית וזולת הווג לבדם, אם מותר לבעלה לעמוד עליה כשהיא טובלת לראות שהיא כולה תחת המים, ואם יכול לתמכה בידיו לרחפה תחת המים. וכתב שמצד הסבא נראה כיון דאיסור נגיעה (כדעת הש"ך סק"כ) וכן איסור הסתכלות במקומות המכוסים הוא שמא יבא לידו הרגל, דבר ברגע זה לא חיישנין, דלא שביק היתרא שתיכף ברגע זה מותרת בעליותה מן המים. ולכן אם אי שפחה בענין אחר, יש להתיר⁽¹⁷⁾, ע"ש. ועיין בתשובת שמש צדקה ח"ד סימן ס"ד שכתב, מי שפחה אשתו ר"ל ויהי נדה, רשאי ליגע בה, ע"ש⁽¹⁸⁾: **ג** (ג) **ולא יקבלנו מידה.** עיין בתשובת יד אשתו סוף סימן ו"ה שכתב דאין אשת נדה רשאה להחזיק נר בידה

י (ח) **רובו.** עבה"ט של הרב מהרי"ט ז"ל שהביא בשם תשובת נחלת שבעה סימן ט' באשה שישבה על המשבר ופסקו החבלין וצירין, דצריכה שבעה נקיים, משום דאמרינן בשבת מאימתי מחללין עליה שבת, משעת פתיחת הקבר. וקתני עלה מאימתי פתיחת הקבר, משעה שישבה על המשבר, ווא"א לפתיחת הקבר בלא דם, ע"ש. ועיין ח"ד שחלק על דברי נ"ש אלו, ופסק להתייר, ע"ש⁽³⁾ [וכן הסכימו בספר כרתי ופלתי וסי"ט. אלא דבמקום שנהגו איסור לא ישנו]. גם בשאלות ותשובות תשובה מאמה חלק א' סימן קי"ד השיג על הג"ש הורה להתייר, והסכים עמו רבי הגאון בעל נ"ב ז"ל⁽⁴⁾ [וכן הסכים בתשובת ח"ס סימן קע"ט. והוסיף עוד לומר דאף המנהג שהעידו נשי פולין לפני בעל נ"ש אינו באסתם, אבל אם בדקה המילדות ומצאו הפתח סגור, אפילו מנהג ליכא⁽⁵⁾, ע"ש]. ועיין בספר בינת אדם, ועמשה סק"ד: **יב** (ט) **ושמעה קולו של וולד.** איש ואשתו היו במטה, והאשה מעוברת והיתה ישינה, והאיש היה ניצור ושמע קול העובר בוכה כמעי אמו, הורה בתשובת נ"ב ח"ד סימן ק"כ דטמאה ד"ד יום, ולא אמרינן אילו יצאה ראשו אגב צערה היתה מתערה כדאיתא בנדה דף ג', דהכא כיון דרוב ולדות אינם בוכים קודם הוצאת הראש, מיידי ספיאק לא נפקא. ולא אמרינן ס"ס, שמא זכר, שמא לא הוציא ראשו, דהכא לא מהני ס"ס⁽⁷⁾, ע"ש. ועמ"ש לקמן סימן קס"ב סק"ז אימת ימולד לא הולד:

אוצר מפרשים

הסוגיא יותר, דהכרוז קאי אנקבה, מדקאמר בת פלוני וכו', משמע דמכריזין עליה, והל"ל לשמונים יום משעה שזמיר עד שנוצרת, דאז הבת קול יוצא, ויש שמונים יום. א"ו דשניהם שוין לארבעים יום, ע"ש:

קצה א (נה) **תמיד היא בנדחה עד שתטבול.** עש"ך סק"א שכתב, כלומר אף בימי לבונה. ור"ל דהיה ק"ל מאי קמ"ל, הא זה מפורש בקרא דכתיב תהיה בנדחה, עד שתבוא במים. לז"כ כלומר אף בימי לבונה, דכתבו התוספות בכתובות דף ס"א דאמר ר"ת דהיו רגילין לטבול אחר ד' לראייתה כשפוסקת, דלא אסורה השתא אלא מדרבנן, וכן הביא הט"ז בסימן קצ"ו סק"ו דהיו נוהגין בימים קדמונים לטבול ב"פ וכו', ע"ש. וקמ"ל דמ"מ תמיד היא בנדחה עד שתטבול שנית לז"י שלה מחמת חומרא דר"ז. ואף דעתה לא נהגו כן, מ"מ כתב הרבנות לאותן דהיו נוהגין כן דכ"ז שלא טבלה שנית דתמיד היא בנדחה וכו', וטעם הטבילה הראשונה, עיין בראש משום טהרות, דע"ז העמידו על ד"ת ולא החמירו בזה חומרא דר"ז, או משום דטבילה בזמנה מצוה, דלד"ת זמן טבילתה הוא אחר ד' לראייתה כמ"ש הריב"ש, והביאו בספר סדרי טהרה, ע"ש. ומ"ש מחובר מותר להתייחד עמה וכו', עמ"י דדוקא בנדה דיש היתר לאיסורה וכבר בא עליה, לא תקיף יצריה. אבל בנדחה תחתית, אסורה ביהודי כמ"ש בטוהר ומוסרין לו שני ת"ח בדרך וכו', ע"ש:

יד (ש"ס) **יוצא דופן וכו'.** עיין בפלתי שהביא דברי התו"ט בפ"ח מבכורות מ"ב, דלהרמב"ם בפירוש ההשנה שם בהכרח ממות, עיין שם. והא נטילה האם כשרה, ומאן דמטריף היו טוהר דברב משנה. אלא דעת הרמב"ם דסבירא ליה דדוקא נטיל, אבל ניקב טריפה, דהלוקא יותר מוק מניטל כולו, ע"ל סימן מ"ה. לכן ביוצא דופן והוא אחריו, ל"ל דנטיל כל האם, דאם כן גם השני היה יוצא דופן. אלא על כרחך דחתכו לאם, והוציאו לזה הולד, והשני נולד כדרכו, והיו זה ניקב ונלקח בתכלית הכאב. לכן שפיר כתב הרמב"ם שם דתמות. אבל אם נטלו כל האם, יכולה לחיות. רק השיג מהגידים שאח"כ הומצ"ן דיצירת נקבה לשמונים, ומביא רביא מרש שטעה, ארבעים יום קודם יצירת הולד ב"ק יוצא דופן ונטילין כל האם, אף דוד יכולה לחיות, אך איך אפשר שתחזור ותלד כיון דלית לה אם כלל. אלא דהוה שקר, אי"כ שביציאות ביוצא דופן דיוכלה לחיות אבל לא להוליד, ע"ש. ועיין במ"י בשם הרמב"ן דיצירת נקבה לשמונים, ומביא רביא מרש שטעה, ארבעים יום קודם יצירת הולד ב"ק יוצא דופן ונטילין כל האם, וכתבו שם התוס' קודם יצירת הזכר, והיינו מדקאמר ארבעים יום קודם. משא"כ בנקבה דיצריה לשמונים, ומשמע באותה שעה שזמיר עד קול יוצא. וכן משמע נמי מדקאמר שם שדה פלוני לפלוני וכו'. והשיג שם על הפרישה שכתב להיפך מהתוס', אך מהטור והש"ע כאן דכתבו דאח"כ חוששת לזכר ולנקבה, מבאר דהלכתא כהכמים דיצירת שניהם לארבעים. לכן מיישב שם

המשך מעמוד הקודם

סימן קצד סעיף יב

6) השו"ע כתב שאם היתה מקשה לילד ושמעה קולו של וולד, חשוב כילוד, דאי אפשר שלא הוציא ראשו חוץ לפרוודור.

ובטעם הדבר, מבואר בנדה (ל'): דבמעו אימו פיו סתום ובני מעיו פתוחים, ובשעת הלידה נסתם הפתוח ונפתח הסתום, וכל זמן שלא יפתח א"א שישמע קול, ואם שמעו קול ודאי שיצא ראשו ונפתח פיו.

וכשנולד בכניסת שבת אם ימולו בשבת הבא, כתב השב"ח (עמ' רמז) דאם קושי הלידה לא התחיל מבעוד יום ונולד מיד בתחילת השבת א"צ לחוש שיצא ראשו חוץ לפרוודור מבעוד יום, ורק אם הקשתה קודם הלילה חיישין שהקושי גרם שיצא הראש חוץ לפרוודור. ומ"מ יש לקחת בחשבון תמיד זמן מסויים קודם הלידה, דהרופאים מחשיבים לידה רק כשיצא כל הגוף ואז רשמים, ולכן אם אמרו שהלידה היתה ממש בתחילת השבת יש לחוש שיצא קודם ואין מלין אותו בשבת.

7) הפת"ש (סק"ט) הביא מש"כ הנו"ב לגבי אשה מעוברת שבאמצע שינה שמע בעלה קול העובר במעיה, דדינה שיש לה טומאת לידה נקבה.

אמנם, הטה"ב (ח"ב עמ' עו) כתב דמעיקר הדין יש מקום להקל, שהרי יש רוב נוסף להקל, דודאי לא שכח שיצא ראשו של העובר ויחזירו וישתהה במעי אימו יותר משבוע ימים כנידון הנו"ב. והשב"ח (עמ' רמז) כתב דיש הרבה ששואלין ששמעו את קול הולד, אמנם ברוב הפעמים הוא רק דמיון של הנשים וכמין חלום ששמעו את הולד צועק.

סימן קצד סעיף יד

8) מבואר בשו"ע דיוצא דופן, אם לא יצא דם אלא דרך דופן, הרי אמו טהורה מלידה, מנדה ומזיבה.

ומה שמצוי לפעמים שבשעת הניתוח יוצא דם הרחם גם דרך א"מ, כתב החוט שני (עמ' רכא) דאפשר שהיא טמאה, אמנם אם נודע לה בבירור שלא יצא דם הרחם דרך א"מ ה"ז טהורה. ובפתחי מגדים (כט, יט) כתב שלפי עדות הרופאים אין אפשרות שתלד ע"י ניתוח קיסרי ולא תראה לפחות טיפת דם דרך הרחם, לכן יש לדון כל ילדת ע"י ניתוח כטמאה נדה. וכ"כ בשיעורי טהרה (עמ' תרעז).

ולמול אותו בשבת כשנולד בניתוח קיסרי, מבואר בשו"ע (או"ח סי' שלא ס"ה) דאסור. וכתב החו"א (י"ד קנ"ד, ד) דיש להזהיר את המזהלים ע"ז.

ואם הוא נולד בניתוח קיסרי והוא הבכור, כתב השו"ע (סי' שה סכ"ד) דהוא פטור מפדיון הבן, שאין הוא פטר רחם.

סימן קצה סעיף א

9) ובטעם הדבר דחכמים גזרו הרחקות, כתב הרא"ש (קיצור הל' נדה אות ב) דמחמת שמתייחד עימה תדיר, עשו גדר וסייג שיזכור את נדוטה. וכ"כ הר"ן בשם רבינו יהונתן (שבת יג. ד"ה כיוצא בו) דחכמים גזרו הרחקות שמא ישכח האיסור והכרת, ועשו זכירה לדבר והרחקה.

וכשיש ספק על המראה או על הכתם וצריך לשאול לחכם, כתב בשיעורי שב"ח (עמ' רנ) דיש להחמיר בכל דיני פרישה והרחקה עד ששואלים, וכ"כ בדרכי טהרה (פ"ב הוספה ח).

10) מבואר בשו"ע דאסור לשחוק ולהקל ראש עמה, שמא ירגיל לעבירה.

ולשחק יחד בשחמט או בסביבון בחנוכה וכדו', דעת השב"ח (עמ' רנא) דאף עם אחרים יש מקום להחמיר. וכ"כ בשיעורי טהרה (עמ' קלה) דלשחק יחד במשחקים כאלו הוי בכלל איסור שחוק, וכן הובא בשם הגריש"א (משמח"ט ח"ב עמ' ט) והגרש"א (אוצרות הטהרה עמ' רח). מאידך, בדרכי טהרה (פ"ה הוספה ג) כתב דמותרים הם לשחק בשחמט, וכ"כ בחוט שני (עמ' רכג) דמותר לשחק יחד במשחקים אלו, ומ"מ אם הוא באופן שמביא לידי שחוק וקלות ראש יש להתרחק מכך.

וליתן מתנה לאשתו ושאינה מיוחדת לקירוב לבבות, כתב התפארת צבי (סק"י) דאסור, משום שאין לך דבר הגורם חיבה יותר מזה. וכן הובא בשם הגריש"א (אשרי האיש עמ' רכח בשם ר' דוד מורגנשטרן) דאין ליתן מתנות

לאשתו בימי נדוטה, פרט למתנה שמחוייב בה מצד חובתו אליה כבגד חדש ליו"ט. מאידך, דעת הכר"פ (סק"א) דמותר ליתן מתנה לאשתו, שאינו מביא קירוב דעת המביא לידי ערוה, וכ"כ המחצה"ש (סק"ג). וכן נוקטים השב"ח (עמ' רנד), החוט שני (עמ' רכד), הטה"ב (ח"ב עמ' קט), בדרכי טהרה (פ"ה הוספה א) ובשיעורי טהרה (עמ' קלב).

ומתנה מיוחדת לקירוב לבבות כמתנה קודם יום הטבילה, הובא בשם הגריש"א (אוצרות הטהרה עמ' רח) דאסור, וכ"כ השב"ח (שם), והוסיף דיש לדעת לפי הענין אימתי אסור. וכ"כ בשיעורי טהרה (שם) דיש סוגי מתנות שעיקרם משום קירוב לבבות כמו ביום טבילתה או כשמצרף למתנה דברים של קירוב וחיבה בכתב או בע"פ דאסור. והטה"ב (ח"ב עמ' קט) כתב דבאופן שצריך לפייסה שחלף לטבול יש להחמיר, והכל לפי הענין.

ולשגר לה פרחים לשבת או יו"ט או אחר לידה או ליום הולדת וכדו', כתב בחוט שני (עמ' רכד) דמותר. וכן התיר השב"ח (ח"ה סי' קטו) לשגר לה פרחים לכבוד שבת, דיש בזה כבוד שבת כמבואר בשבת (לג:). אמנם, ביום חול הואיל ואין דרך לשגר פרחים אלא לקירוב דעת יש להחמיר בזה, אבל בסמוך לטהרה ממש, ה"ז מותר. ובשולחן שלמה (עמ' פו) כתב דמותר לתת לה מתנת יום הולדת אם היא רגילה בכך.

ולקרוא בספר א' ביחד, דעת הבאר משה (ח"ב סי' סד אות ה) שאסור, דהוי דרך חיבה. וכן הובא בשם הגריש"א (משמח"ט ח"ב עמ' שיב), שהתעסקות ממושכת כזו מביאה לקירוב הדעת. והשב"ח (עמ' רנד) כתב לאיסור, משום שיש לחוש לנגיעה. מאידך, דעת החוט שני (עמ' רכה) דמותר לקרוא יחד בספר א', ובלבד שיזהרו בנגיעה. והטה"ב (ח"ב קט) כתב דהכל לפי הענין, ואם יכולים להיזהר היטב שלא יגעו זב"ז יש להקל, ומשום חיבה אין כאן, שלא אסור חו"ל אלא חיבה המביאה לידי הרגל עבירה.

ולענין ללכת יחד תחת מטריה אחת, עיין מה שכתבנו על הפת"ש סק"ג.

ואם מותר להניף עליו במניפה להביא לו רוח או להפעיל מאוורר כנגדו, עיין מה שכתבנו על הפת"ש סק"ד.

ולענין לסבב עוף הכפרות מעל ראשה, עיין מה שכתבנו על הפת"ש סק"ד.

11) מבואר בשו"ע דמותר להתייחד עם אשתו נדה, משום דכשבא עליה פעם אחת תו לא תקיף יצריה.

ודע דבעינן טעם נוסף כדי להתיר יחוד עם אשתו נדה, והיינו שהיא עתידה להיות מותרת לו. וכ"כ בתוס' (סנהדרין לו. ד"ה התורה) וברבנא יונה (שם) דדוקא נדה שכבר בא עליה ויש גם היתר לאיסורה הוא דלא אסר הכתוב ביחוד. וכן מבואר בשו"ע (סי' קפז סי"ב) שאם נאסרה עליו משום שראתה דם מחמת תשמיש ג"פ, אסור לו להתייחד עימה אלא בעדים. וכ"כ התורה"ש (סק"א) והסד"ט (סק"ב) דאם זינתה שנאסרה לבעלה עולמית אסור להתייחד עימה.

ואשה שאינה רוצה לטבול מחמת רשעות ואומרת שתשאר כן כל ימיה, כתב המהרש"ם (ח"ב סי' קעח) דאסור לבעלה להתייחד עימה אף דאפשר שתחזור בה ותתרחצ לטבול, וכן הובא בשם הגרש"א (שולחן שלמה עמ' ט) והגר"ע יוסף (מנחת איש עמ' עט). אמנם, בשיעורי טהרה (עמ' קל) כתב דיש מקום לדון אם הלכה כדברי המהרש"ם, ובע"ז כתב השב"ח (עמ' רנא) שדברי המהרש"ם הם חידוש, שהרי כשהורה היא מותרת מן הדין, ולמעשה יעשה ש"ח, והוסיף דיש לחלק בין מורדת לצערו מחמת רשעות כמה שנים דאסורה כיון דאין לו פת בסלול, לבין נמנעת מסיבות אחרות שיש בזה צדדים להקל אם אינו זמן רב כ"כ, וגם אפשר שתחזור בה.

ובשם הגריש"א (פסקי הגריש"א הל' יחוד עמ' רנד) הובא דכשאינה רוצה לטבול מחמת רשעות אפשר להקל ולהתירה ביחוד עם בעלה.

ואשה שיש לה חבורות ופצעים באופן שאי אפשר לה לטבול שהמים הקרים מזיקים לה, עיין בשו"ע סימן קפז סי"ד ומה שהוספנו שם.

וחתנים, ובפרט בעלי מזג חם שבתקופה ראשונה אחרי הנישואין עלולים להיכשל, העיר השב"ח (עמ' רנא) דראוי לכ"א שיעשה גדרים והרחקות לעצמו גם בדברים המותרים כפי שמרגיש בעצמו, אם עלול להתעורר לידי עבירה. ובע"ז כתב בטה"ב (ח"א עמ' תצג) דאם רואים שהחתן והכלה קלי דעת ומתנהגים בשחוק וקלות ראש, ויש לחוש פן יבואו לידי איסור, ישתדלו לעשות להם סדרי שמירה, והכל לפי ראות עיני המורה.

המשך בעמוד הבא

יורה דעה קצר קצה הלכות נדה

י (ט) אינה טמאה לידה כו'. כלומר מדאורייתא אינה טמאה לידה, אבל מדרבנן טמאה לידה צילא אכר אחד והחזירו כלקמן סי"א, וטמאה ג"כ נדה אפילו מדאורייתא דלי אפשר לפתחת הקצר צלא דס⁽¹⁾. וכן כחז העטרת זהב. וכן משמע בפוסקים: **י** **משתצא פדחתו כו'.** היינו לפי מה שכתב צכספ משנה (אסורי צילא ג' ו) וצנדק הצית דרוז פדחתו צרמז"ס (טס) ט"ס הוא. אבל צצ"י י"ש צדריו. וכן הטור כתב רוב פדחתו, משמע דסצירא ליה דפדחתו צצמשה (נדס, כה, ה) היינו רוב פדחתו⁽²⁾. וע"ל סימן י"ד ס"ק א': **י** **אי** **הוציא העובר כו'.** לשון הטור הוליא ידו או רגלו והחזירו הכי זו טמאה לידה, ואין נומנין לה ימי טוהר עד שיוולד:

קצה א (א) תמיד היא בנדחה כו'. כלומר אף צימי לצונה כל דין נדה יש לה, כדלחמא צפוסקים ומציא צית יוסף: **ב** **אפילו בדברים.** אס מרגילין לערוה לא ידבר צהן עמה⁽¹²⁾. עד כאן לשון טור: **ב** (ג) **ולא יושיט מידו כו'.** אפילו צדכר שהוא ארוך:

ח **היולדת טומטום או אנדרוגינוס נותנין לה ימי טומאה של נקבה:**

ט **יהרגישה שהפילה ואינה יודעת מה יאפילו לא היתה בחזקת מעוברת הרי זו טמאה לידה וחוששת שמא נקבה היתה:**

י **ינחתך הולד במעיה ויצא אבר אבר בין שיצא על סדר האברים כגון שיצא הרגל ואחריה השוק ואחריה הירך בין שיצא שלא על הסדר ט** [יח] **אינה טמאה לידה** **עד שיצא** (ט) (ח) **רובו יצאם יצא ראשו כולו כאחד הרי זה כרובו ואם לא נתחתך ויצא כדרכו י** **במשחצא** (י) **פדחתו ה"ז כילוד אע"פ שנחתך אח"כ ביולא סוף דבר שיצא לחוץ ממש אלא אפילו משיצא חוץ לפרוזדור:**

יא (א) **יהוציא העובר** [יח] **את ידו והחזירה אמו** (ה) **טמאה לידה:**

יב **כיהיתה מקשה לילד** (ט) **ושמעה קולו של ולד חשוב כילוד שאי אפשר שלא הוציא ראשו חוץ לפרוזדור**⁽⁶⁾:

יג **כיהיולדת תאומים ושהה ולד אחר חבירו כגון שנולד האחד קודם שקיעת החמה והאחר אחר שקיעת החמה הראשון טמאה לידה ומונין ימי טומאה משיצא האחרון ואם הראשון ניכר שהוא זכר והשני ניכר שהוא נקבה או שאינו ניכר שני זה אם הוא זכר או נקבה מונה משיצא השני ימי טומאה לנקבה:**

יד **כיווצא דופן** [יח] **כיהא לא יצא דם אלא דרך דופן אמו טהורה מלידה ומנדה ומציבה**⁽⁸⁾:

קצה **דברים האסורין בזמן נדותה**⁽⁹⁾. ובו יז סעיפים:

א **כחייב אדם לפרוש מאשתו בימי טומאתה עד שתספור ותטבול** [א] **(ואפילו שהיה זמן ארוך ולא טבלה א)** *תמיד היא בנדחה עד (ה) **שטטבול** (צ"י צס פוסקים) [ב] (א) **יולא ישחוק ולא יקל ראש עמה ב** (אפילו צדצרים) (טור וצ"י צס רשנ"א מאכות דר"ן) **שמא ירגיל לעבירה** ⁽¹⁰⁾ [ג] [ב] **אבל מותר להתייחד עמה** [ד] **דכיון שבא עליה פעם אחת תו לא תקיף יצריה** ⁽¹¹⁾ (לשון ע"מ):

ב [ה] (ב) **ילא יגע בה אפילו באצבע קטנה ג** [ו] **יולא** (צ) **יושיט מידו לידה שום דבר ג** (א) **ולא יקבלנו מידה** ⁽¹⁵⁾ **שמא יגע בבשרה** ⁽¹⁶⁾

תורת השלמים

קצה א [א] **אב"ב מותר להתייחד עמה.** ודוק אס אינה נאקרת עליו רק משום נדה, דיש הימיר לאיסורה ואין ילדו תקפו כ"כ, משא"כ אס יוצמה שנאקרת לצעלה עולמית, אקרו

י [ד] **עד שיצא רובו.** ומנזל מדברי הפוסקים דהיינו מדאורייתא, אבל מדרבנן טמאה לידה: **יא** [ה] **את ידו.** לאו דוקא, ה"ה אכר אחר:

ביאור הגר"א

י [יח] **אינה טמאה כו'.** עש"ך ועיין גמרא כ"ח א' וכתב בת"ה דה"ה לכל אבר: **יד** [יח] **אם א"א כו'.** כרבי יוחנן מ"א ב':

קצה א [א] **ואפילו כו'.** עבה"ג ס"ק א': [ב] **ולא ישחוק כו'.** באבות דר"ג פ"ב ה"א הרי הוא אומר ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב יכול יחבקה וינשקה ויברר עמה בדברים בטלים ת"ל לא תקרב כו': [ג] **אבל כו'.** פ"ק דכתובות (ד') ופ"ד דסנהדרין (ל"ז א') ופ"ו דעירובין (ס"ג ב') ופ"ק דטוטה (ו' א'): [ד] **דכיון שבא כו'.** כתובות שם: **ב** [ה] **א"א יגע כו'.** פ"ק דשבת (י"ג ב') ח"ו כו': [ו] **ולא יושיט כו'.** עתוס' דשבת שם ובכתובות ס"א א' ד"ה מיחלפא כו' אבל הרא"ש כתב דמתנא ד"א רביה היא מדקאמר שמא הבאת כו' אלמא דיש ליהור כו' ע"ש ומוציא הכוס כתב

פתחי תשובה

קצה א (א) **ולא ישחוק.** עיין בש"ת בא"ח סימן רי"ז סק"ה שכתב בשם ברכי יוסף דאסור להריח מבשמים שלה, אף שהתורה העידה סוגה בשושנים, מ"מ יש להתרחק, וסימן לדבר סוגה בשושנים, דצריך סיג גם בשושנים⁽¹³⁾. ועיין בט"ז שם ס"ק ג' שכתב דאפילו אם הסירה כו', וה"ה בבשמים של אשתו נדה אם הסירה מעליה ומונחים על השולחן, אפ"ה אסור להריח בהם⁽¹⁴⁾. וכתב בספר חמודי נציאל כ"י, נראה אפילו לדידן שמקילין בתשמיש המטה ביוצא לדרך מן הוטה כדלעיל סימן קפ"ד, מ"מ בדברי הרגל באשתו נדה אסור: **ב** (ב) **א"א יגע בה.** בתשובת נ"ב תנינא ח"ד סימן קכ"ב נשאל באיש ואשה הדריים בכפר בין גוים ואין שם יהודי או יהודית וזולת הווג לבדם, אם מותר לבעלה לעמוד עליה כשהיא טובלת לרואות שהיא כולה תחת המים, ואם יכול לתמכה בידיו לרחפה תחת המים. וכתב שמצד הסבא נראה כיון דאיסור נגיעה (כדעת הש"ך סק"כ) וכן איסור הסתכלות במקומות המכוסים הוא שמא יבא לידה הרגל, דבר ברגע זה לא חיישינן, דלא שביק היתרא שתיכף ברגע זה מותרת בעליותה מן המים. ולכן אם אי שפחה בענין אחר, יש להתיר⁽¹⁷⁾, ע"ש. ועיין בתשובת שמש צדקה ח"ד סימן ס"ד שכתב, מי שפחה אשתו ר"ל ויהא נדה, רשאי ליגע בה, ע"ש⁽¹⁸⁾: **ג** (ג) **ולא יקבלנו מידה.** עיין בתשובת יד אשתו סוף סימן ו"ה שכתב דאין אשתו נדה רשאה להחזיק נר בידה

י (ח) **רובו.** עבה"ט של הרב מהרי"ט ז"ל שהביא בשם תשובת נחלת שבעה סימן ט' באשה שישבה על המשבר ופסקו החבלין וצירין, דצריכה שבעה נקיים, משום דאמרינן בשבת מאימתי מחללין עליה שבת, משעת פתיחת הקבר. וקתני עלה מאימתי פתיחת הקבר, משעה שישבה על המשבר, ו"א לפתיחת הקבר בלא דם, ע"ש. ועיין ח"ד שחלק על דברי נ"ש אלו, ופסק להתייר, ע"ש⁽³⁾ [וכן הסכימו בספר כרתי ופלתי וסי'ט. אלא דבמקום שנהגו איסור לא ישנו]. גם בשאלות ותשובות תשובה מאברהם חלק א' סימן קי"ד השיג על הג"ש הורה להתייר, והסכים עמו רבי הגאון בעל נ"ב ז"ל⁽⁴⁾ [וכן הסכים בתשובת ח"ס סימן קע"ט. והוסיף עוד לומר דאף המנהג שהעידו נשי פולין לפני בעל נ"ש אינו באסתם, אבל אם בדקה המילדות ומצאו הפתח סגור, אפילו מנהג ליכא⁽⁵⁾, ע"ש]. ועיין בספר בינת אדם, ועמשה סק"ד: **יב** (ט) **ושמעה קולו של וולד.** איש ואשתו היו במטה, והאשה מעוברת והיתה ישינה, והאיש היה ניצור ושמע קול העובר בוכה כמעי אמו, הורה בתשובת נ"ב ח"ד סימן ק"כ דטמאה ד"ד יום, ולא אמרינן אילו יצאה ראשו אגב צערה היתה מתערה כדאיתא בנדה דף ג', דהכא כיון דרוב ולדות אינם בוכים קודם הוצאת הראש, מיידי ספיאק לא נפקא. ולא אמרינן ס"ס, שמא זכר, שמא לא הוציא ראשו, דהכא לא מהני ס"ס⁽⁷⁾, ע"ש. ועמ"ש לקמן סימן קס"ב סק"ז אימתי ימולד לא הולד:

אוצר מפרשים

הסוגיא יותר, דהכרוז קאי אנקבה, מדקאמר בת פלוני וכו', משמע דמכריזין עליה, והל"ל לשמונים יום משעה שזמוריע עד שנוצרת, דאז הבת קול יוצא, ויש שמונים יום. א"ו דשניהם שוין לארבעים יום, ע"ש:

קצה א (נה) **תמיד היא בנדחה עד שתטבול.** עש"ך סק"א שכתב, כלומר אף בימי לבונה. ור"ל דהיה ק"ל מאי קמ"ל, הא זה מפורש בקרא דכתיב תהיה בנדחה, עד שתבוא במים. לז"כ כלומר אף בימי לבונה, דכתבו התוספות בכתובות דף ס"א דאמר ר"ת דהיו רגילין לטבול אחר ד' לראייתה כשפוסקת, דלא אסורה השתא אלא מדרבנן, וכן הביא הט"ז בסימן קצ"ו סק"ו דהיו נוהגין בימים קדמונים לטבול ב"פ וכו', ע"ש. וקמ"ל דמ"מ תמיד היא בנדחה עד שתטבול שנית לז"י שלה מחמת חומרא דר"ז. ואף דעתה לא נהגו כן, מ"מ כתב הרבנות לאותן דהיו נוהגין כן דכ"ז שלא טבלה שנית דתמיד היא בנדחה וכו', וטעם הטבילה הראשונה, עיין בראש משום טהרות, דע"ז העמידו על ד"ת ולא החמירו בזה חומרא דר"ז, או משום דטבילה בזמנה מצוה, דלד"ת זמן טבילתה הוא אחר ד' לראייתה כמ"ש הריב"ש, והביאו בספר סדרי טהרה, ע"ש. ומ"ש מחובר מותר להתייחד עמה וכו', עמ"י דדוקא בנדה דיש היתר לאיסורה וכבר בא עליה, לא תקיף יצריה. אבל בנדחה תחתית, אסורה ביהור כמ"ש בטוהר ומוסרין לו שני ת"ח בדרך וכו', ע"ש:

[עצי לבונה]

יד (ש"ש) **יוצא דופן וכו'.** עיין בפלתי שהביא דברי התו"ט בפ"ח מבכורות מ"ב, דלהרמב"ם בפירוש ההשנה שם בהכרח ממות, עיין שם. והא נישלה האם כשרה, ומאן דמטריף היו טוהר דברר משנה. אלא דעת הרמב"ם דסבירא ליה דדוקא נישל, אבל ניקב טריפה, דהלוקא יותר מוק מניטל כולו, ע"ל סימן מ"ה. לכן ביצא דופן והוא אחריו, ל"ל דניטל כל האם, דאם כן גם השני היה יוצא דופן. אלא על כרחך דחתכו לאם, והוציאו לזה הולד, והשני נולד כדרכו, והיו זה ניקב ונלקח בתכלית הכאב. לכן שפיר כתב הרמב"ם שם דתמות. אבל אם נטלו כל האם, יכולה לחיות. רק השיג מהגידים שאח"כ הומצ"ן דיצירת נקבה לשמונים, ומביא רביא מרש שטעה, ארבעים יום קודם יצירת הולד ב"ק יוצא דופן ונטלין כל האם, אף דוד יכולה לחיות, אך איך אפשר שתחזור ותלד כיון דלית לה אם כלל. אלא דהוה שקר, אי"כ שביציאות ביוצא דופן דיוכלה לחיות אבל לא להוליד, ע"ש. ועיין במ"י בשם הרמב"ן דיצירת נקבה לשמונים, ומביא רביא מרש שטעה, ארבעים יום קודם יצירת הולד ב"ק יוצא דופן ונטלין כל האם, וכתבו שם התוס' קודם יצירת הזכר, והיינו מדקאמר ארבעים יום קודם. משא"כ בנקבה דיצריה לשמונים, ומשמע באותה שעה שזמוריע בת קול יוצא. וכן משמע נמי מדקאמר שם שדה פלוני לפלוני וכו'. והשיג שם על הפרישה שכתב להיפך מהתוס', אך מהטור והש"ע כאן דכתבו דאח"כ חוששת לזכר ולנקבה, מבאר דהלכתא כהכמים דיצירת שניהם לארבעים. לכן מיישב שם

המשך מעמוד הקודם

(12) הש"ך (סק"ב) הביא את לשון הטור שאם הדברים מרגילין לערוה לא ידבר בהן עמה.

וביאר המחצה"ש (סק"ב) דאין הכונה שלא ידבר עימה כלל, דדוקא דברים שמרגילין לערוה הוא דאסור.

ולשאל את אשתו נדה: "אולי טהורה את וטעית" בכדי להרגילה אצל, מבואר בחור"ד (סי' קפה סק"ד) דאסור, וכ"כ בחוט שני (עמ' רכג). וכ"כ בשיעורי טהרה (עמ' קלה) וסיים להכליל לפי הענין.

ולומר לה איזה דבר בדיחותא, וכן לספר לה דברים שיש לה הנאה בהם, כתב בחוט שני (עמ' רכד) דמותר. אמנם, אם הוא באופן של שחוק וקלות ראש אסור. וכ"כ בשיעורי טהרה (עמ' קלה) דמותר, שדוקא דברים שמביאים אותם לידי הרגל עבירה הינם בכלל "ולא ישחוק עמה".

ולשבח או לשבח מעשה ידיה, כתב החוט שני (עמ' רכג) דמותר אם זה באופן שאינו מביא קירוב, וכ"כ בשיעורי טהרה (עמ' קלה).

(13) הפת"ש (סק"א) הביא מש"כ הברכי יוסף שאסור להריח מבשמים של אשתו נדה.

ובטעם הדבר, מבואר שם משום דלבו גס בה, ושמא יבא לידי קירוב. והערה"ש (סקכ"ג) כתב משום דאין לך גירוי יצה"ר יותר מזה.

וכן נוקטים הבא"ח (צו, כה), הקצשו"ע (קנג, י), הערוה"ש (סקכ"ג), המשנה ברורה (סי' ריז סקט"ז), השב"ח (עמ' רג), החוט שני (עמ' רכד) והדרכי טהרה (ה, יא) דאסור להריח מבשמים של אשתו נדה. וכ"כ הטה"ב (ח"ב עמ' קעב) דראוי להיזהר בזה.

ולגבי בשמים של הברדלה, כתב הבית ישראל (סי' יד) דלא תחזיק אותם, דיש חשש להרגל עבירה כשיריח בהם. וכ"כ בחוט שני (עמ' רכד) דאסור לבעלה להריח בהם. והשב"ח (עמ' רנג) כתב דאפשר שיש להחמיר בזה.

אמנם, בשיעורי טהרה (עמ' קמד) כתב שהדבר נוטה להתיר, כיון שאין מתכוון להריח אלא הרחה בעלמא לצורך מצוה, ואין לחשוש שיבואו לקירבה. וכ"כ הטה"ב (ח"ב עמ' קעה) דמותר, דהואיל ואין הבשמים מיוחדים לה ואינם עליה אין לחושבם כבשמים של ערוה, ומ"מ היכא שאפשר, טוב שתניח הבשמים על השולחן והוא יקחם להריח בהם, דמהיות טוב אל תקרי רע.

ובהניחה ע"ע בושם למנוע ריח רע או זיעה, כתב החוט שני (שם) דמותר להריח מזה כל זמן שלא מתכוין ליהנות מזה, דמסתמא לא נהנים מזה כ"כ.

ואם הניחה האשה על עצמה בשמים שאסור להריח בהם, או שהיו מונחים עליה מזמן טהרתה, כתב החוט שני (עמ' רכד) דאין לה חיוב להורידם, ואם הבעל לא ישים לב לכך מותר.

ואם מותר לאשה להריח מבשמים שעל בעלה או בידיה, הסתפק הסוגה בשושנים (פי"ח ס"א) דאיהי לא מרגלא ליה לעבירה, או דילמא לא שניא. וכן הסתפק בחוט שני (עמ' רכד), והניח בצ"ע. ודעת הטה"ב (ח"ב עמ' קעה) דהואיל ומעיקר הדין אין איסור להריח מבשמים של אשתו נדה, נהי דחיישינן לסברת האחרונים להחמיר, מ"מ הבו דלא להוסיף עלה לאסור גם עליה להריח מבשמים שעליו כיון שהיא אינה מרגילתו, וכן נוקט בשיעורי טהרה (עמ' קמג).

(14) הפת"ש (סק"א) כתב לעיין במש"כ הט"ז (או"ח סי' ריז סק"ג) ד"דאפילו אם הסירה וכו', וה"ה בבשמים של אשתו נדה אם הסירה מעליה ומונחים על השולחן אפ"ה אסור להריח בהם".

ובביאור דבריו והכרעת הפוסקים בענין זה:

השו"ע (או"ח סי' ריז ס"ד) כתב דאין מברכים על בשמים של ערוה, כגון קופה של בשמים שתלויה בצוארה או שאוחזתה בידה או בפיה, לפי שאסור להריח בהם שמא יבוא לידי הרגל נשיקה או קירוב בשר. וכתב הט"ז (שם סק"ג) דאפ"ה הסירה אותם מעליה והם על השולחן אסור כיון

שהן של ערוה. וס"ל לפת"ש דה"ה בבשמים של אשתו נדה, ואם הסירתן מעליה ומונחים על השולחן אסור להריח בהן.

ולדינא, כתבו השב"ח (עמ' רנ-תיח), החוט שני (עמ' רכד) והדרכי טהרה (ה, יא) כהפת"ש, ואם אשתו נדה הסירה בשמים מעליה ומונחים על השולחן אסור להריח בהן. מאידך, דעת הטה"ב (ח"ב עמ' קעד) דעיקר הדבר לאסור בשמים שעל אשתו נדה אינו ברור, א"כ בהסירתן מעליה שהדבר שנוי במחלוקת האחרונים, בודאי אין מקום להחמיר.

ודעת האור לציון (ח"ב יד, לט) דכל האיטור הוא רק כשרגילה לתת עליה את הבשמים עם הבקבוק, אבל אם לוקחת מהבקבוק ומניחה עליה, אין אסור להריח בהם כשאינם עליה, כיון שאין בכך הרגל עבירה שהרי אינה משתמשת בהם כמו שהם, וכ"כ בפסקי משנה הלכות (פ"ה ה"ד), וכ"כ בדרכי טהרה (ה, סג), אלא שהוסיף דזה בתנאי שאינו בא בכך לידי הרחוק.

סימן קצה סעיף ב

(15) מבואר בשו"ע דאין להושיט מידו לידה או לקבל מידה שום דבר.

ואם אחרים מצטרפים עמהם לתפוס יחד חפץ ולהגביהו, כתב החי"א אדם (קל, ז) דאפ"ה אסור, וכ"כ בחוט שני (עמ' רכו) ובשיעורי טהרה (עמ' קמא).

ובמקום שרבים נמצאים שם ויש בו משום כבוד הבריות, כתב החוט שני (עמ' רכו) דאפ"ה אין להקל באיסור מסירה והושטה, וכ"כ הטה"ב (תורת הטהרה סי' יב ס"ה). וכ"כ בשיעורי שבה"ל (עמ' רנג), אלא שהוסיף דמ"מ יעשו באופן צנוע שלא ירגישו.

ואם מושיט לה בפני אחרים ובושה לומר שהיא נדה, דעת השב"ח (עמ' רנד) שיכולה לומר איזה טעם שאינה יכולה לקחת כגון שצריכה ללכת וכדו'. ובדרכי טהרה (ה, יח) כתב דאינה חייבת לומר לו "אני נדה", כי גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה, אלא תקבלנו במורת רוח ובזהירות מרובה שלא לנגוע בו, ויניח או יזרוק את החפץ לתוך ידה ולא תיקח היא מידו את החפץ שאז גדול חשש הנגיעה.

ובשם הגרש"א (שולחן שלמה עמ' פז הערה 12) הובא דכששכחה והושיטה חפץ לבעלה בפני אחרים, הבעל צריך למצא איזה אמתלא מדוע אינו נוטל את החפץ כגון שכואב לו היד, ואם באמת אין שום עצה ותגרום לאשה בושה גדולה מאד, בזה אמרינן גדול השלום ויטול את החפץ מידה.

ואם שכח שהיא נדה והושיט ספר קודש, כתב השב"ח (עמ' רנד) דלא תניח לו ליפול משום בזיון קודש, רק תתפוש עם איזה שינוי אם אפשר.

ולאחרים עם אשתו נדה משא כבד, וכן לרחוק ביחד מיטה ושאר כלים כבדים, דעת האגר"מ (ח"ב יו"ד סי' עה) דיש לחוש לאסור, משום דכל התרחקות יתירה עדיפה. וכ"כ השב"ח (על הש"ך סק"ג) והמנחת יצחק (ח"ז סי' סט) דאסורים להגביה ביחד חפץ כבד. וכן הובא בשם הגרש"א (אוצרות הטהרה עמ' תתפו) דבדברים כאלו יש להחמיר ולאסור ואין להקל. אמנם, בדרכי טהרה (פ"ה הוספה ח) התיר לגרור יחד עגלת תינוק, ובלבד שיהיה שלא לנגוע בו"ז.

ולחוריד ביחד עגלת תינוק מקומה גבוהה אל רחוב העיר או להעלותה אל הדירה שבקומה גבוהה, וכן הורדתה מהאוטובוס לרחוב או העלתה לאוטובוס, כתב הטה"ב (ח"ב עמ' פט-צא) דמותר באופן שיזהרו שלא לגעת אחד בשני, דהיינו שזה יעמוד מלפנים של העגלה וזה מאחורה, דבמקום שיש טורח בדבר ולא סגי בלאו הכי שפיר יש לסמוך על הרמב"ם וסיעתו שמתירים מעיקר הדין הושת דברים שאינם מאכל ומשתה, וכ"כ בחוט שני (עמ' רכו) דבשעה"ד יש להקל בזה, דכיון שכל א' אוהו בקצה האחר של העגלה אין בזה חשש נגיעה. וכן התיר בדרכי טהרה (ה, יט) כשאין אדם אחר שיכול לעזור. והציץ אליעזר (חי"ב סי' נח) כתב דעל הצד היותר טוב, יקבל עליו [הוא או היא] ללבוש כפפות להיכרא.

מאידך, בשיעורי טהרה (עמ' קמ) כתב דאין להקל בזה, וכן הובא בשם הגריש"א (אוצרות הטהרה עמ' תתקג) והגר"צ אבא שאול (אבני שוהם ח"א עמ' תפח). ובשם הגרש"א (נשמת אברהם ח"ב עמ' קא) הובא דנכון להחמיר בזה.

המשך בעמוד הבא

המשך מעמוד הקודם

ולאניח או ליקח חפץ מהתיק שבידה, כתב בחוט שני (עמ' רכה) דאסור, דהשתמשותו דומה לנגיעה, וכן הובא בשם הגריש"א (משנת חכמים ת' רכ). ובדרכי טהרה (פ"ה הוספה ז) כתב דבשעה"ד יכול להניח חפץ בתיק שהיא מחזיקה.

ולאניח דבר בעגלה שהיא מוסיעה, כתב בחוט שני (שם) דמותר, וכן הובא בשם הגריש"א (טללי טוהר עמ' מד).

ולתלות כביסה יחד על חבל א' אף שהחבל מתנדר, דעת השב"ל (עמ' רנד) דמותר כיון שאין קשר ביניהם. מאידך, בשיעורי טהרה (עמ' קלז) כתב דיש להחמיר כשמרגישים נדנוד החוט ע"י השני.

ולגבי נתינת הטבעת בחופת נדה, עיין מה שכתבנו על הש"ך סי' קצב סק"ח.

16) מבואר בשו"ע דהטעם של איסור מסירה מיד ליד הוא שמא יגע בבשרה.

וכ"כ הרא"ש (כתובות פרק אע"פ סי' כד), הרשב"א (תוה"ק ב"ז ש"ב) ורבינו ירוחם (נכ"ו ח"ד). אמנם, בשו"ת הרשב"א (אלף קפח) מבואר דהטעם הוא משום דליבו גס בה ובקריבות מועטות איכא למיחש להרגל עבירה.

17) הפת"ש (סק"ב) הביא מש"כ הנו"ב לגבי זוג הדורים בכפר ואין משהוא זולת הזוג, דאם א"א בענין אחר יש להתיר לבעלה לעמוד עליה כשהיא טובלת לראות שתהא כולה תחת המים, ולתומכה בידיו לדחפה תחת המים.

וכן הביאו הערוה"ש (ס"ה), הלח"ש (סק"ב) והטה"ב (ח"ב עמ' קג) את דברי הנו"ב לדינא. והשבה"ל (עמ' רנב) כתב דדבר זה מצינו באנשים שלרגל עבודתם דרים במקום שאין מקוה כלל, וצריכה לטבול בים ואין מי שיעמוד על גבה רק הבעל, ולכתחילה אין להתיר רק בשעת הדחק.

והלבנון נטע (סק"ג) תמה על הפת"ש למה לא הזכיר את העצה שכתב בסק"ז לגבי מישוש הדופק שיש לעשותו ע"י הפסק בגד. אכן, בשיעורי טהרה (עמ' קמח) כתב דעדיף שיחזיק בהפסק בגד, דכש אפשר בזה אף הנו"ב לא הקיל.

18) הפת"ש (סק"ב) ציין למש"כ בשו"ת שמש צדקה (יו"ד סי' סד) לגבי מי שמתה אשתו והיא נדה, שרשאי ליגע בה.

מבואר שם דמותר לבעלה לטפל בטהרתה ובקבורתה ולנגוע בה, דכיון שהמשמש מתה פטור מכל וכל, לא שייך החשש שמא יבא עליה, ומ"מ המחמיר שלא יגע בבשרה תע"ב. אמנם, הבית יצחק (ח"ב יו"ד סי' יח) העלה דאין לאסור להתעסק בטהרתה ובקבורתה.

קצה ג (א) דחם או קנקן. נראה דוקא כשאין אוכלין מאותו לחם ואין שומין מאותו קנקן⁽¹⁰⁾ דומיא דסי' פ"ח (ט"ז)⁽¹¹⁾. וכ"כ צפרישה: (ב) בקערה אחת. העמיקו בדרישה ומו"מ ז"ל לשון זה, עוד ראיתי שטות גדול שמנמיחין חמיכות קטנות בקערה אחת, הוא נוטל אחת והיא נוטלת אחת עד גמר אכילה, ושבוש גדול הוא, דפשיטא דחשיב אכילה יחד, עכ"ל. והנה מספר רש"ל אצל מ"מ משמע דשמינין קערה עם חמיכות גדולות כדרך ששמינין בקדירה, וכל אחד נוטל מן הקערה ומשים לפניו על כלי מיוחד ואוכל משם, אין צוה איסור, כיון דאין האכילה מיד בלקיחתו מקערה שלוקחה גם היא אלא משתמש בכלי אחר צינתיים⁽¹²⁾. כנלע"ד:

(ג) בשו"ר מאב"ד וכו'. כיון דמדמה מאלל לשמיה משמע לכאורה שאף מאלל לא תצא לו. וכן כתב מו"מ ז"ל בשם הר"ש מאוסטרין. וקשה לי דלמאי אמרו (כתובות סא, ב) כל מלאכות עושה לו חוץ ממויגת הכוס, ולא חשיב מיקון מאלל לפניו. על כן נראה דחכמים שיערו שאין קירוב צוה רק מעשה עצמות שיש בו טורח⁽¹⁶⁾, משא"כ צמיגות הכוס, וכמו שמחלק בסעיף י"א לענין הצעת המטה: (ד) מאב"ד ש"ה. ואם הפסיק אחר ציניהם מותר כמו בשו"ר כוס שיתבאר:

באר הגולה

אליהו וכן כתב הרא"ש שם ופ"ט: ג' ו' ממנה שנת דף י"א ע"א לא יאכל הוצע עם הוצה וכו' הראב"ד שם בפ"א בנשמה וס"כ רב אלא וכו' ה"ה בשם הרמב"ן והרשב"א וכו' הר"ן שכן משמע צריכה לנמול וכו' הטור ופ"ט: ז' שם בשם הרמב"ן והרשב"א ופ"ט:

אחר ציניהם מותר כמו בשו"ר כוס שיתבאר:

תורת הש"מ

[ד] במפנה ש"ו. או שמגלה מעט מן השלחן ומתן קערה שלה עליו. ש"ך בשם דרשות הנשים: [ה] אם אוכלת בקערה בפני עצמה. אצל אסור לאכול מקערה אחת, אף שיש בקערה חמיכות קטנות והוא אוכל אחת והיא אוכלת אחת. אצל כשיש בקערה חמיכות גדולות וכל אחד משים לפניו על כלי מיוחד ואוכל משם, אין צוה איסור, כיון דאין האכילה מיד בלקיחתו מקערה. כ"כ הט"ו:

הגרא

נרובאן אוסרין לנדה לאכול בשלחן בעלה ודרשינן אשתך כגפן פוריה בירכתה ביתך והכי איתא בשאלות דר"א אשה נדה אסורה למילך על פתורא דגבאר כדנתן לא יאכל כו' (וע"ל סימן פ"ח בליקוט ב') (ע"כ): [ט] וי"א כו'. הג"א בשבת שם דזהו הוי שינוי: [י] י"א שאסור כו'. מ"מ (שבת י"ב ב') אכל עמי ושתה עמי ולא הזכירו בגמרא שלא לצורך אלא ידע כלל אמר אליהו ז"ל ברוך המקום כו' ושתיה היינו ששתה אחריה וכן באכילה וז"ש במתניתין (שם י"א א') לא יאכל

באר היטב

ג' (א) במפנה. או שמגלה מעט מן השלחן ומתן קערה שלה עליו וכזה הט"ו נראה דלמס' וקנקן דוקא כשאין אוכלין מאותו לחם ואין שומין מאותו קנקן דומיא דסימן פ"ח גבי צוה נטל: (ד) עצמה. כתב ה"מ דלף לבסוף זו אינו אלא כשגם בני הבית אוכלים עמהם על שולחן אחד ביחד הם הם הוא דשירי כשהיא אוכלת מקערה שלה אע"פ שאוכלים על מפה אחת בלא שום היכר אצל כשני הבית אוכלים על שולחן אחר והאיש והאשה אוכלין לבדן על שולחן אחד כל אחד מקערה שלו אסור אפילו היה רגיל לאכול עמה בקערה אחת ע"כ וכזה הש"ך דמדנביו משמע כשאין שם בני בית כלל אסור ואין דנביו מוכרחים והט"ו כתב בשם ה"מ ז"ל ראיתי שטות גדול שמנמיחין חמיכות קטנות בקערה אחת הוא נוטל אחת והיא נוטלת אחת עד גמר אכילה ושבוש גדול הוא דפשיטא דחשיב אכילה אחת אצל מ"מ משמע דשמינין קערה עם חמיכות גדולות כדרך ששמינין בקדירה וכל אחד נוטל מן הקערה ומשים לפניו על כלי מיוחד ואוכל משם אין צוה איסור, כיון דאין האכילה מיד בלקיחתו מקערה שלוקחה גם היא אלא משתמש בכלי אחר צינתיים כ"ל עכ"ל: (ה) י"א. כתב הש"ך לפי שהכר כתב זה שם הקונטרס שמהלך לך כתב דין זה שם י"א אצל י"ל דלדבריהם י"ש הוא מלקטן ס"ד ללא ישתה משוירי כוס דשמה נלמד מאכילה וכזה הט"ו ש"ה צ"ח פסק שאף מאלל לא תצא לו מחמת דמדה מאלל שיהיה אצל לא ינאל דא אמרו לו מלאכות עושה לו חוץ ממויגת הכוס שיש בו טורח שרי ממויגת הכוס שאני שהוא דבר של חינה לך אסוריהו אצל כל הקולות שישן שם [צ"ד]

ולא נמצא איסור זה ברור בשום דוכא. אין המחמירים, יפה עושים באיסור חמור כו', ע"ש. ולע"ז דדוקא על שולחן אחד יש מקום להיתר בזה, אין אם גם כשהיא טהורה הם אוכלים בקערה בפ"ע, מ"מ כשגם בני הבית אוכלים עמהם, עדיף מהיכר⁽¹³⁾. אבל מקערה אחת מדינא יש לאסור לפי שם המכר⁽¹⁴⁾. ועמ"ש לעיל סימן ס"ק ד': (ו) מאב"ד ש"ה. עיין בתשובת יד אליהו סימן ס"ה שכתב באשה אוכלת משוירי מאלל שלה, ואי אפשר לומר ולדקדק בזה שיפסוק אדם אחר צינתיים⁽¹⁴⁾.

אוצר מפרשים

וכשנזהרים האיש והאשה בימי טהרה לאכול כל אחד בקערה בפ"ע, אך זה דרכם לנהוג לסולל ואין שום אחד פושט ידו לקערה שאינה שלו כלל, ובימי טהרה נזהרים כמו בימי הפרישות, אי ש להקל בשופי כשאוכלין אחרים עמהם:

אחד, אסור אפילו הוא רגיל לאכול עמה בקערה אחת. ומשעם מדברי דה"ה כשאין שם ב"ב כלל אסור, כצ"ל. ר"ל דלהב"ח אין זה היתר כשאוכלין כ"א לבדן, דמ"מ הן אוכלין על שולחן אחד, הן דרך חיבה, ויש אקרובי דעתא, אם לא כשיש ג"כ ב"ב שאוכלין על אותו שולחן ג"כ. וכתב הש"ך ד"ו דאין דבריו מוכרחים בזה היכי דליכא ב"ב כלל, י"א דשפיר מהני אם אוכל כ"א לבדו, כיון כשהיא טהורה רגיל לאכול עמה ביחד, הוי שפיר היכר. רק כשיש ג"כ ב"ב אצלו והם אוכלין על שולחן אחד והם לבדן אוכלין על שולחן אחד, או אף שאוכלין כ"א לבדו, יש בזה דרך חיבה מה שאין בני בית אוכלין ג"כ שם על אותו שולחן רק הם לבדם, ויש חשש אקרובי דעתא ואסור אף בזה אף להש"ך. כנ"ל: ועיין ט"ז סק"ג מ"ש משעם לכאורה שאף מאלל לא תצא לו וכו'. ומסיק שאין קירוב בזה, רק מעשה עצמות שיש בו טורח וכו'. אף הש"ך סק"ג מסיק להביא קערה המיוחדת לבעלה אסורה, ומחמיר אף בשאר משקים אף בהושטה לבד. ובספר שערי טהרה כתב שאין איסור הושטה אלא בדבר שדרך ליתן מיד ליד. אבל בדבר שאין דרך ליתן מיד ליד, אין קפידא, ע"ש. עיין בס"ט דכתב ג"כ דאין להחמיר בזה, והיה כמיוגה שלא בפניו דשרי, ע"ש. ובשם רש"ל כתב אם היא אינה אוכלת המאכל שווא אוכל, אסור לאכול על שולחן אחד, שעתה אין כאן היכר וצריך שינוי, ע"ש:

ג' (ד) דא"א א"ב כו'. ואז"ל שאסור לאכול עמה בקערה אחת צוה אחר זה אע"פ שאין נוגעים ביחד: (ה) שום שינוי. דומיא דלעיל סימן פ"ח ס"ז גבי צוה נטל: (ו) או שיאב"ד ב"א אחד כו'. או שמגלה מעט מן השלחן ומתן קערה שלה עליו. כן כתב הר"ר יונה בספר דרשות הנשים (אגרת המשפחה דרג ג' אות

ה): (ז) וי"א כו'. כתב ה"מ דלף לבסוף זו אינה אלא כשגם בני הבית אוכלים עמהם על שולחן אחד ביחד, הם הם הוא דשירי כשהיא אוכלת מקערה שלה אע"פ שאוכלים על מפה אחת בלא שום היכר, אצל כשני הבית אוכלין על שולחן אחר והאיש והאשה אוכלין לבדן על שולחן אחד כל אחד מקערה שלו אסור אפילו היה רגיל לאכול עמה בקערה אחת. ומשמע דנביו דהוא הדין כשאין שם בני בית כלל אסור. ואין דנביו מוכרחים: (ח) י"א שאסור כו'. לפי שהכר דנביו משה כתב דין זה שם הקונטרס שמהלך לך כתב דין זה שם י"א אצל י"ל דלדבריהם י"ש הוא מלקטן ס"ד ללא ישתה משוירי כוס דשמה נלמד מאכילה וכזה הט"ו ש"ה צ"ח פסק שאף מאלל לא תצא לו מחמת דמדה מאלל שיהיה אצל לא ינאל דא אמרו לו מלאכות עושה לו חוץ ממויגת הכוס שיש בו טורח שרי ממויגת הכוס שאני שהוא דבר של חינה לך אסוריהו אצל כל הקולות שישן שם י"ש בזה:

ליימד וכדאיתא בנשמה דף ו', וכ"פ הרמב"ם כ"ח: ב' [ב] וכן ע"י זריקה מידו לידה. אצל על גביה משמע דמותר. וכן מותר לנפוח נולה או עפרורית מנגדיה. ומ"מ המתמיר מע"כ, ובמסדה הארמית בזה: ג' [ג] דחם או קנקן. והיינו כשאין אוכלין ושומין ממנו, דומיא דסימן פ"ח. כ"כ הפרישה והט"ו. אצל בלחם שם מוצא צ"י וצ"ע בזה"ה דנבי קנקן אע"פ ששומין ממנו, אם אין דרכו להיות על השולחן, הוי הפסק, וכן מוצא לעיל כלל ע"ז דין ט', ע"ש:

ביאור

הרשב"א לא שהיה נותנת לידו אלא אף להעמיד על השלחן אסור וכמ"ש בס"י והאמוראים היו משנים שלא היו מעמידים על השלחן כו': [א] ע"י השלחן. מדרמיה בגמרא שם (י"א א') לבשר וגבינה: [ח] א"א כו'. עתוס' דחולין ק"ז ב' ד"ה כעין כו' וה"נ כמ"ש בשבת וכמ"ש שינוי ליכא ודוקא לישן אסור אף בשינוי: (ולקוט) א"א כו'. עמ"ש בסימן פ"ח ס"ב דלפירוש השני בתוס' ומדרכי דאסור בבכ"ח ושכ"פ דרבי"ה והגמ"ר פ"ק דשבת וכ"ש כאן וכ"כ בהגמ"ר שם וחכמי

פתחי תשובה

כדי שישתה בעלה טאב"ק או לחמם עצמו בנר הטהור או להדליק ממנו נר אחר. וראיה ממשנה י"א פ"ה דמשוירין, אשה שהיו ידיה כו', ופירש הרע"ב לפי שההבל מחבר כו', ע"ש⁽²⁾. ועיין בתשב"ץ ח"ג סימן נ"ח ובסימן ר"ל שכתב דמותר ליטול מידה התינוק, משום דחי נושא את עצמו והיא אינה עושה כלום, אלא התינוק עצמו הוא יוצא מחיק אמו ובא אל אביו, ע"ש⁽³⁾. ונראה דאם התינוק קטן או חולה או כפות, אסור, דאז לא ישיך לומר חי נושא את עצמו כמ"ש המג"א בסימן ש"ח ס"ק ע' וע"א, ע"ש. וכתב עוד שם בסימן נ"ח דליגע בבגדיה בעודה לברשה, יש להתרחק⁽⁴⁾. אבל כשאין עליה, מותר, שלא נאסר משכב ומושב שלה אלא לטהרות, ע"ש: (ד) זריקה. עיין בשו"ת שבטות ספר מנחת יעקב שכתב דאסור לאשה נדה להסיר מבעלה נוצה דרך נפיתא, ומביא ראייה מאמיר דשקיל גבא דנפא מיניה, א"ל פסילנא לך דלינא, ע"ש. ועיין בתשובת א"ח הכחמל סימן י"ח שדחה זה, והעלה להיתר, ע"ש⁽⁵⁾. גם הכ"פ כתב דאין להחמיר בזה. עוד כתב שם שם שמהני נוהגין שזורקין דבר כלפי מעלה ולא לנוכח אשתו כמתחין לזרוק לידה והיא פושטת ידה ומקבלתו, ויש להקל בזה⁽⁶⁾, ע"ש [אכן בס"ט כתב דאע"פ שיש להקל מעיקר הדין, מ"מ אין להיתר, וכל המחמיר בענינים כאלה תע"כ, ע"ש]: (ה) בקערה בפ"ע. עתה שרי ויעין בתשובת מנחת בנימין סימן ק"ב באמצע התשובה, שכתב דאפילו מקערה אחת שרי לאכול אם גם בני הבית אוכלים עמהם מקערה זו, דאין לך הפסק גדול מזה. ומ"מ רבים הם המחמירים שלא לאכול מקערה אחת אפילו עם בני הבית. ומדינא אין לאסור.

ולא נמצא איסור זה ברור בשום דוכא. אין המחמירים, יפה עושים באיסור חמור כו', ע"ש. ולע"ז דדוקא על שולחן אחד יש מקום להיתר בזה, אין אם גם כשהיא טהורה הם אוכלים בקערה בפ"ע, מ"מ כשגם בני הבית אוכלים עמהם, עדיף מהיכר⁽¹³⁾. אבל מקערה אחת מדינא יש לאסור לפי שם המכר⁽¹⁴⁾. ועמ"ש לעיל סימן ס"ק ד': (ו) מאב"ד ש"ה. עיין בתשובת יד אליהו סימן ס"ה שכתב באשה אוכלת משוירי מאלל שלה, ואי אפשר לומר ולדקדק בזה שיפסוק אדם אחר צינתיים⁽¹⁴⁾.

ב' (הגה) וכן ע"י זריקה מידו לידה. הרשב"ץ בתשובותיו ח"ג סימן נ"ח שרי לזרוק מידו לידה, ע"ש. וגם הרב מהרי"ש בהגהותיו שרי בזריקה כשאין דרך שחוק: יש נזהרים שאם יש בידו מפתח וכיוצא ורוצה ליתנו לה, זורק החפץ למעלה, וברדתו היא תקבלנו. ויש מי שכתב דשרי. וכן נראה לי ההירוי להיתר, כיון דאף לזרוק מיד ליד שרי מהרי"ש, אף דאסורין תסגי להחמיר כשהיה זורק בהדיא מיד ליד: י"א מידה תינוק שרי, כיון דהיה נושא את עצמו. הרשב"ץ בתשובותיו ח"ג סימן נ"ח וסימן ר"ל: ג' (ע"ה ע"י השלחן). ובשולחן גדול עם כל בני הבית י"א דבכל גווי שרי, וכן נהגו. הרב מהרי"י קטירו בהגהותיו. וראיתי בתשובת הרב מהרי"י ישועה זיין בספרו שערי ישועה כ"י י"ד שער ה' סימן ג' דשקיל וטרי בכל הסבורות, והעלה דלדעת מר"ן גם בשולחן שאוכלין בני הבית צריך היכר להפסיק להיכר בין קערה שלו לקערה שלה, ולדעת מר"ם בהג"ה יש להקל, דאם אוכל עמה כשהיא טהורה בקערה אחת, אין צריך היכר להפסיק, ותסגי שכל אחד יאכל בקערה אחת. ואם בימי טהורה אוכלים כל אחד בקערה בפ"ע, צריך היכר להפסיק. ולדעת מהרי"ק ששולחן שאוכלין עליו בני הבית אין צריך הפסק. ומדסתם נראה דאפילו היכר דרגילין כל אחד לאכול בימי טהרה כל אחד בקערה בפ"ע, גם עתה די בזה, מאחר דאחרים אוכלים בשולחן, ליכא הרגל עבירה. והיכא שאין שום אחד אוכל עמהם והיו רגילים בימי טהרה לאכול בקערה אחת, זה תלוי במחלוקת, דהרב ב"ח ס"ל דלא מהני, וצריך הפסק בין קערה שלו לקערה שלה, ולהרב ש"ך מהני. ויש להקל כסברת הש"ך, דהא מרן סתמא קאמר. והו"ה תורף קיצור תשובת הרב מהרי"י זיין ז"ל: כבר כתבנו שהרב מהרי"ק כתב שנהגו דכשאוכלין אחרים להיתר,

ביאורים

סימן קצה

ומוספים

1) מבואר ברמ"א דאסור לזרוק מידו לידה או להיפך.

ולזרוק חפץ על בגדיה, דייק התורה"ש (סק"ב) דמותר. מאידך, המקור חיים (סק"י) כתב דאסור, וכן נוקטים השבה"ל (עמ' רנד) ובשיעורי טהרה (עמ' קמ), וכן הובא בשם הגריש"א (משנת השולחן תשובה רכג).

ולזרוק חפץ לתוך ארנק או סל שבידה, דעת השבה"ל (שם) דאסור, וכן הובא בשם הגריש"א (משנת חכמים ת' רכ). וכ"כ החוט שני (עמ' רכז) דיש להמנע מלזרוק דבר לתוך תיק או שקית שבידה, ומ"מ בשעת הדחק מותר.

ולזרוק עליה את השמיכה כשנפלה ממנה, כתב הבאר משה (ח"ה סי' קמה) שאסור, דיש בזה משום חיבה. וכן הביא דבריו בטה"ב (ח"ב עמ' קלה). וכ"כ בשיעורי טהרה (עמ' קמ), והוסיף דגם שמיכה נוספת אסור.

ולענין אם אפשר להקל בזה כשזורק דבר כלפי מעלה ולא לנוכח אשתו והיא פושטת ידה ומוקבלתו, עיין בפת"ש סק"ד ומה שהוספנו שם.

ולבני ספרד, כתב הבא"ח (צו, כב) דאסור לזרוק מידו לידה או להיפך, וכ"כ בשיעורי טהרה (עמ' קמ) דיש להחמיר בזה גם לספרדים. אמנם, דעת הרשב"ץ (ח"ג סי' נח) דלזרוק מידו לידה מותר, שלא אסרו אלא ע"י חיבור בהושטה מיד ליד, וכ"כ המהריק"ש, ובלבד שלא יהיה דרך שחוק. והשיירי כנה"ג (סק"ד) כתב דכן הדעת נוטה, דכיון דכל הרחקות אלו כדי שלא יבואו לידי הרגל דבר, על ידי זריקה אין לגזור. וכ"כ הטה"ב (ח"ב עמ' צד) דהלכה כהמתירים לזרוק מידו לידה וכן להיפך, ומ"מ המחמיר בזה תע"ב.

והחיד"א (ברכ"י סק"י) כתב דמותר לזרוק כלפי מעלה וברדתו היא תקבלנו, כיון דאף לזרוק מידו לידה התירו הרשב"ץ ומהריק"ש, א"כ אגן דאסרינן סגי להחמיר כשזורק להדיא מידו לידה, ובעי"ז כתב בדרכי טהרה (ה, טז) דלהנהיגים היתר לזרוק, היינו דוקא לזרוק כלפי מעלה וברדתו היא תקבלנו, ורק בשעת הצורך.

2) הפת"ש (סק"ג) הביא מש"כ היד אליהו (סו"ס סה) דאין אשה נדה רשאה להחזיק נר בידה כדי שישתה בעלה טאב"ק או לחמם עצמו בנר ההוא או להדליק ממנו נר אחר, וראיה ממשנה י"ח פ"ה דמכשירין אשה שהיו ידיה כו', ופי' הרע"ב לפי שההבל מחבר וכו'.

ולביאור דבריו והכרעת הפוסקים בענין זה:

איתא במשנה (מכשירין פ"ה מ"א) דאשה שהיו ידיה טהורות ומגיסה בקדרה הטמאה, אם הזיעו ידיה הרי הן טמאות. ופירש הרע"ב, שאם הזיעו ידיה מההבל שבקדירה נטמאו ידיה כאילו נגעו במשקה שבקדרה, לפי שההבל מחבר בין הזיעה שבידיה למשקה שבקדרה. וסובר היד אליהו דה"ה כאן דאין היא רשאית להחזיק נר בידה כדי שישתה בעלה טאב"ק או לחמם עצמו בנר ההוא או להדליק ממנו נר אחר.

אמנם, הגר"ש קלוגר (השמשות לשירי טהרה ת' יז) דחה דאין ממשנה זו ראיה, ששם גוף הנגיעה מטמאה, אבל כאן אין הנגיעה אסורה מצד עצמה אלא משום קירוב בשר שלא יבואו לגלות ערוה, ובכה"ג י"ל דליכא קירוב דעת אא"כ נוגע בגוף האשה ממש.

ולדינא, הסכים הגר"ש קלוגר (שירי טהרה סי' קצה תשובה א) דאסור לבעל להדליק נר מהנר שביד אשתו נדה, דכל התקרבות שגורמת חיבה אסורה. וכן נוקטים בבא"ח (צו, כב), בערוה"ש (סק"ה), בשיעורי שבה"ל (עמ' רנג), בחוט שני (עמ' רכו), בטה"ב (ח"ב עמ' קד), בדרכי טהרה (ה, יא) ובשיעורי טהרה (עמ' קמא) דאסור לבעל להדליק סיגריה או נר מהנר שבידה.

ולענין נר הבדלה, כתבו האגרו"מ (יד"ח ח"ב סי' פג) והשבה"ל (שם) דמותר לה להחזיקו במוצ"ש כדי שהוא יהנה לאורו, דמה שהוזכר בפת"ש הנר לאיסור היינו כשנצרך לחיבור ההבל לחמם או להדליק, משא"כ בנר הבדלה דמחזיקה רק כדי לברך ולראות ביד ואין בזה חיבור, וכ"כ בחוט שני (שם), בטה"ב (שם) ובשיעורי טהרה (עמ' קמא). וכן הובא בשם הגריש"א (משנת חכמים תשובה רכא).

ולהאיר לבעלה בנר או בפנס שבידה, כתבו בחוט שני (עמ' רכו), בטה"ב (ח"ב עמ' קד) ובשיעורי טהרה (עמ' קמא) דמותר. ובשם הגריש"א (שם) הובא דאסור לה להחזיק נר בשביל שיוכל לקרוא כיון שמשמש בנר שבידה.

3) הפת"ש (סק"ג) הביא מש"כ התשב"ץ דמותר ליטול מידה התינוק, משום דחי נושא את עצמו והיא אינה עושה כלום אלא התינוק עצמו הוא יוצא מחיק אמו ובא אל אביו.

והערוה"ש (סק"ה) הקשה עליו, דמה ענין לחי נושא את עצמו וואולי כונתו דסו"ס יש לחוש פן יגעו זב"ז, שו"מ שכן ביאר בטה"ב (ח"ב עמ' קא) בדעתו, וכן הקשו להדיא בהגהות יד שאלו ובשיעורי שבה"ל (עמ' רנז).

ועוד הקשה השבה"ל (ח"ב סי' צב) דטעם הפטור דחי נושא את עצמו מבואר בתוס' (שבת צד. ד"ה שהחי) דילפינן ממשכן שלא נשאו דבר חי או דהוי כב' שעשואה דפטורין, וסברא זו היא רק בשבת שלא נחשב מלאכה בכה"ג, אבל במציאות הוא ודאי נחשב שנוטל מאשתו, ולכן העלה דאין לסמוך ע"ז, וכ"כ בשולחן שלמה (עמ' פג). וכן הובא בשם הגריש"א (אשרי האיש עמ' רכו בשם ר' דוד מורגנשטרן) דדין זה איננו היתר מרווח, ואין להזדקק לו. וכ"כ בשיעורי טהרה (עמ' קמ), אלא דהוסיף דבשעת הדחק יש להקל.

אמנם, מלשון התשב"ץ המובא בפת"ש מבואר דכל מה שהתיר הוא משום דאינה עושה כלום אלא התינוק הוא דיוצא מחיק אימו לאביו, ואין בו ענין הושטה כלל, ומיירי בתינוק שיש לו קצת דעת ומטה עצמו לצאת מחיק אימו לחיק אביו ולפי"ז צ"ל דהלשון "חי נושא את עצמו" אינו אלא לשון מושאל, שו"מ שכ"כ הלבושי מרדכי (תניא אורח סו"ס מא).

וכן נוקטים בחוט שני (עמ' רכו) ובדרכי טהרה (ה, כג) דאם התינוק פונה ומטה עצמו לבדו אז מותר. וכ"כ בטה"ב (ח"ב עמ' קב), אלא דהוסיף דהמחמיר תע"ב, וסיים דכל זה כשיש צורך בדבר כגון שהתינוק בידה ומצטער אם לא יקחנו אביו, אבל אם האשה מעבירה את התינוק אל בעלה דרך שחוק יש לאסור משום דהוי דרך חיבה.

ולחושית תינוק כשהם "קוואטאר" בברית מילה, כתב בחוט שני (עמ' רכז) דאסור, שהרי אסור למסור מידה לידו. וכ"כ השבה"ל (עמ' רנז), והוסיף דאין להחושית אפי' בשינוי כגון על ב' כרים שהתינוק על העליון ולוקח רק את הכר העליון, וכן הובא בשם הגריש"א והגרשז"א (הבט לברית עמ' תעז).

מאידך, דעת החיד"א (יוסף אומץ סי' פה) דיש להקל כשהיא אוחות בב' כריות מלמטה ואבי הבן ידו אוחות בכסת העליונה. ובטעם הדבר כתב, משום דהוא מצוה, וההושטה נמשכת רק זמן מועט, שזה קורה פעם א' בכמה שנים, וגם שהוא ע"י שינוי שנותנים התינוק על ב' כסאות ואין חשש שיגע בבשרה כלל, ואפשר גם לצרף את דעת הרמב"ם והיראים המתירים להושיט מיד ליד. וכן העלה בטה"ב (ח"ב עמ' צו), והוסיף דמנהג זה יסודתו בהררי קודש ע"פ הוראת גאוני ספרד ואבל מנהג האשכנזים להחמיר בזה. וכן הביא הדרכי טהרה (ה, כד) את דברי החיד"א, אלא דהוסיף ע"פ הדרכ"ת (סק"ט) דיש שנהגו שבכל פעם האשה המביאה את התינוק לביהכ"נ אינה מוסרתו לבעלה או לאדם אחר ואפי' היא טהורה, אלא מניחתו על ספסל או כסא, והבעל או אחר נוטלו משם, ומנהג טוב הוא. אכן, בשיעורי טהרה (עמ' קלט) כתב דגם לבני ספרד שדרכם לפסוק כהחיד"א יש להם להחמיר בזה.

וללכת עם ילד כשכל א' מחזיקו ביד אחרת, כתב השבה"ל (עמ' רנג) דיש להחמיר, וכדמיון נשיאת משא יחד שיש בו חשש נגיעה. וכן הובא בשם הגריש"א (אשרי האיש עמ' רכו בשם ר' דוד מורגנשטרן) לאיסור כי זהו ענין של קירבה. אמנם, הדרכי טהרה (פ"ה הוספות) כתב דמותר. ובשיעורי טהרה (עמ' קמא) כתב דאם התינוק הולך מעצמו מותר, ויש מחמירים בזה.

וליקח תינוק היושב על ברכי אשתו נדה, כתב החוט שני (עמ' רכה) דבשעת הדחק מותר, דלא הוי בכלל מסירה, ומ"מ אין לנהוג כן אא"כ הוא שעת הדחק, ע"פ מש"כ החיד"א (ברכ"י ריש סי' קצה) דיש דברים בהרחקות דאע"פ שמדינא שרי, מ"מ בעל נפש יחמיר.

המשך בעמוד הבא

קפח

שפתי כהן

יורה דעה קצה הלכות נדה

פזרי זהב

קצה ג (א) רָחֵם או קִבֵּן. נראה דוקא כשאין אולכין ממומו לחם ואין שומין מאתו קִבֵּן⁽¹⁰⁾ דומיא דסי' פ"ח (מ"ג)⁽¹¹⁾. וכ"כ צפרישה: (ב) בקערה אחת. העמיקו צדרישה ומו"ז ז"ל לשון זה, עוד ראיתי שטות גדול שמנחמין תמיכות קטנות בקערה אחת, הוא נוטל אחת והיא נוטלת אחת עד גמר אכילה,

ושבש גדול הוא, דפשיטא דחשיב חכילה יחד, עכ"ל. והוגה מספר רש"ל. אבל מ"מ משמע דכשמשמין קערה עם החכיות גדולות דרך שמשמין בקדירה, וכל אחד נוטל מן הקערה ומשים לפניו על כלי מיוחד ואוכל משם, אין צוה איסור, כיון דאין החכילה מיד בלקיחתו מקערה שלוקחה גם היא אלא משתמש בכלי אחר בינתיים¹². כנלע"ד:

(ג) משיורי בואב"ז וכו'. כיון דמדמה מאכל לשחיה משמע לכאורה שאף מאכל לא חזיא לו. וכן כתב מור"ח ז"ל בשם הר"ש מאוסטריוויי. וקשה לי לדמאי אמרו (כחצות סא,

6) כל מלאכות עושה לו חוץ ממוציגה הכוס, ולא חשיב חיקון מאכל לפניו. על כן נראה

דה או להיפך אסור¹) (ב"ר ס"ם)
 בשם מהר"ם):
 (השלח⁷) (ד) [ח] א"א"כ יש
 ם דבר מפסיק בין קערה
 ם או קנקן⁸) (ו) או שיאכל
 הגה ז) [ט] ו"א הא דלריצין
 לה היינו דוקא כשאין אוכלין
 ל אם אוכלין בקערה אחת כשהיא
 גרה בפני (ד) עזמה וא"ל היבר
 י בשבת) וכן נוהגין (ח) [י] (ה) ו"א
 (ו) מאכל שלה (מאכל בקונטרס דהלכות
 כוס שלה¹⁵) וכמו שיתבאר:

דחכמים שיערו שאין קרוב זוהי רק מעשה
עצמות שיש בו טורח¹⁶, משא"כ במציגת
הכוח, וכמו שמחלק בסעיף י"א לענין הכעת
המטה: (ד) **מאבדל ש"ה**. ואם הפסיק
אחר ציניהם מותר כמו בשירי כוס
שנת דף י"א ע"ה לא יאכל הוצ עם הוצה וכו'
ה"ה בשם המג"ן והרשב"א וכו' הר"ן שכן
שם ושם בשם המג"ן והרשב"א וש"פ:

באר הגולה

ואליהו וכן כחז הרא"ש שם וש"פ: ג וּמַמְשֵׁנָה שָׂמָּה דף י"א ע"א לֹא יֵאָכֵל הַזֶּה הַזֶּה הַזֶּה וכו' הראב"ד שם צפ"א בהשגמו וש"כ רב אחא וכו' ה"ה בשם הרמב"ן והרשב"א וכו' הר"ן שכן משמע צברייתא בגמרא וכו' הטור וש"פ: ז שם ושם בשם הרמב"ן והרשב"א וש"פ:

נלמד מאכילה¹⁷, ע"ש:

תורת השלמים

[ד] במספר שצו"ר, או שמגלה מעט מן השלמן ותמן קערה שלה עליו. ש"ך בשם דרשות הנשים:
 [ה] אם אובדת בקערה בפני עצמה. אבל אסור לאכול מקערה אחת, אף שיש בקערה
 חמיכות קטנות והוא אוכל אחת והיא אוכלת אחת. אבל בשם בקערה חמיכות גדולות וכל אחד
 ממש לפניו על כלי מיוחד ואוכל ממש, אין צוה אסור, כיון דאין האכילה מיד בלקיחתו מקערה.
 כ"ז הט"ר

ג (ד) אֵלֶּה א"ב בוי. ואז"ל שאסור לאכול עמה בקערה אחת בזה אחר זה
אע"פ שאין נוגעים ביחד: ה) שום שינוי. דומיא לדליל סימן פ"ח ס"ב גבי
בשר בחלב⁽¹¹⁾: ו) או שיאכל בל אחד בוי. או שתגלה מעט מן השלשן ותמן
קערה שלה עליו. כן כתב הר"ר יונה בספר דרשות הנשים (אגרת המשפחה דרך ג אות

(ה': ז) וי"א ב'. כתב הצי"ח דלף לסבדא
זו אינה אלא כשגם בני הצית אכולים עמהם
על שלמן אחד ביחד, התם הוא דשרי כשהיא
אכולת מהקערה שלה אע"פ שאכולים על
מפה אחד בלא שום היכר, אבל כשבני הצית
אכולין על שלמן אחד והאיז והאשה אכולין
לבדן על שלמן אחד כל אחד מקערה שלו
אסור אפילו היה רגיל לאכול עמה בקערה
אחת. ומשמע בדבריו דהוא הדין כשאין שם
בני בית כלל אסור. ואין דבריו מוכרחים:
(ח) י"א שאסור ב'. לפי שהרב דדרכי
משה כתב דין זה בשם הקונטרס שמצא, על
כן כתב דין זה בשם י"א, אבל לפעד"נ
דהגהות מיימוניות (מאסורי ביאה יא, אות ה) בשם
רא"ם ומרדכי (ואגודה ורוקח סימן שצ"ז)
פ"ק דשבת (רמ"ל רכ) בשם הרשב"א שמעון מקור
האי דינא דלקמן סעיף ד' דלא ישמה משמירי
כוס ששתמה, שם מוכח להדיא דכל שכן דלא
יאכל משמירי מאכל שלה, ואדרבה שמה נלמד מאכילה (17) ע"ש:

לייחד וכדלמא כטווער דף ו' / וכ"פ הרמב"ם כמ"ק: **ב** [ובן ע"י זריקה מידו לידה. אצל על גבדיה משמע דמותה. וכן מותר לנפוח נזפה או עפרורים מזגדיה. ומ"מ המחמיר תע"ב, בתוספתו הארבעים בזה: **ג**] **א** **ה**ם או קבאן. והיינו כשאין אולבין ושומין ממנו. דלמא דסמיך פ"מ. כ"כ ה"פ הריטב"א. אצל באמת שם צמור צב"י וצט"ע בגבלי דגני קנקן א"ע ששומין ממנו. שם חזן דכרו ליהות על השולחן. הוי הפסקה. וכן צמור ליהות על ע"ז ד"פ. ע"ש: **ד**

ביאור דגרי"א

נרבונו אוסרין לנדה לאכול בשלחן בעלה ודרשין אשתך בגפן פוריה בירכתי ביתך והכי איתא בשאלתות דריא: אשה נדה אסורה למיכל על פתורא דגברא כרתנן לא יאכל כו' (ועיל סימן פ"ח בליקוט ב') (ע"ז): [ט] וי"א כו'. הג"א בשבט שם דלוא הוי שינוי: [י] וי"א שפאור כו'. ממש' (שבט ז"ג כו') (אכל עמך ושתה עמך ולא הוכיכו בגמרא שלא לצורך אל דעל כולן אמר אליהו ז"ל ברוך המזקן כן ושתיה היינו עשתי אחיהי וכן כבליהו ז"ש במתניתין (ש"א כ"א) לא יאכל

(א) **במסדה**. זו מחגלה מעט מן השלחן ותמן קשרה שלה עליו וכזה העי"ו נראה ללחם וקנקן **דוקא** (שד"ך) ארבעין מחזורים לתם ואין שומין מאומה קנקן הוא הכוי שינוי דומיא פס"מ ע"ב גבי שד"ר וכלל: (ב) **עצמה**. כזה הכ"ח דלף לנכרה וזו אינו אל"ף כהגם ג"ב הבית אוכלים עומה על שולחן אחד בידי הבית ואז דשרי כשהוא אוכלת מקשרה של אל"ף שראולים על מנה אחת בלל שום היכר אבל שד"ר הבית אוכלים על שולחן אחר והא"ס והא"ס אוכלין לנדן על שולחן אחד כל אחד מקשרה שלו אסור אפילו היה רגיל לאכול עמה קצברה אחת ע"כ ובזה העי"ו דמדרביו משמע כשאי שם ג"ב בית הלל באסור ואין דרבי מרובחם והעי"ו כתב שם אל"ף לא רחמי שטות גדול שנמשחין מחסומי קטנות קצברה אחת הוא נוטל אחת והיא נוטלת אחת עד גמר אכילה ושכוס גדול הוא דשפיטא דחשיבי אכילה אחת אבל מ"מ משמע דששמינין קשרה עס המסויכות גדולות כדרך ששמינין קצברה וכל אחד נוטל מן הקערה ומשיס לפניו על גלי מיוחד אוכל אחד משם איז צוה חיסור כיוון דלחם האכילה מיד בלחמהו ומוקצרה שולקתה גם היא אלף משמעם בכלל אתר צניחיתם כ"ח ע"כ: (ג) **א"י**. כזה העי"ו לפי שהב"ר כתב זה בשם הקוטערס שמאל' לך כדן ע"ז זה בשם א"י אבל ג"ל דלדרכה כ"ס הוא מלקמן ס"ד דלא שמה משוייר כולל שדמה לנודח ממאילה ובזה העי"ו ששכ"מ פסק אסף מחלל לא כחזיו' לו ממחר דממנה מותר לשתיה אולם לא ניראה דלא אמרו כל המלכות עושה לו משמח כל שיש בו ד' עדות שיש בו שמואל שרי ומוציא היום שאני שהוא דבר של חיבה לך אפרוהו אבל כל הקולות שישנן שם [בש"ד]

י"ד דדוקא על שולחן אחד יש מקום להתיר בזה, אף אם גם כשהיא טהורה הם אוכלים בקצרה
 ר' למש"ה הרמ"א שאסור לו לאכול משיריו מאכל שלה. אי"כ כשאוכלים בקצרה אחת, בודאי
 לעיל סימן פ"ח ס"ק ד': (ו) **מאכל שלה**. עיי' בתשובת יד אליהו סימן ס"ה שכתב באשה

אוצר מפרשים

וכשנוהגים האיש והאשה בימי טהרה לאכול כל אחד בקערה בפ"ע, אך זה דרכם לנהוג סלסול ואין שום אחד פושט ידו לקערה שאינה שלו כלל, ובימי טהרה נוהגים כמו בימי הפרישות, אז יש להקל בשופי כשאוכלין אחרים עמם:

[ברכי יוסף]

(הנה) וי"א וכו' אב"א אם אוכלין בקטרה אחת כשהיא מהורה וכו'. ע"ש סק"מ מ"ש בשם ה"ח כשבי"ב אוכלים על שולחן רוק, אסור אפילו הוא גריל לאכול עמה בקטרה אחד. ומשמע מדבריו דה"ח שאין להחשיב בי"ב כלל אסור, כצ"ל. וי"א דלה"ח אין זה היתר שאוכלין כ"א לבדו, דגמ"ח אתן אוכלין על שולחן אחד, הוא דרך חיבה, ויש אקרובי עתא, אם לא כששי בי"ב שאוכלין על אותו שולחן וכו'. וכן דעתה"ש ע"י דאין דבריו מוכרחים ביזה הכי לדינא בי"ב כלל. וי"א דשפיר מהני אם אוכל כ"א לבדו, כיון שכשהיא מהורה גריל לאכול עמה ביזה, זה שפיר היכרא. זה כששי בי"ב אצלם והם אוכלין על שולחן אחד הנה גרילן אוכלין על שולחן אחד, ואז שפיר שאוכלין כ"א לבדו, שי' בזה דרך חיבה מה שאין להחשיב, וי"א: ענין ט"ו סק"מ משמע לאכורה שאף אמאל לא אכיה לז' וכו'. ומסקי שאין אקרובי בזה, ר' מעשה עבדו שיש בו טורח וכו'. אלא שפיר סק"מ טהור להביא קטרה למיחדת לבדלה אסורה, וממזמיר אף בשאר משקים אף בהושטה לבד. ובספר שערי מטהר כתב שאין איסור הוושטה אלא בדבר שדרוך יתכן מיד ליד. אבל בדבר שאין יתכן מיד ליד, אין קפידא, ע"ש. וענין כ"ס' דהכל בי"ב הוא אסור, אמרי בזה, דלא כמזמיר שלא בפניו שרר, ע"ש. ובכ"ז כתב אם אינה אוכלת דהכל בי"ב הוא אוכל, אסור לאכול על שולחן אחד, דעתה אין כאן חיוב וצריך שינוי, ע"ש: (ענין לבונה)

ב (הנה) וכן ע"י ירוזקה מידו לידה וכו'. הרשב"ב בתשובותיו ח"ג סימן נ"ח שרי לורוק מידו לידה, ע"ש. וגם הריב מבארהושי בכתביו שרי לורוקה כשנינו דר' שחוק: ושי נוהגים שרי שכן מפתח וירוצה ודמיה ליתנו לו, וזור החפץ למעלה, ובדורתו דר' תקבלנו. ויש מי שבחב דש"ס. וכן נראה לי ההדיוט להחיר, כיון דאף לורוק מיד לידה שרי הרשב"ץ ומהרי"ש, אנו דאסרין תסגי להחמיר כשהיה זורק הבדאי מיד ליד: **י** יפ"ח מידה תינוק שרי, כיון דהחי נושא את עצמו. הרשב"ב בתשובותיו ח"ג סימן נ"ח וסימ' יר"ד: (ברכינא)

ג (ש"ע) עמה על השחץ וכו'. ובשולחן גדול עם כל בני הית"א רבכל גונוי שרי, וכן נהגו. הרב מהר"י קשטוב בהגותיו. וראיתי בתשובת הרב מהר"י ישועה זיין בספרו שערי ישועה כ"י י"ד שער ה' סימן י"ד ודקלו וזר כל הסכרות, והעלה לדעת מר"ן ש' בשולחן שאוכלין בין הית צפרה חתם להפסיק להיכיר בין קצרה של קצרה של קצרה, ולדעת מור"ם בנה"י ש' לחלק, אולי אוכל כשהי כשרי טהורה בקצרה אחת, אין צריך היכר להפסיק, ותסגי שכל יאכל בקצרה אחרת. ואם בימי טהרתה אוכלים כל אחד בקצרה בפ"ע, צריך היכר להפסיק. ולדעת מהר"ק ש' בשולחן שאוכלין עליו בין הית אין צריך הפסק. ומסתם נראה אדאפלי הכא גרסין כל אחד לאכול בימי טהרה כל אחד בקצרה בפ"ע, עם עתה די כזה, מאחר דאחרים אוכלים בשולחן, ליכא הרגל עבירה. והיכא שאין שום אחד אוכל עמם והיו גרסין בימי טהרה לאכול בקצרה אחת, והו' חלוי במחלוקת, דהר"ב ב"ח ס"ל ללא מהני, וצריך הפסק בין קצרה שלו לקצרה שלה, ולהר"ב ש' מהני. וזו הלך סמכתי הש"ש"א דהו' דמון סתמא קאמר. וזה תורף מקור תשובת הרב מהר"י זיין וז"ל: **בבר** כתבו שורש מהר"ק ש' כתב שנהגו דאחרים אוכלים להו'.

המשך מעמוד הקודם

ולנשק התינוק שבידה, כתב המשיב דברים (יו"ד סי' קי) דאסור, שיש בזה חשש הרגל עבירה, וכן נוקטים החוט שני (עמ' רכה), הקנה בשם (יו"ד סי' פו אות ד), השבה"ל (עמ' רנג) והטה"ב (ח"ב עמ' קב), וכן הובא בשם הגר"צ אבא שאול (טללי טוהר עמ' מז). ובדרכי טהרה (ה, כב) כתב שאם דבר זה מביאו לידי חיבה או הרהור על השגה, ה"ז אסור.

ולתת מאכל לתינוק היושב בחיק אימו, כתב הקנה בשם (שם) דאסור, וכ"כ בשיעורי שבה"ל (עמ' רנג). וכ"כ בטה"ב (ח"ב עמ' קב), אלא דהוסיף שאם יש הכרח להאכילו כשהוא בזרועות אימו יש להקל, ובלבד שיזהרו שלא יגעו זה בזה. וכ"כ בחוט שני (עמ' רכה) דבשעת הדחק מותר להאכיל תינוק או לתת לו תרופה בפיו וכדו' כשהוא בידה ובלבד שיזהרו לא ליגע זה בזה. וכן הובא בשם הגריש"א (משמח"ט ח"ב עמ' יד) דכשיש צורך בדבר, מותר לתת מוצץ לתינוק שנמצא בחיקה כדי להרגיעו או לתת לו לאכול כשהוא בידה, לפי שאינו מתעסק עימה כלל רק עם התינוק.

ולענין לאחוז את התינוק ואשתו נדה תרחץ אותו, כתב בחוט שני (עמ' רכה) שיש להמנע מזה, דקשה להיזהר מנגיעה. אמנם, בדרכי טהרה (פ"ה הוספה י) כתב דמותר אם אין אפשרות אחרת.

4 הפת"ש (סק"ג) הביא מש"כ התשב"ץ דיש להתרחק ליגע בבגדיה בעודה לבושה.

וביאר הלבנון נטע (סק"ד) דיש להתרחק אפילו בבגדיה הבולטין רחוק מגופה, וכ"כ בשיעורי שבה"ל (עמ' רנד).

ולענין נגיעת בגדו בבגדה, כתב החיד"א (חיים שאל ח"ב סי' לח) דיש להיזהר, וכ"כ בשיעורי שבה"ל (עמ' רנד) ובטה"ב (ח"ב עמ' פו). וכ"כ בחוט שני (עמ' רכה), אלא דהוסיף שאם רק הבגדים נוגעים א' בשני דהיינו כשהם מרוחקים מגופם, אם אינו מתכוין שיגעו הבגדים זה בזה, ולכן אם נוגעים הבגדים שלא בכונה בעת הליכתם אין בזה איסור.

ובשם הגר"צ אבא שאול (טללי טוהר עמ' מד) הובא דחקר על משפחה א' שכל הבנים יצאו ת"ח, ומצא שכאשר היה בגד הבעל נוגע בבגד אשתו היה מתענה.

ולילך יחד תחת מטריה אחת, כתב בסוגה בשושנים (פ"ג אות יא) דאין להתיר, משום שקרובים הם לבוא לידי נגיעה זה בזה תוך כדי הליכתם. וכ"כ בשיעורי שבה"ל (עמ' רנד) להחמיר, דומיא דמש"כ המאירי (נדה סד). לענין עמידה בסמוך לה במקום המרגיל לידי עבירה. וכן הובא בשם הגריש"א (משמח"ט ח"ב עמ' שיב) לאיסור, שהתעסקות ממושכת כזו מביאה לקירוב הדעת. מאידך, דעת הטה"ב (ח"ב עמ' קח) להתיר בזה ובלבד שיזהרו לא לנגוע זה בזה, וכ"כ בחוט שני (עמ' רכה). וכ"כ בדרכי טהרה (פ"ה הוספות) דמותר לו לאחוז מטריה מעל ראשה.

ולגבי סומא היוצא לרה"ר לצורך פרנסתו וכיוצ"ב וסכנה לעבור ברה"ר פן יפול או יפגע, כתב הפרי השדה (ח"ג סי' קיט הובא בדרכ"ת סק"ז) דאסור לאשתו נדה להחזיק בידו להוליכו בדרך, דמכיון ששוחה כן עימו שעות אחדות, יש חשש הרהור וגדר ערוה פן יבוא אח"כ להרגל דבר, ואין להתיר אלא באופן שתקח בידה איזה בגד או מקל, והוא יאחז בצדו האחד והיא תאחו בצדו האחר, ואף זאת רק בשעה"ד, וכ"כ הטה"ב (ח"ב עמ' ריג).

ובשולחן שלמה (עמ' צד) הוסיף דכשיצא מביתו לדבר מוכרח או לדבר מצוה, ובשעתו ע"י מקל עלול ליפול או להתנגש במשהוא, יכולה לנגוע בבגדו כדי להדריכו, ואם יש צורך מותר גם לנגוע בגופו.

ובדרכי טהרה (פ"ה הוספה ט) כתב דהמתקשה בראייתו בלילה ומתבייש ללכת עם מקל, מותר לו לאחוז ברצועות תיקה של אשתו נדה, כיון שיש רבים ואין לחוש להרהור, גדול כבוד הבריות.

5 הפת"ש (סק"ד) כתב לעיין בשו"ת ההר הכרמל שדחה מש"כ המנחת יעקב לאסור לאשה נדה להסיר מבעלה נוצה דרך נפיקה, והעלה להתיר.

ההר הכרמל דחה את הוכחת המנחת יעקב, דהתם משום שוחד נגעו בה שיש להתרחק אף משוחד דברים, ואילו באשה נדה כל מלאכות שאשה עושה

לבעלה נדה עושה לבעלה, ובעל דין העושה אחת מאלה יש בו משום שוחד, ולא אסרו באשתו נדה אלא דברים של חיבה המביאים לקירוב בשר והרגל עבירה, וכ"כ החיד"א (שירי ברכה סק"ד).

ולדינא, החיד"א (שם) כתב דראוי להחמיר, דמכיון שצריך להתקרב ביותר כדי לנפוח הנוצה בסמוך ממש, קרוב הוא לנגיעה. ומדברי הגר"ש קלוגר (שירי טהרה ריש סי' קצה) משמע דיש להחמיר משום שההתקרבות גורמת חיבה, וכ"כ השבה"ל (ח"ה סי' קטו-קטז) והשיעורי טהרה (עמ' קמא). והבא"ח (צו, כב) כתב דנכון להחמיר. והחוט שני (עמ' רכו) הוסיף דגם הבעל אין לו לנשוף רוח כדי להסיר נוצה מבגדי אשתו נדה. אמנם, בשולחן שלמה (עמ' פה) התיר לנפוח בפיו על נוצה שנמצאת על בגד של אשתו נדה, וכן להיפך.

ודעת הטה"ב (ח"ב עמ' קז) דמן הדין מותר במקום שיש צורך בדבר, והמחמיר תע"ב. ובדרכי טהרה (ה, כא) כתב דכל א' ישקול בדעתו אם דבר זה יכול להביאו לידי איסור, וא"כ ימנע מכך. ובכל אופן ראוי להחמיר במקרים כאלו והדומים להם.

ולהניף עליו במניפה להביא לו רוח קר, כתב הבא"ח (צו, כב) דאסור, שזה דבר חיבה אע"פ שאינה נוגעת בו, וכ"כ בשו"ת מנחת יצחק (ח"ז סי' ע) ובדרכי טהרה (ה, יא). וכ"כ בשיעורי טהרה (עמ' קמא) להחמיר במניפה ומאוורר. וכן העלה בטה"ב (ח"ב עמ' קז), אלא דהוסיף שאם הוא חולה וסובל מרוב החום, מותר לאשתו להניף במניפה כנגדו, דאין זה דרך חיבה.

ולהפעיל מאוורר כנגד בעלה כשהוא מונח ע"ג השולחן או שרפרף, כתבו בטה"ב (ח"ב עמ' קז) ובשיעורי טהרה (עמ' קמא) דמותר.

ולענין לסבב בידו עוף הכפרות באויר שמעל ראשה של אשתו נדה, כתב הסוגה בשושנים (פל"ח ס"א) דמותר, שאין לחוש שמא יגע בה, וכ"כ בטה"ב (ח"ב עמ' קח). וכ"כ בשיעורי טהרה (עמ' קמא) דמדינא מותר.

6 הפת"ש (סק"ד) הביא דיש להקל בזריקה דוקא כשזורק דבר כלפי מעלה ולא לנוכח אשתו והיא פושטת ידה ומקבלתו.

וכ"כ הברכ"י (סק"ז) להתיר לזרוק כלפי מעלה וברדתו היא תקבלנו, כיון דאף לזרוק מידו לידה התירו הרשב"ץ ומהריק"ש, א"כ אגן דאסרינן סגי להחמיר כשזורק להדיא מידו לידה. ובחוט שני (עמ' רכו) כתב דיש מקילים בזה, והמחמיר תע"ב. ובדרכי טהרה (ה, טז) כתב דלהנחה היתר לזרוק, היינו דוקא לזרוק כלפי מעלה וברדתו היא תקבלנו, ורק בשעת הצורך.

אמנם, דעת הסד"ט דאע"פ שיש להקל מעיקר הדין מ"מ אין להתיר, וכל המחמיר בענינים כאלה תע"ב, וכן החמיר הערוה"ש (סק"ה) דהרחקה עבוד רבנן מפני שהוא עימה בתדירות, ולכן צריך זהירות יתירה כדי שלא יכשלו. וכ"כ בשיעורי שבה"ל (עמ' רנד) דיש להחמיר כהסד"ט, וכל המחמיר בענינים אלו תע"ב, וכן הובא בשם הגריש"א (אשרי האיש עמ' רכו בשם ר' דוד מורגנשטרן).

ולבני ספרד, עיין מה שכתבנו על הרמ"א לעיל.

סימן קצה סעיף ג

7 השו"ע כתב שאסור לאכול עמה על השלחן [בלי שינוי ביניהם].

ובטעם הדבר דגזרו אכילה ביחד על השולחן, כתב הרא"ש (שבת פ"א סל"ב) משום דגוף הישיבה יחד הוא דרך חיבה, וכן ביאר הסד"ט (סק"ז) בדעת הרא"ה (בד"ה שער ב).

ודעת הרשב"א (מש"ב) דגזרו שמא יבואו לאכול מקערה אחת, וכן ביאר הסד"ט בדעת השו"ע ממש"כ דמהני היכר, דאילו לטעם הרא"ש והרא"ה לא מהני היכר, דסו"ס איכא חיבה ואתי לידי הרגל עבירה.

וכשאוכלין בלא שולחן, דעת החוט שני (עמ' רכט) דאינו נחשב אכילה ביחד, כיון שאין זה חיבור, וכן הובא בשם הגריש"א (אוצרות הטהרה עמ' תתקד) שא"צ היכר ביניהם ככה"ג. מאידך, בדרכי טהרה (ה, כט) כתב דאף באופן זה בעינן לעשות היכר. ובשיעורי שבה"ל (עמ' רנט) כתב דאם יושבים סמוכים, חיישינן להרגל דבר ואפי' אינם אוכלים על שולחן אלא כ"א מחזיק בידו.

המשך בעמוד הבא

ביאורים סימן קצה ומוספים

המשך מעמוד הקודם

ולגבי שולחן גדול מאוד שא' יושב בקצה אחד והב' בקצה אחר, כתב בשיעורי שבה"ל (עמ' רנה) דשרי, דהוי היכר גדול. אכן כשא' יושב מול הב' מסתבר דכשקרובים ה"ז אסור, אך בשולחן ארוך שרי בבה"ג. וכ"כ בחוט שני (עמ' רכח) דבשולחן ארוך מאוד, א"צ הפסק, דלא נחשב שאוכלין יחד ואמנם לא ידוע לן שיעור זה. וכ"כ בטה"ב (ח"ב עמ' קי) דבשולחן גדול ויושבים רחוקים זמ"ז, יש להקל אף בלא היכר.

מאידך, הובא בשם הגריש"א (אוצרות הטהרה עמ' תתקכ) דשולחן ארוך נמי מקרי שולחן אחד ואסורים לאכל יחד אף שמרוחקים זמ"ז הרבה מטעם לא פלוג, ומ"מ אם ישנם עוד צירופים אפשר דיש להקל.

ולקחת פרוטות לחם מסלסלה אחת, הובא בשם הגריש"א (משנת השלחן תשובה רלב) דמותר, שאין זה נחשב אכילה מקערה אחת. וכ"כ בשולחן שלמה (עמ' צג), אלא דהוסיף שטוב להניח את הפרוסה על השולחן או על הצלחת קודם אכילה. מאידך, דעת החוט שני (עמ' רכט) דגם באופן זה צריך להניח לפניו קודם האכילה, דעצם זה ששניהם אוכלים מקערה אחת הוי קירוב, וכ"כ בטה"ב (ח"ב עמ' קיח ותורת הטהרה פ"ב הכ"ב) ובדרכי טהרה (ה, לג).

ובשיעורי שבה"ל (עמ' רנו ועמ' תיט) כתב דמותר, שכן דרך אכילה שחוחכים פרוטות ומניחים על השולחן וכ"א לוקח.

ולגבי פיצוחים שאינם מוכרחים לקערה, כתב החוט שני (עמ' רכט) דאפ"ה נחשב לקערה אחת, וכן הובא בשם הגריש"א (אוצרות הטהרה עמ' תתקח), וכ"כ בשיעורי טהרה (עמ' קנט), בדרכי טהרה (ה, לג) ובתורת הטהרה (יב, כב). אמנם, בשולחן שלמה (עמ' צב) כתב דמותר לאיש ואשתו ליטול זה אחר זה מהפיצוחים שבקערה, ואין לזה דין שיריים.

ולענין פירות שבקערה, בשם הגריש"א (משנת השלחן ת' רלב) הובא דאינם נחשבים לאכילה מקערה אחת ומותר. וכ"כ בשולחן שלמה (עמ' צג), אלא דהוסיף שטוב להניח את הפרי על השולחן או על הצלחת קודם אכילה.

ובשיעורי טהרה (עמ' קנט) כתב לגבי תפוזים או בננות וכדו' דצריך קילוף, שא"צ להניח תחילה על קערה שלפניו, דמלבד שהם חתיכות גדולות ויש שיהיו ועצם זה שאוכלם קימעא קימעא, בנוסף לזה יש שיהיו שע"י הקילוף. מאידך, דעת החוט שני (שם) והשבה"ל (עמ' רנו) דצלחת עם פירות נחשב לקערה אחת.

וכלי שיש בו מלח, כתבו בטה"ב (ח"ב עמ' קיח) ובשיעורי טהרה (עמ' קס) דמותר לכל אחד מהם לטבל בו או לקחת ממנו, ואין בזה משום אכילה מקערה אחת, שאינו אלא להכשיר ולהטעים את המאכל. וכן הובא בשם הגריש"א (משנת השלחן שם) דמלח וסוכר וכדו' אין בהם איסור אכילה מקערה אחת, כיון שאין דרך ליקח בזה אחר זה.

ובשטעמה מהתבשיל לידע את טעמו, כתבו בחוט שני (שם) ובשיעורי טהרה (עמ' קס) דלא נקרא שאוכלין מקערה אחד, דטעימה לא כלום לענין זה.

ולשטות יין ומשקאות ביחד, כתב השבה"ל (עמ' רנה) דצריך היכר כמו במאכלים, וכ"כ בשיעורי טהרה (עמ' קנב), והוסיף דבשתייה שאינה חשובה כשתיית מים אין איסור.

ובאכילה או שתייה עראית, הובא בשם הגריש"א (משנת השלחן תשובה רכה), הגרשו"א (לבושי עוז עמ' תח) והגר"צ אבא שאול (אבני שוהם ח"א עמ' תצט) דאין חיוב לעשות היכר. מאידך, בשיעורי טהרה (עמ' קנב) כתב דאפ"י אכילה עראית, אכילה פחות מכזית או אכילת פירות וכיו"ב, הרי הן צריכים לעשות היכר, וכ"כ בבדה"ש (סקל"ב), בדרכי טהרה (פ"ה הוספה יא) וביביע אומר (ח"ח יו"ד סי' יז אות ה) דאף באכילת עראי אסור.

8) מבואר בשו"ע דאסור לאכול עמה על השלחן א"כ יש שום שינוי, שיהיה דבר המפסיק בין קערה שלו לקערה שלה.

ולענין מקום הנחת ההפסק, כתבו בחוט שני (עמ' רכח) ובדרכי טהרה (פ"ה הוספה יב) דצריך שיהיה ביניהם, ולא מספיק במה שמונח בצד איזה דבר

הפסק, וכן הובא בשם הגריש"א (משנת השלחן תשובה רכח). אמנם, בשיעורי שבה"ל (עמ' רנה) כתב דמהני ההפסק גם אם אינו ביניהם ממש או בין הצלחות, אלא אפי' מרוחק מעט מהצלחות ובלבד שניכר לשניהם. ובשיעורי טהרה (עמ' קנה) חילק, דאם יושבים זה מול זה א"צ שיהיה הדבר המפסיק דוקא בין הקערות אלא סגי שההיכר מונח בין שניהם, ורק כשיושבים זה ע"י זה צריך להניח את ההיכר בין הקערות.

ובהיכר שרק א' מהם יודע, הובא בשם הגריש"א (אוצרות הטהרה עמ' תתקד) דלא מהני, דגם הבעל וגם האשה צריכים לדעת מזה, וכ"כ בשולחן שלמה (עמ' צ) ובשיעורי טהרה (עמ' קנה), וכן משמע בדרכי טהרה (ה, כז). מאידך, דעת החוט שני (עמ' רכח) דאם הוא החליט על איזה דבר שישמש להפסק ביניהם והיא אינה יודעת מזה, ה"ז מועיל להיכר, דהאיסור לאכול יחד קאי דוקא עליו.

9) מבואר בשו"ע דכשכל אחד אוכל במפה שלו ה"ז היכר.

ובשמניחים כלי או קערה תחת הצלחת, כתב החכמ"א (קטז, ג) דזה נחשב להיכר, דהוי כמפה אחרת. והעיר בשיעורי שבה"ל (שם) דהיינו באופן שאין רגילים תמיד לשים קערה תחת קערה, וכ"כ בטה"ב (ח"ב עמ' קיט).

ואם אינה יושבת במקומה המיוחד לה בשאר ימות השנה, כתב רבינו ירוחם (נכ"ו ח"ד דף רכד ע"ג הובא בב"י) שיש מתירים דחשיב היכר. וכ"כ בסד"ט (סוס"ק ח), בקצשו"ע (קנג, ו) ובדרכ"ת (סקט"ו) דזה נחשב להיכר. וכן נוקטים בחוט שני (עמ' רכט), בטה"ב (ח"ב עמ' קיט) ובדרכי טהרה (ה, כז). וכ"כ בשיעורי טהרה (עמ' קנז) דמעיקר הדין אפשר לסמוך על זה.

מאידך, הצמח צדק (פסקי דינים סק"ג) כתב שאין נזהגים לסמוך על היתר זה. וכן הובא בשם הגר"צ אבא שאול (טללי טוהר עמ' נד) דאין להקל בזה לפי השו"ע. ודעת הבא"ח (צו, כב) דיש לסמוך ע"ז במקומות שרגילים בכך וקשה עליהם מאוד מצב זה שתאכל היא לבדה מחוץ לשולחן. וכע"ז כתב בשיעורי שבה"ל (עמ' רנח) דבשעת הצורך כשא"א להחמיר כ"כ, אפשר לסמוך ע"ז.

10) מבואר בט"ז (סק"א) דדוקא כשאין אוכלין מאותו לחם ואין שותין מאותו קנקן ה"ז מהני להיכר.

ואם שותים מהקנקן אבל אין דרכו להיות על השולחן, כתב התורה"ש (סק"ג) דהוי הפסק אע"פ ששותין ממנו. וכ"כ בסד"ט (סק"ו), במקור חיים (סקי"ד), בדרכ"ת (סקי"ז), בדרכי טהרה (ה, כז) ובטה"ב (ח"ב עמ' קיט). וכ"כ בשיעורי טהרה (עמ' קנו) דמעיקר הדין אפשר להקל.

ולייחוד סכו"ם, כוס או צלחת קטנה שיהיה להפסק ביניהם, כתב בחוט שני (עמ' רכח) דמותר וזה עצה אם הם נמצאים במקום שמתארחים, ואינם רוצים שירגישו בהם. מאידך, הובא בשם הגריש"א (אשרי האיש עמ' רטו בשם ר' דוד מורגנשטרן) דדבר המצוי ורגיל להיות על השולחן כמו כוס וכדו' אינו יכול לשמש כהיכר אף אם לא משתמשים בו בארוחה.

ולהניח ביניהם כלי שיש בו מלח או תבלינים, כתב בחוט שני (עמ' רכח) דלא מועיל, כיון שהוא משמש לסעודה, אף שאין בדעתו להשתמש בו כעת, שהרי הוא נועד להשתמש בזה לסעודה. ואם מניחים איזה מאכל שמחליטים לא להשתמש בו הוי הפסק.

11) הט"ז (סק"א) והש"ך (סק"ה) ציינו להלכות בשר וחלב בסימן פח.

ומשמע שדעתם לדמות דיני היכר של נדה לדיני היכר של בשר וחלב, ונ"מ דצריך גם בזה היכר של דבר גבוה קצת כמבואר בט"ז שם (סק"ד). וכ"כ ביד יהודה (הובא בדרכ"ת שם סק"ו) ובסוגה בשושנים (עמ' נט) דגם בהלכות נדה צריכים להחמיר בזה. וכן נוקט בבדה"ש (סקמ"א) דלא מהני היכר אא"כ גבוה קצת, ולכן לא מהני להניח צלחת או טבעת או מפתח וכדו' להיכר, וכן הובא בשם הגריש"א (משנת השלחן תשובה רכט). וכ"כ בחוט שני (עמ' רכח), והוסיף דא"צ שיהיה גבוה טפח, ולכן מועיל שעון שיש לרצועתו מעט גובה או מפית נייר מקופלת שיש בה קצת גובה וכל כיו"ב, וכ"כ בשולחן שלמה (עמ' צ).

המשך בעמוד הבא

המשך מעמוד הקודם

מאידך, דעת השב"ל (עמ' רנה) דאף שמסתבר לדמות לדיני בשר וחלב, מ"מ מנהג העולם להניח אפי' טבעת וכדו' ומחשבים להיכר אם הוא דבר הניכר לשניהם, ושכן משמע סתימת הפוסקים. וכ"כ בטה"ב (ח"ב עמ' קיט) דיש להקל בהיכר כל שהוא, כגון טבעת ששמים אותה במיוחד להיכר. וכ"כ בדרכי טהרה (פ"ה הוספות) דאין צריך שההיכר יהיה גבוה.

ואם מניחים היכר לצורך הפסק בין בשר לחלב ודעתם שישמש גם להרחקת נדה, כתב השב"ל (עמ' רנה) דמסתבר שמהני. וכ"כ בחוט שני (עמ' רכח) ובשיעורי טהרה (עמ' קנב) דבכה"ג מספיק בהיכר אחד ביניהם.

(12) דעת הט"ז (סק"ב) דכשאחד נוטל מהקערה ומניח לפניו על כלי מיוחד ואוכל משם אין בזה איסור אכילה בקערה אחת, כיון שאין האכילה מיד אלא משתמש בכלי אחר בינתיים.

וכ"כ החכמ"א (קטז ס"ג) והלח"ו (סק"י).

ואם בעינן שיניח דוקא בכלי אחר אבל להניח על השולחן לא מהני וכמש"כ הט"ז "אלא משתמש בכלי אחר בינתיים", או דעיקר ההיתר הוא שאינו אוכל מהקערה מיד וממילא כל שיש איזה הפסק סגי בזה, ואין צריך דוקא כלי ומש"כ "כלי" אורחא דמילטא נקט, שאין דרך בנ"א להחזיק את התבשיל בידו, מדויק מהסד"ט (סוסק"ח) כצד ב', דכשהעתיק את דברי הט"ז כתב דעיקר ההיתר הוא "כיון דאין האכילה מיד כשנוטלה מהקערה", ומשמע שלמד בדעת הט"ז דמהני אף בהנחה על השולחן גרידא. וכן דעת השב"ל (עמ' רנו), והתיר לפי"ז למרוח דברי מריחה כ"א על הפת שלו, דאינו נקרא קערה אחת דהא מניחים קודם על הפרוסה, וכ"כ בטה"ב (ח"ב עמ' קיז) ובשיעורי טהרה (עמ' קנט).

אמנם, הבית ישראל (סי' טו) כתב בדעת הט"ז, דאם אין כלי מפסיק בינתיים, אין להתיר, ולכן אם יש חמאה או ריבה בקערה אין להתיר להם לקחת משם ולמרוח כ"א על הפרוסת הלחם שבידו, וכ"כ בדרכי טהרה (ה, לג). וכן למד במשמה"ט (ח"ב עמ' שיט) דמלשון הט"ז והחכמ"א מבואר דרק כשנותן לכלי אחר הוא דמהני. ובחוט שני (עמ' רכט) כתב דאם הוא מחזיק הפרוסה בידו ומורח מקרי שאוכלין מקערה אחת, אלא צריך שיניח לפניו את פרוסת הלחם לאחר המריחה כדי שלא יהא מקערה אחת.

ודעת האגרו"מ (י"ד ח"א סי' צב) דאף שמדינא מותר, מ"מ יפה להחמיר בזה משום שנראה קצת כמקערה אחת.

(13) מבואר בפת"ש (סק"ה) דכשאחרים אוכלים עמהם, יש מקום להתיר לאכול ביחד על השולחן בלי היכר ביניהם, דזה עדיף מהיכר.

וכ"כ המהריק"ש (בהגהותיו כאן) דבשולחן גדול עם כל בני הבית י"א שבכל גוונא שרי, ושכן נהגו. וכן הביא החיד"א (שיורי ברכה סק"א) את דבריו, והוסיף שאם נוהגים האיש והאשה שכל א' אוכל בקערה שלו ודרכם שאף א' אינו פושט ידו לקערה שאינה שלו וגם בימי טהרה נוהגים כן, יש להקל בשופי כשאוכלין אחרים עמהם, וכ"כ המקור חיים (סק"ב) דאין ראוי לשום מורה לסתור מנהגם, דיש להתיר זה יסוד מהגמרא והראשונים. וכן נוקטים הדרכי טהרה (ה, כח) והטה"ב (ח"ב עמ' קי) שאם אוכלים עמהם זרים או בני הבית אין צריכים היכר, מפני שלא יבואו לידי קירבה יתירה בנוכחותם.

מאידך, דעת המלבושי טהרה (סע"ה) דגם כשאחרים אוכלים עמהם אסור בלי היכר, וכן הובא בשם הגר"צ אבא שאול (טללי טוהר עמ' נג). וכ"כ בשולחן שלמה (עמ' פט) דראוי להחמיר בזה. וכ"כ בשיעורי שבה"ל (עמ' רנה) דנוהגים להחמיר לכתחילה להצריך היכר בכה"ג. אמנם לצורך גדול, דאחרים עלולים להכיר ולהרגיש ויש בושה, מקילים כיון שאינם יושבים לבדם, ואפי' נמצא שם אדם א', ואפי' קטן ה"ז מהני. והדעת נוטה דצריך עכ"פ י"א מבין ט' שנים, וי"א מבין ה' שנים, שהגיע לכלל דעת. וכשיושב ביניהם ממש, ודאי מהני בכל קטן כשאינו רגיל לישוב ביניהם, וכן כשאינו יושבת במקומה המיוחד הוי היכר בכה"ג דהוא צורך.

וכ"כ החוט שני (עמ' רכט) דאם הזוג יושב אחד ליד השני צריך להפסיק ביניהם באיזה דבר. וכדי שלא יהא ניכר לאחרים, לוקחים איזה כוס וכדו'

ומניחים אותו ביניהם להפסק והאחרים אין מרגישים בזה, ובלבד שלא ישתמשו בכוס זה. ואם יושבים ביניהם מסובים אחרים מקרי הפסק, וגם קטן מהני אם הוא יושב במשך כל זמן האכילה. וכ"כ בשולחן שלמה (עמ' צ) דאם יושב א' ביניהם לא צריך היכר.

ובשם הגריש"א (משמה"ט ח"ב עמ' שיח) הובא דבכה"ג שגם אנשים אחרים מסובים עמהם, גם היכר כל דהוא כטבעת מועיל.

(14) מבואר בפת"ש (סק"ה) דאפי' כשאחרים אוכלים עמהם, אסורים לאכול מקערה אחת.

וכ"כ הרשב"ץ (ח"ג סי' רעט), החוט שני (עמ' רכט), השב"ל (עמ' רנח), הטה"ב (פ"ב עמ' קיז), בשיעורי טהרה (עמ' קנח) ובדרכי טהרה (ה, כח).

(15) דעת הרמ"א דאסור לבעל לאכול משירי מאכל אשתו.

ואם טעמה קצת מהתבשיל, כתבו הגר"ש קלוגר (האלף לך שלמה סי' רכז) והיוסף דעת (ס"ק קצב) דמה שנשאר לא נחשב לשירי מאכלה, משום דלא שייך בזה קירוב דעת, וכן נוקטים בדרכי טהרה (ה, לא) ובשיעורי טהרה (עמ' קסב). והשב"ל (עמ' רנו) כתב דכן מסתבר.

ודברי מריחה, כתב בשיעורי שבה"ל (עמ' רנו) דמסתבר שאין הנשאר נאסר כשיריים, דדוקא באופן שמשאירה שיריים בכוס או משאירה מרק בקערה שלה וכדו' הוא דאסור, אבל חבילה שלימה הראויה לכמה אנשים אין חשיב שיירים, דאינו מיוחד כולו עבורה אלא עשוי לאכילת כולם, וכן הובא בשם הגריש"א (משמה"ט ח"ב עמ' כב) שאין חל ע"ז שם שיריים, דהעיקר מה שנשאר בצלחת, וכ"כ בשולחן שלמה (עמ' צא) ובשיעורי טהרה (עמ' קסב).

ואם חתכה פרוסה מהלחם, כתבו בדרכי טהרה (ה, לא) ובשיעורי טהרה (עמ' קסב) דאין הלחם הנשאר נחשב לשיירים. וכ"כ השב"ל (עמ' רנו), אלא דהוסיף שאם חתכה פרוסה מלחמניה קטנה המיועדת בדרכי לאדם א', יתכן שנכון לאסור מדין שיריים, וכן דעת האגרו"מ (י"ד ח"א סי' צב).

ולבני ספרד, מבואר בב"י (בבדק הבית) דלאכול זה מה שהותיר זה מותר, וכ"כ המהריק"ש והכנה"ג. וכ"כ הטה"ב (ח"ב עמ' קכה) דבני ספרד נוהגים להתיר בזה כדעת הבית יוסף. ובטעם הדבר שאכילה יותר קל משתייה, עיין מה שכתבנו על הש"ך (סק"ט) בשם הסד"ט (סק"ח).

מאידך, הבא"ח (צו, כב) והדרכי טהרה (ה, ל) כתבו דאסור לבעל לאכול שיירי מאכלה בפניה. וכ"כ בשיעורי טהרה (עמ' קסה) דיש מקום לומר דגם לנוהגים כהב"י אסור לאכול משיירי מאכלה.

ולגבי משקה קרוש כגון גלידה או ארטיק, אם נידון כמאכל או כמשקה לענין זה ונ"מ לנוהגים להתירא בשיורי מאכלה וכנ"ל), כתב ביביע אומר (ח"ח י"ד סי' יז) שאם מצצה או ליקקה מהגלידה או מהארטיק יש להחמיר שלא ללקק אחריה, שזהו דרך חיבה, שאינו נמאס מהרוק שבפיה, אבל אם חתכה מהגלידה ע"י כף או סכין, מותר לו ליהנות מהשאר.

(16) דעת הט"ז (סק"ג) דמותרת להביא לו מאכל, דחכמים שיערו שאין קירוב בזה רק מעשה עבדות שיש בו טורח.

אמנם, דעת הש"ך (סק"ג) דאסור וועיין מה שכתבנו שם בענין זה).

(17) דעת הש"ך (סק"ח) דאכילת משירי מאכל שלה יותר חמור משתיית כוס ששתתה, ואדרבה שתיה נלמד מאכילה.

והסד"ט (סק"ח) תמה עליו, דמהתיר הב"י (בדק הבית) לאכול שיירי מאכלה, משמע דאכילה קילא טפי משתיה. ובטעם הדבר, כתב הסד"ט דשאני שתיה דאי אפשר לשתות מהכוס בבת אחת אלא בזה אחר זה, אבל באכילה שאפשר להם לאכול ביחד מקערה אחת והם נמנעים מכך דהוא אוכל רק אחריה, י"ל דהוי היכר ושרי. וטעם נוסף כתב, שבשתיה קפדי אינשי טובא שלא לשתות משירי הכוס ששתה ממנו חבירו, ולכן כשהוא שותה משירי כוסה יש בזה משום חיבה, משא"כ בשיורי מאכל דלא קפדי אינשי כולי האי, לא חשיב קירוב דעת בכך.

(1) הפת"ש (סק"ו) הביא מש"כ היד אליהו (סי' סה) דאשה נדה שהריחה טאב"ק כמו חצי כלי, מותר לבעלה להריח המותר, דזה לא דמי לאכילה.

ולענין סיכה, מבואר ביד אליהו (שם) דמותר לסוך אחריה, משום דריח אין בו משום אכילה ושתייה.

ולגבי משהת שיניים שלה, דעת השב"ח (עמ' רנו) דמותר להשתמש בה, דאיסור שיורי מאכל הוא רק בדברי אכילה שמביא לקירוב דעת.

ושיורי מאכל או משקה של תרופה, דעת השב"ח (ח"ט סי' קעו אות ד) דיש להקל. וכ"כ בחוט שני (עמ' רל) דאין בשאר דברים משום שיורי מאכלה, משום דדרך חיבה שייך יותר בדברי אכילה ושתייה, ורק בזה גזרו חז"ל.

ולגבי שיורי בושם שלה ושהשתמשה בבושם מבקבוק ונשאר ממנו בתוכו, כתבו הערוה"ש (סכ"ג) והדרכ"ת (סק"ב) דמותר לו להריח בו, וכ"כ בטח"ב (ח"ב עמ' קעד), באור לציון (ח"ב יד, לט) ובשיעורי טהרה (עמ' קמג).

סימן קצה סעיף ד

(2) מבואר ברמ"א דכשהורק מכוס זה אל כוס אחר, ה"ז מהני להתיר לשותות משיורי כוס ששתתה היא.

ואם שותתה מנפחית משקה ע"י קש, כתב ביביע אומר (ח"ח י"ד סי' יז) דמותר לו לשותות הנשאר ע"י קש אחר, הואיל ועצם איסור שתיה מהכוס ששתתה ממנו שנוי במחלוקת, ורבו המתירים, הילכך בשינוי הקש יש כאן היכר במה שאינו ממשיך לשותות מהקש ששתתה בו, לכן יש להקל.

ולענין שיורי מאכל שמעבירים לכלי אחר, דעת השב"ח (עמ' רנו) דאם הוא דבר הצריך לכלי הוי כשיורי משקה דשרי כמבואר כאן, ואם א"צ לכלי יש להחמיר, וכן הובא בשם הגרש"א (אוצרות הטהרה תשובה כה). מאידך, בשם הגריש"א (אוצרות הטהרה עמ' רמג) הובא דאף מאכל שא"צ לכלי, מועיל להעבירו לכלי אחר כדי להתיר לאכול משייריה.

(3) הרמ"א כתב שאם שתתה מכוס והלכה לה, י"א שמותר לו לשותות המותר, דמאחר שכבר הלכה אין כאן חבה.

ובגרי "הלכה לה", כתב בשיעורי שבה"ל (עמ' רנט) דאפשר שיש להקל כשיצאה מהחדר, דכל שאינה לפניו לא שייך חיבה. וכן נוקטים בחוט שני (עמ' רל) ובדרכי טהרה (פ"ה הוספה יג) דגדר "הלכה לה" היינו כשיצאה מהחדר. וכ"כ בטח"ב (עמ' קכח) אלא שהוסיף דמן הדין יש להקל אפי' אם החזירה פניה לצד אחר ואינה רואה שבעלה שותה משירי הכוס, וכמו שמבואר באו"ח (סל"ח ס"א) לענין חליצת תפילין שאסור בפני רבו ואם מחזיר פניו לצד אחר מותר. ובשיעורי טהרה (עמ' קסג) כתב דיש לחלק בין הנידונים, ויש לאסור אף במחזרת פניה. ומ"מ כשנמצאת בחדר אלא שישנה, ה"ז עדיף מהחזרת פנים ומותר.

ובשם הגריש"א (אוצרות הטהרה עמ' תתקב) הובא דגדר "הלכה לה" היינו שהלכה לגמרי כגון שיצאה מהבית, משא"כ ביציאה מהחדר כיון שדרכה לצאת ולבוא ואין זה יציאה מוחלטת לא מיקרי שהלכה לה.

(4) דעת הש"ך (סק"ט) דאם שתתה חצי כוס אע"פ ששוב מלאוהו אסור, דמ"מ הוא שותה משיריה.

וכ"כ החכמ"א (קטז, ד). הערוה"ש (סק"י) והתורה"ש (סק"ו). אמנם, דעת המהר"י יוזפא (יוסף אומץ דיני נדה עמ' שמב) דאם הכוס אינו מלא וצריך לשפוך אחר שתייתה עוד משקה בכוס ששתתה היא, מותר לו לשותות ממנו, וכע"ז כתב בטח"ב (ח"ב עמ' קכג) דאם חזר ומילא אותו, מותר לו לשותות ממנו כיון שיש היכר בדבר.

(5) הפת"ש (סק"ז) הביא מש"כ היד אליהו דאם חזרה באמצע אכילתו ושתייתו, וכן בפירסה נדה באמצע אכילה, א"צ להפסיק כיון שהתחיל בהיתר.

ומקורו מהמבואר בשו"ע (או"ח סי' קסח ס"ה) שאם בעה"ב נזהר מפת עכ"ם וישראל המיסב עימו על השולחן אינו נזהר בכך, כיון שהמצוה מוטלת על בעה"ב לבצע הפת, יבצע מן היפה של הגוי, וכיון שהותר פת עכ"ם בעת הבציעה, הותר לכל הסעודה. ומבואר בתורה"ד (סי' לב)

דהטעם משום דדמי למה שאמרו ביבמות (ז:) הואיל והותר לצרעתו הותר לקריו, וה"ה הכא הואיל והותר לו כשלא היתה כאן, הותר לו גם אח"כ.

והחיד"א (ברכ"י או"ח סי' עא ד"ה ברם) הקשה עליו, דשאני התם שהיה איסור פת עכ"ם קיים גם בשעת הבציעה אלא שהותר לו, לכן הותר לו גם אח"כ, משא"כ הכא דכי אשתרי ליה ליכא שום איסור, דמהלכה לה אין כאן חיבה והאיסור נולד רק עתה כשבאתה אליו, ובכה"ג אין מוכח לומר הואיל ואשתרי אישתרי, וכן החמיר בדרכ"ת (סקכ"א).

מאידך, דעת הבא"ח (רב פעלים ח"ב יו"ד סי' יט) דמותר, דמאחר שהלכה האשה פרוחה ממנה אותה חיבה שהיתה באותו שיעור ששיירה משתייתה, וגם כשחזרה ובאה, תו לא הדרא אותה חיבה, ומותר לו להמשיך לשתות. וכן נוקטים הערוה"ש (סכ"ח), המק"ח (סקכ"ב), הלח"ו"ש (סקט"ו) והדרכי טהרה (ה, לא). והטח"ב (ח"ב עמ' קל) היקל דוקא כשחזרה באמצע אכילתו ושתייתו אבל לא בפירסה נדה באמצע.

ולהשתמש בהיתר זה במכוון כגון שתצא רגע מהחדר ויתחיל לשתות ושוב תחזור וימשיך בשתייתו, כתב בדרכי טהרה (פ"ה הוספה יג) דאסור.

סימן קצה סעיף ה

(6) מבואר בשו"ע דאסור לישב במטה המיוחדת לה, אפילו שלא בפניה.

מדוייק מלשון השו"ע דדוקא מיטה המיוחדת לה באופן קבוע הוא דאסור, אבל במיטת עראי שרי, וכ"כ בשיעורי שבה"ל (עמ' רס). וכן דייק בדרכי טהרה (ה, מ) דמיטה שפעמים היא שוכבת עליה ופעמים על מיטות אחרות, אינה נקראת מיטה המיוחדת לה ומותר לבעל לשכב עליו, כי אין לחשוש להרהור עבירה, וכ"כ בשיעורי טהרה (עמ' קפ) ובטה"ב (ח"ב עמ' קלג).

ובאופן קביעות יעוד המיטה, כתב בשיעורי טהרה (עמ' קפ) דהוא משישנה עליה ב' או ג' לילות, אבל בהחלטה לבד אינו נאסר. וכ"כ השב"ח (עמ' רס) דדוקא שכבר ישנה עליו ומוסתבר דהוא לפי שינה בלילה, אבל יחוד בדיבור אינו נחשב מיוחד לה. והוסיף בשיעורי טהרה (עמ' קפ) דאם ישנה עליה פעם אחת אחר ההחלטה נראה לאסור.

ולחלוק המיטות שכבר קבועות להם, כתב השב"ח (שם) דאין ראוי לשנות את המיטות בימי נדותה. וכן הובא בשם הגריש"א (אוצרות הטהרה עמ' תתקד) דאין להחליף את המיטות בימי נדותה, ואפי' אם יחליטו להשאיר כך לעולם.

ואם נצרך להחליף, כתב השב"ח (שם) דשרי, וסגי בהחלפת המזרונים כשהוא לקביעות, וא"צ שינוי המיטה עצמה. וכע"ז כתב בתורת הטהרה (יב, לא) דנכון להחמיר אפי' אם מחליף את המצעים של מטתה במצעים אחרים. ודעת החוט שני (עמ' רלג) דאם רוצים להחליף את מקום המיטות, צריך להחליף את המיטה עצמה וגם את המזרון, ואע"פ שלעולם אין מקפידים על המזרון למי הוא שייך, מ"מ יודעים למי הוא שייך ומי השתמש בו.

ולגבי זוג שנוסע לעיתים מרוחקות להוריהם ולכל אחד יש מיטה מיוחדת, כתב בחוט שני (עמ' רלא) דלא נקרא עדיין מיטתה, אם לא שמתארחים שם לעיתים קרובות. ובשיעורי טהרה (עמ' קפא) כתב דכשמתארחים, אם יש לה שם מיטה המיוחדת לה, יש להחמיר לאסור.

וספה המשמשת בלילה לשינה לאשה וביום משנים את צורתה ומשמשת לשיבה, כתב השב"ח (עמ' רסב) דכיון שנשנתית צורתה אינה נחשבת למיטתה, אמנם לפי הפת"ש (סק"ה) כשהמזרון של מיטתה ושביליה יושנת עליו מקומו למעלה, אסור לישב עליו ביום, דנקרא כר שלה. והחוט שני (עמ' רלא) כתב דאסור לבעל לישב על מיטה זו גם ביום, מפני ששינוי הצורה של המיטה אינו סיבה להתיר, וכ"כ בשולחן שלמה (עמ' פח) ובשיעורי טהרה (עמ' קפא). מאידך, דעת הטח"ב (ח"ב עמ' קלה) דכיון שנשנתית צורתה ופנים חדשות באו לכאן, אפי' אם היא רגילה לישון על העליונה, אין זה נחשב משום כך למיטה המיוחדת לה כדי לאסור לבעלה לשכב עליה ביום, מכיון שביום היא משמשת לכל אחד מהם, לשיבה או לשיבה, וגם מכבדים אורחים לשבת עליה ואינה מיוחדת לה. וכ"כ בדרכי טהרה (ה, לט) דכיון שמשנתה שמה וצורתה אין לחשוש להרהור, ומותר.

המשך בעמוד הבא

ה' (ש"ע) **א' ישב במטה המיוחדת** **ז'ה**. אסור לילך אחרי אשתו נדה ולדרוס עפרה, משום שהוא טמא כמט. אסור ליהנות ממעשה ידי אשתו נדה. צדיק תמים: **כתב** במנחת יעקב ששומר גלפח העפר וא' הנרצות מעל לרד אשתו נדה, אבל מ"מ לא טוב הדבר לעשות, וראוי להחמיר דאילי ג' טוב בא' לילי (קירוב דעת, והחמיר תבא עליו ברכה: **בית לחם יהודה**) (ש"ע) **א' ישב במטה המיוחדת** **ז'ה** כז, אבל היא מותרת לישן על מטה שלו, ודלא כהרב בי"ד, וכן תוס' הרב תורת השלמים: **סו"ט** (ש"ע)

ביאורים

סימן קצה

ומוספים

המשך מעמוד הקודם

ולענין כסא נוח גדול שהיא יושבת עליו ומיוחדת לה, כתב הבאר משה (ח"ה סי' קמד) דמותר, שדוקא במיטה שעשויה למשכב ולתשמיש הוא דאסור, וכ"כ בטה"ב (ח"ב עמ' קלה) ובשיעורי טהרה (עמ' קפא).

ולגבי כרים וכסתות מתי הם נחשבים למיוחדים לה, עיין מזה שכתבנו על הפת"ש סק"ח.

7) הרמ"א כתב דאסור לישב עם אשתו נדה על ספסל ארוך שמתנודדת ואינה מחוברת לכותל.

מדויק מדבריו דכשהספסל מחובר לכותל, מותר לישב עם אשתו נדה, וכ"כ הב"י בשם התרוה"ד.

ולשבת ביחוד על קורות כבדים, כתב הנחלת שבעה (ח"ב סי' ז) שמותר, דכיון שמחמת כובדן אינן מתנודדות, דינן כדין ספסל המחובר לכותל, וכ"כ הסד"ט (סקי"ב), הלח"ש (סקי"ז) והערוה"ש (סי"ט). וכ"כ הטה"ב (ח"ב עמ' קמד), והוסיף לפי"ז דה"ה שמותר לשבת יחד בספסל כבד, שכובדו קובעתו להיחשב כמחובר. וכ"כ בבא"ח (צו, כג) ובחוט שני (עמ' רלב). והשבה"ל (שם) הוסיף דבכה"ג מותר דוקא אם יושבים מרחוק זמ"ז.

ולישב יחד על מוצלצת חדשה, כתב הבא"ח (צו, כג) דאפי' אינם נוגעים זב"ז אסור, מפני שמתנודדת, וכן הביא דבריו בשיעורי טהרה (עמ' קעז).

ולענין ישיבה באוטובוס, דעת האגרו"מ (יו"ד ח"א סי' צב) דאין זה נחשב כספסל המתנודד, דדוקא כשהנודד הוא מחמתו הוי חיבה, אבל באוטובוס הספסל קבוע ורק האוטובוס זז, ולכן אף אם נוסעים לטיול יש להתיר אם יושבים רחוקים זמ"ז.

והחזו"א (טהרת בת ישראל עמ' לב) כתב דמיעיקר הדין מותר לשבת יחד באוטובוס, דאין הדבר מוחלט שאי אפשר בלא נגיעה מחמת הצפיפות, אדרבה המדקדקים בחרים ספסל מצומצם שאין בו רק ב' מקומות והיא יושבת אצל הכותל והוא מצדד אצדודי לאויר האוטו באופן שהם מובטחים מנגיעה. וכ"כ בטה"ב (ח"ב עמ' קמח). אלא שהוסיף דטוב ליתן איזה דבר להפסיק ביניהם דלפעמים קשה להיזהר מנגיעה כשהנהג עוצר בפתע פתאום. וכ"כ בדרכי טהרה (ה, ג) שיניחו חפץ כלשהו ביניהם, ותשב האשה במושב הפנימי ותצמד אל הדופן והאיש ישב בצד החיצוני.

אמנם, החוט שני (עמ' רלב) כתב דנזהרים לכתחילה לא לישב א' ליד השני באוטובוס, ובפרט כשאפשר לבוא לידי נגיעה דאז אסור. וכ"כ בשיעורי שבה"ל (עמ' רסב) דהמובחר ביותר הוא שלא ישבו ביחד כשאפשר, ואם א"א תשב על ידו ויפסיקו ע"י קטן או דבר החוצץ, ובשעת הדחק לכה"פ ישבו במרחק מה. ואם הם ב' ספסלים קל יותר, וישבו באופן שאינם נוגעים זב"ז.

8) דעת הרמ"א דאסור לישב עם אשתו נדה על ספסל שמתנודד.

ובטעם הדבר, כתב התרוה"ד (סי' רנא) דישבה על הספסל ביחוד נראה כדרך חיבה, שכן דרך אוהבים להתקבץ יחדיו ולהתועד בכה"ג, וכן משמע מדברי הט"ז (סק"י) דחשש הוא משום הרהור וחילה. אמנם, הנקה"כ כתב דכיון שמתנודדת הוי כנגיעה, א"נ כששניהם יושבים עליה ביחד הו"ל כישן עימה במיטה דאסור.

ולבני ספרד, כתב הב"י דחומרא זו של ישיבת ספסל נוהגים בה אשכנזים, אבל הספרדים לא נוהגו בה, וכ"כ המהריק"ש והחיד"א (שיויר ברכה סקט"ו). וכ"כ בטה"ב (ח"ב עמ' קלו) דמנהג הספרדים להקל בישיבת הספסל ובלבד שיזהרו שלא לנגוע זב"ז ולא במלבושיהם, ונהרא נהרא ופשטיה. מאידך, הבא"ח (צו, כג) כתב דהמנהג פשוט בעירו מקדם קדמתה שלא לישב על ספסל המתנודד ביחד, וכ"כ בדרכי טהרה (פ"ה הנ"ב) דבימינו גם הספרדים נהגו בחומרות אלו.

ולגבי ספה, כתב השבה"ל (עמ' רסא) דנחשב כספסל המתנודד, ואם יש כמה כרים ואין א' מתנודד ע"י השני, ה"ו מותר ואם אין עוד מזרון קפיצי מתחתיו שמתנודדו. ובשם הגריש"א (אוצרות הטהרה עמ' תתקג) הובא דהגדר בזה הוא אם בשעה שמתיישב על הספה, מרגיש השני בישיבתו, וכ"כ בדרכי

טהרה (פ"ה המ"ט) ובשיעורי טהרה (עמ' קעז). וכ"כ בחוט שני (עמ' רלב) דכל שע"י הישיבה מתנענע כל הריפוד, ה"ז אסור.

ולשבת יחד במושב אחורי במכונית שכאשר האחד יושב הוא מזיז את השני, כתב הדרכי טהרה (ה, מט) דהוי כספסל המתנודד, וכ"כ בשולחן שלמה (עמ' פב) דראוי להחמיר בזה. וכ"כ בחוט שני (עמ' רלב) דכשע"י הישיבה מתנועע כל הריפוד, אפשר דאסור מן הדין. והוסיף הדרכי טהרה דכאשר צריכים לשבת על מושב כזה, אם אין חשש נגיעה כגון שיש חפץ ביניהם ואין לחשוש לקירוב דעת, צריך שיקפידו שתשב האשה ראשונה כדי שהנודד יבוא מהבעל לאשה ולא להיפך, שהרי יש לחשוש מהרהור הבעל יותר מהרהור האשה. וכ"כ בשיעורי שבה"ל (עמ' רסב) דמכונית שמתנודדת כשאחד עולה הוי כספסל המתנודד וצריך דבר המפסיק.

ובבדה"ש (ס"ק ק) כתב בשם החזו"א דמותרים הם לנסוע לצרכיהם במכונית אף כשיושבים על ספסל אחד. אמנם, יזהרו ביותר שלא יבואו אף לידי נגיעה כל שהוא, וטוב ליתן איזה דבר להפסיק ביניהם וואם המקום צפוף, וא"א לשבת בלי נגיעה אסור לשבת שם ביחדו. וכן התיר הטה"ב (ח"ב עמ' קמח) לשבת ביחד ובלבד שיזהרו מלנגוע זב"ז.

ובשם הגריש"א (ברכת יצחק עמ' קעט) הובא דאין להתיר להם לנסוע ברכב צר כגון מונית, ואפשר דבמקום צורך גדול יכולים לנסוע אם מניחים דבר החוצץ ביניהם.

9) הרמ"א כתב דיש מתירים לשבת יחד על ספסל ארוך שמתנודדת כשאדם אחר מפסיק ויושב ביניהן.

וכן דעת החכמ"א (קטז, ס"ה), הקצשו"ע (קג, ס"ט) והבא"ח (צו, כג) דמהני אדם המפסיק ביניהם. מאידך, הדרכ"ת (סק"ל) הביא מהשערי צדק (יו"ד סי' קמ) דלא מהני אפי' באדם המפסיק ביניהם, והמחמיר כמוהו תע"ב. וכ"כ בדרכי טהרה (ה, מו) דאפי' באדם המפסיק ביניהם נוהגים בדרך כלל כדעת האוסרים אא"כ יש סיבות נוספות להקל או בשעת הדחק כשיש חשש בושה וכדו' דאז אפי' בחפץ המפסיק מהני.

ואם הוא בנם היושב ביניהם, כתב החוט שני (עמ' רלב) דמהני ומותר, וכן מבואר בשיעורי טהרה (עמ' קעז) דאביה, בנה, אימו או אחותו מהני.

ולנהיג חפץ ביניהם, כתב החוט שני (שם) שלא מועיל, דכיון שהספסל מתנודד הוי דרך חיבה. אמנם, אם החפץ הוא גדול וכגון מזוודה גדולה ה"ז מותר, דלא מיקרי יושבים יחד. ובשיעורי טהרה (עמ' קעז) כתב דראוי להחמיר לכתחילה שדוקא אדם יפסיק ביניהם, ובשעת הצורך יש להקל בכל חפץ שיניחו ביניהם, וכע"ז הובא בשם הגריש"א (אשרי האיש בשם ר' דוד מורגנשטרן) דבמקום צורך גדול יכולים לנסוע אם מניחים דבר החוצץ ביניהם.

10) מבואר ברמ"א דאסור ללכת עם אשתו בעגלה בספינה אם הולך רק דרך טיול כגון לגנות ופרדסים וכיוצא בזה.

ולבני ספרד, דעת הגר"ח פלאג"י (כף החיים סי' ד ס"ט) דאסור. והחיד"א (חיים שאל סי' לח סקמ"ג) כתב שירא שמים יחמיר, וכן הסכים הטה"ב (עמ' קמה) דהמחמיר בזה תע"ב, ובשם הגר"צ אבא שאול (טללי טוהר עמ' עג) הובא דנכון להחמיר.

ובגדר "טיול" לענין זה, כתב הבא"ח (רב פעלים ח"ג יו"ד סי' יז) דדוקא טיול לגינות ופרדסים וכה"ג הוא דאסור שמביא קירבה וחילה, אבל לבקר קרובים או בעיר וכדו' שרי אע"פ שאינו צורך ממש. וכ"כ בשיעורי שבה"ל (עמ' רסא) ובשיעורי טהרה (עמ' קעח). וכ"כ בחוט שני (עמ' רלב) דכשנוסע לחתונה או לשמחה וכדו', לא מקרי טיול. וכן הובא בשם הגריש"א (טללי טוהר עמ' עה) שנסיעה לקרובים לו' ברכות וכדו' אינו בגדר נסיעה לטיול.

ואם נוסעים לבקר לשם טיול, כתב החוט שני (שם) דאע"פ שתכליתם להיות שם, מ"מ כיון שהתכלית היא הטיול, מיקרי התחלת הטיול משעת יציאתו מהבית. אמנם, בשיעורי טהרה (שם) הסתפק בזה.

המשך בעמוד הבא

המשך מעמוד הקודם

ולגבי נסיעה להתפלל במקומות הקדושים ועוברים בדרכם במקומות של נוף, הובא בשם הגר"צ אבא שאול (טללי טוהר עמ' עה) דמות, כיון שאין נסיעה זו דרך חיבה.

ולענין לנסוע ברכב לטיול, כתב האגרו"מ (ח"א יו"ד סו"ס צב וח"ב יו"ד סי' פג) דיש להתיר גם לדעת הרמ"א באופן שלא יגעו זב"ז ע"י הנדנוד כגון שהוא לפניו והיא לאחר או רחוקים זמ"ז, דמכונת עדיפא מספינה קטנה, שאין הנדנוד מצד ישיבתם כלל, וכן ציינו לדבריו בשיעורי שבה"ל (עמ' רסא) ובשו"ת ציץ אליעזר (ח"ב סי' נח אות ה).

ודעת החוט שני (עמ' רלב) דרק אם יושבים על ב' כסאות נפרדים מותר, וכ"כ הבה"ש (סקצ"ג וביאורים ד"ה וכן לא ילך) והקנה בשם (ח"א סי' פח). אמנם, בדרכי טהרה (ה, נא) כתב דאף כשיושבים במושבים נפרדים, ראוי שלא לנסוע לטיול במכונת פרטית לבדם, דיש חשש לקירוב דעת.

ובטה"ב (ח"ב עמ' קמה) כתב דלספרדים שנוהגים להקל בשיבת הספסל והמטה, מותרים לנסוע במכונת אפי' דרך טיול, וגם כשיושבים זה אצל זה לבדם, רק שיזהרו מנגיעה זב"ז, והמחמיר כשהוא דרך טיול, תע"ב.

וכשנוסעים לטיול וישנם עוד אנשים המצטרפים בנסיעה כגון ספינה או עגלה, כתב בחוט שני (עמ' רלב) דאפי' אסור, וכ"כ בשיעורי טהרה (עמ' קעח). והשבה"ל (עמ' רסא) כתב דכשאחרים הולכים עמם יש להתיר בטיול ואפי' אינם ביניהם, ע"י דבר המפסיק ביניהם.

ואם יושב ביניהם אדם אחר כשנוסעים לטיול, כתב החכמ"א (קטז, ה) דמותר, וכ"כ הבה"ש (סקצ"ד וביאורים ד"ה וכן לא ילך). החוט שני (שם), הטה"ב (ח"ב עמ' קמה) והשיעורי טהרה (עמ' קעח). אמנם, בשם הגריש"א (שו"ת אבני ישפה ח"ב סי' עב) הובא דמות לנסוע יחד בטיול דוקא כאשר הוא יושב בין הגברים והיא יושבת בין הנשים, וכ"כ בדרכי טהרה (ה, נא) דישתדלו לשבת במושבים נפרדים, ואם א"א בכך, יניחו חפץ ביניהם וכדו'.

והשבה"ל (עמ' רסא) כתב דקשה להכריע בדברים אלו, ונראה דכשאחרים הולכים עמם יש להתיר בטיול ואפי' אינם ביניהם, ע"י דבר המפסיק ביניהם.

ולטייל יחד בהליכה, כתב הערוה"ש (סק"ב) דאינו נכון, משום שיש בזה קירוב דעת וחיישינן לתקלה, וכן הובא בשם הגריש"א (אוצרות הטהרה עמ' תתקג). מאידך, דעת האגרו"מ (ח"ב יו"ד סי' פג) דאין בזה חשש איסור, דמה שאסור לנסוע יחד בעגלה לטיול, זהו מצד שיושבים יחד וליבם פנוי ואז יש לחוש יותר משום קירוב דעת וחובה, אבל טיול בהליכה ברגל, אין שום חשש בזה, וכ"כ בטה"ב (ח"ב עמ' קמד) ובשולחן שלמה (עמ' פג). וכן דעת השבה"ל (עמ' רסא) דהליכה שרי גם בטיול, אלא דמסתבר להחמיר בזה כשהולכים לטיול בהרים שיש ג"כ קירוב הדעת, ובפרט כשהם לבדם בהרים בלי עוד אנשים, וכ"כ בשיעורי טהרה (עמ' קעח) דלטיל בפרדסים ראוי להחמיר. וכ"כ בדרכי טהרה (פ"ה הנ"ג) דטוב להחמיר שלא לטייל בגינות ובפרדסים בימים אלה.

(11) מבואר בט"ז (סק"ו) דאין איסור לנגוע בסדין שהוא מלוכלך בדם, ואע"פ שקצת נזהרין מזה, שיבוש הוא.

אמנם, הריקאנטי (סי' תקפו) כתב דטוב ליזהר אפי' בזה"ז ממשכבה ומושבה כדי שלא תשתכח תורת טהרה מישראל, וכן המנהג. וכ"כ האור זרוע (ח"א סו"ס שט) דהיו מחמירים על עצמם שלא ליגע בבגדיהם. וכן הביא המהרש"ם (דעת תורה) מספר האשכול (הל' תפילה וק"ש ס"ב) בשם כמה גאונים להחמיר בזה, שכך היה מנהג הראשונים שנוהרו לכתחילה אפי' מנגיעה בסדין.

ולפי"ז צ"ע על הט"ז שכתב דמנהג זה שיבוש הוא. ובספר נוהג כצאן יוסף (עמ' קטז אות ג) יישב את דבריו, שהגאונים הנ"ל מיירי דוקא באשתו נדה, שלא תשתכח תורת טהרה מישראל, אבל באשה אחרת אין קפידא, דאל"כ איך החכם בודק בבגדים ובעדים שהם עם דם.

ולדינא, כתב השבה"ל דאע"פ שהט"ז כתב דהוא שיבוש, מ"מ יש לזה שורש

במנהג ישראל אף שאינו להלכה. וביבי"א (ח"ו יו"ד סי' כ) כתב שמנהג זה לא נתפשט במקומותינו. ובדרכי טהרה (ה, לח) כתב דמותר לשכב על סדיני אשתו אפי' המלוכלכים בדם, ואם חושש שדבר זה יביאנו להרהור עברה, ימנע מכך.

(12) הפת"ש (סק"ח) הביא מש"כ החכמ"א דה"ה על כרים המיוחדים לה שאסור לו לישכב עליהם, והוסיף דכ"ש שאסורה היא לישכב על כרים המיוחדים לו.

ולגבי כרים וכסתות מתי הם נחשבים למיוחדים לה, כתב בחוט שני (עמ' רלא) דאם יש הקפדה לכל אחד מהם, אפשר דנכלל באיסור לישון על מיטתה, ואם אין הקפדה ד"ז מותר. ובשיעורי טהרה (עמ' קפ) מבואר דאם לפעמים היא משתמשת בהם ולפעמים אחרים משתמשים בהם, או אפי' מיוחדים לה אלא שהוא מסתפק אם אלו שלה או לא, אין איסור.

(13) הפת"ש (סק"ח) העיר דמש"כ הט"ז (סק"ז) שאשה נדה יכולה לישכב אסדיני בעלה, מיירי באינם מיוחדים לו.

ומשמע מדבריו דסדין דינו ככרים וכסתות, ואם הוא מיוחד לאחד מבני הזוג, ה"ז נכלל בדין מיטה המיוחד לאחד, וכ"כ השבה"ל (עמ' רסב) דיש להחמיר בסדין כמ"ש הפת"ש. ובדרכי טהרה (ה, מב) הוסיף דגם מעיל רחצה וכדו' המיוחדים לו או לה הם בכלל זה, וסיים, דאין לדברים אלו גדרים ברורים אלא כ"א יבדוק בעצמו, ואם דברים אלו מביאים אותו להרהור, ימנע מהם.

(14) הפת"ש (סק"ח) כתב דכל האיסור לישון על מיטתו היינו דוקא בפניו, אבל שלא בפניו מותר, דבכה"ג ליכא הרהור, ושכן נראה מדברי הט"ז.

וכ"כ הערוה"ש (סקי"ח), המקור חיים (סקכ"ד), החוט שני (עמ' רל) והגריש"א (קובץ תשובות ח"א סי' לח), וכ"כ בשיעורי שבה"ל (עמ' רס) דאפשר להקל בזה. וכ"כ הטה"ב (ח"ב עמ' קלא), אלא שהוסיף דבמקום צורך יש להתיר לה לשכב על מיטה המיוחדת לו אפי' בפניו כדעת התורה"ש (סק"ז). החיד"א (שירי ברכה סקי"ד) והגר"ש קלוגר (מי נדה).

אמנם, הקצשו"ע (קנג, ח) והבא"ח (צו, כג) סתמו דאסור לה לישון על מיטתו, ולא חילקו בין בפניו ושללא בפניו. וכ"כ בשולחן שלמה (עמ' פח) דאף שלא בפניו אסורה לשכב על מיטתו, וכ"כ בדרכי טהרה (ה, לה) דאין לה לשכב על מיטת בעלה בהיותו בבית, שמא יראנה ויהרהר.

(15) הפת"ש (סק"ט) כתב שאם אינה בעיר כלל מותר לישב במטה המיוחדת לה.

וכ"כ בטה"ב (ח"ב עמ' קלד) ובדרכי טהרה (ה, לו). וכ"כ בשיעורי שבה"ל (עמ' רס), אלא שהוסיף דמסתבר שזה דוקא כשנוסעת למרחקים, אך לא כשנוסעת חוץ לעיר. וכ"כ בשולחן שלמה (עמ' פט) דמקומות שנוסעים אליהם לזמן קצר כגון נסיעה מירושלים לב"ב, לא חשיבי עיר אחרת לענין זה. ובשם הגריש"א (אשרי האיש עמ' רכא בשם ר' דוד מורגנשטרן) הובא דמותר רק כאשר אשתו אינה באיזור כלל. ודעת המהרש"ם (דעת תורה) דדוקא כשאינה בעיר כמה ימים הוא דמותר לו לשכב במטתה. והעיר השבה"ל (שם) דלא פירש מהו השיעור.

ואם הלכה לטבול במקוה, דעת המהר"ם מבריסק (ח"ב סי' כ) דאסור לו לשכב על מיטתה, משום לא פלוג, דכיון שעיקר התקנה שלא ישכב במיטתה הוי מילתא דשכיחא, לא נפקא מכלל התקנה אפי' באופן כזה דהוא מילתא דלא שכיחא, וכן נוקטים בחוט שני (עמ' ס) ובשיעורי טהרה (עמ' קפב). מאידך, דעת הטה"ב (ח"ב עמ' קלד) דבכה"ג שהלכה לטבול, מותר לו לשכב במיטה המיוחדת לה, דמכיון שבודאי תחזור לביתה כשהיא טהורה אין לחוש שיבואו לידי הרגל עבירה, ואין לחוש למיעוטא דמיעוטא שמא יארע לה אונס ולא תוכל לטבול, דמילתא דלא שכיחא כלל היא.

ואם יצאה לכמה ימים כגון לבית החלמה בעיר, כתב בשולחן שלמה (עמ' פט) דמותר לשכב על מיטתה. אמנם, בדרכי טהרה (פ"ה הוספה טו) כתב דכשהיא בעיר אפי' אין סיכוי שתבא כגון שהיא בבית החולים וכדו', אסור.

המשך בעמוד הבא

סימן קצה סעיף ו

16) מבואר בשו"ע והרמ"א דאין לישון עמה במטה אפילו כל א' בבגדו ואין נוגעין זה בזה, ואפילו אם שוכבים בשתי מטות והמטות נוגעות זו"ז אסור.

וכשאינה שוכבת במיטתה, כתב השבה"ל (עמ' רסד) בשם החזו"א דמותר לו לישון במיטתו אפי' כשהמיטות נוגעות זו"ז, דאין איסור בנגיעת המיטות, וכ"כ בדרכי טהרה (ה, נה), בט"ב (עמ' קנה) ובשיעורי טהרה (עמ' קפד).

ולענין שתי מיטות מחוברות לגב אחד, הובא בשם הגריש"א (לבושי עוז עמ' תטו) דמותר, ומ"מ באופן שמרגישים זא"ז אין ראוי לעשות כן. וכ"כ בשיעורי שבה"ל (עמ' רסג) דבמיטות נפרדות ורק הראש מחברם שרי לדינא, אבל מייעצים שלא לעשות כן, וזו מידת חסידות בעלמא וראוי להימנע, ואם אינן מחוברות לראש רק עומדות שתייהן ליד ראש אחד, אין מקום לחשש כיון שהמיטות רחוקות זמ"ז. אמנם, בשיעורי טהרה (עמ' קפד) כתב ע"פ הדברי מלביאל (ח"ה סי' קטז) דכשהמיטות מחוברות זל"ז ע"י דופן המחברם, אין מועיל מה שהן מרוחקות זמ"ז, ואם אינן מחוברות לאותו דופן רק שתייהן נוגעות באותו דופן מותר מעיקר הדין, ויש שהחמיר משום הרחק מהכיעור.

ומיטות שמחוברות ע"י מסגרת המקיפה אותן ואפשר להפרידן באופן שישאר הפסק בין המטות אבל המטות נשארות מחוברות למסגרת אחת, הובא בשם הגריש"א והגר"צ אבא שאול (טללי טוהר עמ' עב) דאסור לשכב עליהן אפי' כשיש הפסק בין המיטות, משום שנחשב הכל כמטה אחת.

ומיטה כפולה שפותחים אותה בלילה והאחד ישן על המיטה העליונה והשני ישן על המיטה התחתונה, כתב בט"ב (ח"ב עמ' קנו) דאף שנוגעות זו"ז מותר להם לישן כל א' על מיטתו, כיון שניכרות ונראות כב' מיטות, ושכ"כ הישכיל עברי (ח"ד י"ד סי' ג). אמנם, הבה"ש (ביאורים ד"ה ואפי') הניח בצ"ע, דיש לדון מדין ספסל המתנדנד. וכן החמיר בשיעורי טהרה (עמ' קפד) אפי' כשאין המיטות באותו גובה, כגון ספה הנפתחת, דיש צורך להרחיק את המיטות.

ולענין מיטת קומותיים, הובא בשם הגריש"א (לבושי עוז עמ' תטו ס"ג) דמותר, כיון שאינה כמיטה אחת, ובלבד שלא ירגישו זה את זה.

ואם שוכבים על הארץ, כתב בקצשו"ע (קנה, ח) דלא ישכבו פנים כנגד פנים אלא א"כ יש מרחק רב ביניהם.

ולגבי שיעור הפרדה דבעינן בין המטות, עיין מה שכתבנו על הפת"ש סק"א.

17) הש"ך (סק"א) ציין לגמרא בעירובין (סג:) להוכיח דינו של הר"מ אלשקר.

בגמרא שם איתא בשם רב ברונא אמר רב שכל הישן בקילעא שאיש ואשתו ישנים בה, עליו הכתוב אומר "נשי עמי תגרשון מבית תענוגיה". ואמר רב יוסף אפילו באשתו נדה וכלומר אפי' שאסורים בתשמיש, מ"מ מדברים זה עם זה והוא להם לתענוג, וכשאחר ישן שם הם בושים מפניו. ורבינו יהונתן (שם) והערך פירשו דקילעא היינו הוילון הפרוס על המיטות ששוכבים שם איש ואשתו. ולמד מכאן הר"מ אלשקר דמותר לישון עם אשתו כ"א במיטתו בתוך הוילון המקיף את ב' המיטות כיון שהן נפרדות.

ולענין דינא, עיין בפת"ש סוס"ק יא ומה שהוספנו שם.

18) הפת"ש (סק"י) הניח בצ"ע אם מותר לשמוע קול זמר אשתו נדה.

ודעת הקצשו"ע (קנה, י) והערוה"ש (סכ"ג) דאסור, דקול באשה ערוה, וכן נוקטים השבה"ל (עמ' רסד) והחוט שני (עמ' רכד), וכן דעת האגרו"מ (ח"ב י"ד סי' עה) דראוי להחמיר. וכ"כ הבא"ח (צו, כה), אלא דהוסיף שאם הילד בוכה הרבה וצריכה האשה לזמר לתינוק המורגל בכך ואין מקום אחר לבעל ללכת לשם, יש להקל, וכ"כ בדרכי טהרה (ה, סד).

מאידך, דעת הפרדס רימונים דמותר לשמוע בקול זמר שלה שרגיל בה, מק"ו מהבטה במקומות הגלויים דאף שאסור באשת רעהו מ"מ מותר באשתו נדה. וכן דעת הטה"ב (ח"ב עמ' קסז) דכיון שסופה להיות מותרת לו, לא יבואו לידי מכשול, וסיים דהמחמיר תע"ב. וכע"ז הובא בשם הגריש"א (משמדה"ט ח"ב עמ' שמ) דמותר מדינא כשאינה שרה עבורו, אבל אם שרה עבורו להשמיע לו הוי שחוק וקלות ראש, ואסור.

וקולה הנשמעת בטייפ, דעת השבה"ל (עמ' רסד) דאסור לו לשמוע. וכ"כ הסוגה בשושנים (עמ' רו), והוסיף דאפי' נקלט קולה כשהיתה טהורה אסור, וכ"כ בחוט שני (עמ' רנד). מאידך, בשם הגריש"א (משמדה"ט שם) הובא דאין איסור כששומע קולה בטייפ, דדוקא כשרה עבורו הוי שחוק וקלות ראש וכו"ל. והמנחת יצחק (ח"ז סי' ע) הסתפק כשאין כוונה להנאתו, אבל אם יש כוונה להנאתו, יש משום הרגל עבירה ואסור.

וכשמזמרת עם אחרים כגון בניו, כתב החוט שני (שם) דאפי' אסור לשמוע קול זמר שלה, דכל ששומע קולה ה"ז אסור.

וכשמנגנת בכלי נגינה, כתב הפאת שדך (סי' צט) דיש לאסור כשמנגנת להנאת בעלה, דיש לחוש להרגל עבירה, ואפשר דכל שעושה בפניו יש לחוש אף כשאינו להנאתו מפני שנותן דעתו עליה, וכ"כ המנחת יצחק (ח"ז סי' ע) דאם מנגנת להנאת בעלה יש לחוש משום הרגל דבר. וכ"כ בשיעורי שבה"ל (עמ' רסד) דבכה"ג שיכול לעורר ענין של חיבה יש להחמיר שלא לשמוע. וכן הובא בשם הגריש"א (אשרי האיש עמ' רכג בשם ר' דוד מורגנשטרן) דאסור לאשה לנגן בכלי נגינה בפני בעלה בימי נדותה, משום שיש בזה ענין חיבה בדבר שאינה נהוגת בפני אחרים.

מאידך, דעת הטה"ב (עמ' קע) דאף לאוסרים לשמוע קול זמר שלה, מ"מ כשמנגנת מותר לבעלה לשמוע קול נגינתה, שהרי לא שייך בזה קול באשה ערוה, שאין זה קול היוצא מגופה ממש אלא קול של כלי שיר, וכ"כ בחוט שני (עמ' רכד).

19) הפת"ש (סק"א) הביא מש"כ המקור חיים (סקל"ג) שהעולם נוהגים כסתימת לשון רמ"א דבכל ענין שנוגעים זה בזה אסור לישון, אבל בהפרש כל שהוא בין מטה למטה מותר.

מבואר מדבריו דסגי בהפרש כל שהוא בין מיטה למיטה, וכן דעת הטה"ב (ח"ב עמ' קמט).

אמנם, הקב הישר (פי"ז) הביא בשם האר"י דצריך להרחיק לפחות כשיעור שאם תיפול השמיכה מעל מיטה אחת לא תגע על המיטה השנייה. וכבר ידוע מה תיקנו באסיפת הרבנים בלבוב בשנת תרפ"ז בתורת סייג וגדר שצריך להרחיק המיטות זמ"ז שיעור אמה, וכן דעת השבה"ל (עמ' רסד) דלכתחילה יש להפסיק שיעור אמה, וכן הובא בשם הגר"צ אבא שאול (טללי טוהר עמ' סט). וכ"כ בחוט שני (עמ' רלג) דנהגו להרחיק בין מיטה למיטה כשיעור אמה או כשיעור הושטת יד, ואם מניחים איזה דבר בין המיטות שמסתיר קצת את הראייה בין אחד לשני, מספיק בהפסק של פחות מאמה. וכ"כ בדרכי טהרה (ה, נט) דדי בכך שירחיקו בין המיטות מרחק המונע מגע תוך כדי שינה.

ובחדרים קטנים שא"א להחמיר בהפרש שיעור אמה, כתב בשיעורי שבה"ל (עמ' רסד) דיש להשתדל להרחיק כשיעור רוחב אדם, או שיעור שלא יגיעו בהושטת יד. ובשעת הדחק, אפשר לסמוך על המקילים כפשטות הרמ"א והפוסקים דדוקא נוגעות בלבד הוא דאסור. וכן הובא בשם הגריש"א (הבית סי' יג הערה ו) דבשעת הדחק מותר אפי' בהרחקה כל שהוא. וכ"כ בדרכי טהרה (ה, נט), אלא דהוסיף שניחו בין המיטות לוח עץ או כרית וכדו' למנוע נגיעה אחד בשני תוך כדי שינה.

וכשהמיטות מונחות כמין ר', כתבו החוט שני (שם) והשבה"ל (שם) דסגי להרחיק כשיעור שלא יגעו זו"ז, דהיינו בהרחק כל שהוא.

המשך בעמוד הבא

המשך מעמוד הקודם

(20) הפת"ש (סקי"א) הביא ראיה לאסור לישן תחת הכילה עם אשתו נדה מהתשב"ץ (ח"ג סי' מב).

והשבה"ל (ח"ב סי' ק ד"ה בפת"ש סקי"א) כתב דאין ראיה לאיסור מהתשב"ץ, דהוא איירי במיטה אחת ושתי מצעות, משא"כ המהר"ם אלשקר מייירי בשתי מיטות נפרדות אלא שהן תחת קילעה אחת. וכ"כ החיד"א (שיורי ברכה סקט"ז) דמותר לישון עם אשתו כ"א במיטתו בתוך הוילון המקיף את ב' המיטות, כיון שאין בזה קירוב של חיבה שלא נעשו אלא להגן מפני היתושים, ומכיון שהמיטות והמצעות אינן נוגעות זב"ז ה"ז מותר, וכ"כ בטה"ב (ח"ב עמ' קנד).

סימן קצה סעיף ז

(21) השו"ע כתב שלא יסתכל אפילו בעקבה, ולא במקומות המכוסים שבה.

מדויק מלשון השו"ע דרך הסתכלות אסרו במקומות המכוסים דהיינו הסתכלות בהתבוננות, אבל ראיה בעלמא לית לן בה. וכן דעת הטה"ב (ח"ב עמ' קס) דראיה בעלמא מותר, וכן דייק בחוט שני (עמ' רלד) דיש מקום להתיר ראיה בעלמא, דכיון שיש היתר לאחר זמן, ליכא חשש בראיה בעלמא. מאידך, דעת השבה"ל (ח"ו סי' קכט) דקשה להבחין בין ראיה להסתכלות דאין ביניהם אלא כחוט השערה, ואסור להקל גם בראיה קלה.

ובגרר מקומות המכוסים לענין זה, דעת הטה"ב (ח"ב עמ' קסה ותורת הטהרה עמ' קלג) דהיינו דוקא אותם מקומות שדרכה לכסותם גם כשהיא לבדה עם בעלה, אבל אם אין דרכה לכסותם בכה"ג אלא שהם מכוסים כשיוצאת לשוק מותר לבעל להסתכל בהם גם כשהיא נדה, כיון שהוא רגיל בראיתם ואינם מביאים אותו לידי הרהור. וכ"כ האגרו"מ (ח"ב יו"ד סי' עה), אלא דהוסיף שטוב להחמיר בזה, כי בענינים אלו המחמיר משובח.

ובשיעורי טהרה (עמ' קמז) תמה על האגרו"מ, דמבואר בצמח צדק (ברכות פ"ג מ"ה) שגם מקום שמכסין אותו רק ברה"ר נחשב למקום מכוסה. וכן דעת החוט שני (עמ' רלג) דהגרר בזה הוא כל דאיכרי מקומות המכוסים לענין ק"ש וברכות המבוארים בשו"ע סי' עה, וכ"כ בדרכי טהרה (פ"ה הוספות) דמקומות המכוסים הם המקומות האסורים בראיה אצל כל אשה.

ולגבי השערות שרגילין לצאת מחוץ לצמתן והוא הבגר שמצמצם את השער שלא יצאו לחוץ, כתב הרמ"א (שם) דמותר לקרות ק"ש כנגדן. וכתב החוט שני (עמ' רלד) דשערות השכיחות שיוצאין מצדדי הכסוי ראש הוי בכלל זה, ומותר להסתכל בהם בימי נדה. והוסיף דלגבי שערות הצומחות על העורף, אם הוא המשך אחד משערות הראש, דינו כשער הראש שצריך שיהיה מכוסה. ואם גלחתן, כל זמן שהשערות קטנות שאינן נראות כשערות, אין בזה איסור.

ואשה הרגילה לילך בביתה בלי גרביים ובחסתמך על המ"ב (סי' עה סק"ב) דס"ל שאינה חייבת לכסות עצמה מהברך ולמיטה, הובא בשם הגרשז"א (מראה כהן עמ' פב) דאין בזה איסור הסתכלות במקומות המכוסים לדעת המ"ב, וכן דעת האגרו"מ מעיקר הדין והטה"ב כנ"ל. אמנם, בשם הגריש"א (מראה כהן שם) הובא דאסור בזה, וכ"כ בשיעורי טהרה (עמ' קמז) דאסור להסתכל שם לכו"ע לפי מש"כ המ"ב (שם).

(22) מבואר בשו"ע שמותר להסתכל בה במקומות הגלויים אע"פ שנהנה בראייתה.

והסד"ט (סקט"ו) העיר ע"פ מש"כ השערי דורא, שלא יתן בה עיניו יותר מדאי פן יתקלקל עימה, דכל המסתכל באשתו נדה יותר מדאי הוויין לו בנים שאינם מהוגנים. וכ"כ בשיעורי שבה"ל (עמ' רסה), וביאר דהגרר בזה עיקרו משום ההתבוננות בה ולא תליא בריבוי הזמן. אמנם, הטה"ב (ח"ב עמ' קסד) כתב דחומרא יתירה היא, דאין לנו אלא דברי השו"ע וסיעתו המתירים בזה, והרוצה להחמיר בזה יחוש לעצמו ותע"ב.

י (יג) במוציאת הכוס בו'. כתב הצ"ח מנאמי כתוב דברשות מהר"ש מאוסטרז'ין דשלא קדין עושין הצעלי בתים שמיניחין נשותיהם לישא הקערות וכיוצא בהן על השלחן, מירי דהוה אמוציאת הכוס, עכ"ל. מיהו לפי מה שכתב הגהות מיימוניות (אסורי ביאה יא, אות ג) בשם רא"מ דמוציאת בלא הושטה או הושטה בלא מוציאה מותר

אפילו בלא שינוי, הוא הדין בקערה דליכא אלא הושטה דשרי. וכן למ"ש הרשב"א (ת"ה הקצר בית 1 שער 3) (והצ"ח לדעת הרב המגיד) דמוציאת יין במים דוקא אסור, אבל שאר משקים, אי נמי מוציאה מן הכלי כמו שאנו עושים שרי, הוא הדין בקערה אין קפידא. ועוד נראה דאפילו אח"ל נתינת הקערה על השלחן ה"ל כמוציאת הכוס, מ"מ אף במוציאת הכוס אין אסור אלא בכוס המיוחד לבעלה בלבד דליכא חיבה, אבל להביא הקערה על השלחן של כל בני בית אוחלים ממנה אין קפידא אע"ג שגם בעלה אוכל עם בני ביתה מאותה קערה, דליכא הכא חיבה. והכי נקטינן. אבל להביא קערה המיוחדת לבעלה אסורה, וכדמוכח מתנא דבי אליהו וממ"ש ספר התרומה (סימן פט) דלף בהושטה בלבד כשאין בו שינוי אסור במאכל ובמשתה, ע"כ לשון הצ"ח. ולפי זה משמע דמחמיר ג"כ בשאר משקים (7: יד) בפניו. והצ"ח כתב דלע"פ שהמוציאה שלא בפניו, אם מניחה על השלחן בפניו אסור. ואף הגהות מיימוניות (סד) דדוקא בדליכא תרוייהו מוציאה והושטה הוא דאסור, מודה בזה, ואצ"ל כשהוא יודע שהיא מוציאת את הכוס, דכיון שהניחה על השלחן בפניו חשיב כמוציאה בפניו ג"כ ואסור, עכ"ל. ואין דבריו מוכרחים (8). גם מדברי הרא"ש פ"ק דכתובות (סימן ט) מוכח דשלא בפניו ליכא אסורא כלל, ע"ש: **י"א** (טו) ודווקא פריסת סדינים ביהם (15) קימון של מים וכלים (16) שירחץ בהם רגליו מפני שהוא דרך חיבה (17): **י"ב** (טז) ורגליו בו'. וכתב הר"ר יונה בספר דרשות הנשים (אגרת המשובה ג אות נה) דאסור לתת לפני בעלה (15) קימון של מים וכלים (16) שירחץ בהם רגליו מפני שהוא דרך חיבה (17):

הגהות רעק"א

1 (ט"ז סק"י) הועתק בספר בור"ח ז"ל. ועיין בבית שמואל אה"ע סימן א' סק"י:

הגהות רעק"א

1 (ט"ז סק"י) הועתק בספר בור"ח ז"ל. ועיין בבית שמואל אה"ע סימן א' סק"י:

תורת השלמים

ואע"ג דקאמר שם בש"ס מותר בלאות (פירוש בגדים ישנים ובלואים) לנאשה, שמתכסה בהן בימי נדה, היינו שהבעל אינו מחוייב לתת לה בגדים חשופים להתכסה בהם בימי נדה, אבל אם יש לה, פשיטא דמותרת לה לנאשה, וזהו בכלל מ"ש בסעיף ט' דהמירור לה להתקטש בימי נדה, והוא פשוט, דלא כמ"ש מהרש"ל בביאורו לסמ"א לאין דף פ' ע"א דאין הלכה כר"ע דמחיר להתקטש. ומצינו בדברי רבותינו שלא תתקטש הנאשה בימי נדה, ויש לה בגדים מיוחדים לנדה, דלעיל בהלכות אישות, עכ"ל. ובאמת כל זה אינו, דבגדים מיוחדים לאו מטעם שלא תתקטש הוא. ועיין בש"ד שפסק ג"כ שלא תתקטש הנאשה, ועיין ס"ק י"א: **י"א** (יא) ש"א תתגנה ע"י בע"ה. ואע"ג דקאמר בש"ס עד שגזר ר"ע ולימד א"כ אתה מגנה על בעלה ומנא בעלה מגרשה, ומשמע מדקדוק לשון הש"ס דר"ע אויל לשיטתו בסוף גיטין דאמר אפילו מנא אחרת נאה ממנה יגרשה, ע"כ מחיר כאן להתקטש, וא"כ אף דלא קי"ל לענין גיטין כוונתה, א"כ תהא אסורה להתקטש. וז"ל דהרמב"ם והטור וסיעתם סוברים דלף דר"ע דקאמר הכי אויל לשיטתו, מ"מ אף בלא האי טעמא דיגרשה, מ"מ מותר להתקטש כדי שלא תתגנה על בעלה. והצ"ח מצינו כמה פעמים בש"ס (ועיין בס"ק י"ד). ועיקר הטעם דנדה לנאשה, הוא כדי שלא יהא רגיל וקן בה וכמ"ש לעיל בסימן קפ"ג ע"ש, וק"ל. שוב מנאמי בלחם חמודות ס"פ התנוקות דף ש"ג ע"ג הרגש ג"כ בזה, ומירר דלע"א דאין קי"ל דאסור לגרש במנא אחרת נאה ממנה, מ"מ יש לחוש ע"י שמתגנה ויש לה עלילות דברים עד שיגרשה, עכ"ל: **י"ב** (יג) חוץ במוציאת הכוס. ועיין בצ"ח וס"ך שכתב דה"ה ליתן הקערה על השולחן אסורה בימי נדה, ודוקא קערה המיוחדת לבעלה בלבד, אבל לא כשני בית אוחלים ממנה, וכ"כ הנזכר שבע דף קי"ב ע"ג. והט"ז כתב, מדלא אמרין רק חוץ ממוציאת הכוס, ולא אמר גם כן מיקון המאכל, אלא ודאי דחכמים ידעו שאין בזה קירוב דעת, רק מעשה עצמות: **י"ב** (יג) ד"ציוק ד"ו מים. ובכלל זה ג"כ שאסורה ליתן מים

ביאור הגר"א

י"א (יג) בקושי בו'. עבה"ג ובאבות דר"י פ"ב כל המנבלת עצמה בימי נדה רוח חכמים נוחה הימנה וכל המתקשטת כו' ומשמע דאף לרבי עקיבא מדקאמר אין רוח כו': **י"ב** (יד) בפניו. כ"ש מהצעת המטה: **י"א** (טז) ודווקא בו'. עמ"ש ס"ב: **י"א** (טז) ודווקא בו'. עתוס' שם ד' ב' ד"ה והצעת כו':

באר היטב

י (ט) בפניו. והצ"ח כתב דלע"פ שהמוציאה שלא בפניו אם מניחה על השלחן בפניו אסור ואצ"ל כשהוא יודע שהיא מוציאת את הכוס דכיון שהניחה על השלחן בפניו חשיב כמוציאה בפניו ג"כ ואסור עכ"ל וכתב הש"ך שאין דבריו מוכרחים גם מדברי הרא"ש פ"ק דכתובות משמע דשלא בפניו ליכא אסורא כלל גם מה שאסור לה להביא הקערה על השלחן אינו נראה דהא אף במוציאת הכוס אין אסור אלא בכוס המיוחד לבעלה בלבד דליכא חיבה אבל להניח הקערה על השלחן של כל בני בית אוחלים ממנה אין קפידא אף ע"ג שגם בעלה אוכל עם בני ביתה מאותה קערה דליכא הכא חיבה והכי נקטינן אבל להביא קערה המיוחדת לבעלה אסורה בפניו ולפי"ו משמע דמחמיר ג"כ בשאר משקים עכ"ל: **י"ב** (יג) ד"ציוק. כתב הט"ז מלשון זה משמע לכאורה שאסורה ליתן מים בכלי והוא ירחץ אח"כ אבל בנאשה מותרת משמע דאסור רוח ומו"מ פשוט לי דגם כלל אסור שם הוא רוחן מפני שיש בו נקב לנאשה ונשעת רחמינו היא מונקת מים להכלי דגם זה מקרי הרחצה אבל הש"ך כתב בשם הר"ר יונה דאסורה לתת לפני בעלה קימון של מים וכלים שירחץ בהם רגליו מפני שהוא דרך חיבה:

פתחי תשובה

י (יב) ב"מ מלאכות. בשל"ה דף ק' כתב דזה מצד הדין, לפי שראו את העם שלא יסבילו יותר מחמת חסרון שפחות, אבל מ"מ המחמיר שומר מצוות נפשו (9), וע"ש עוד: **(יג)** בפניו. עש"ך שכתב דלהביא קערה המיוחדת לבעלה אסורה. אבל להביא קערה על השולחן שכל בני בית אוחלים ממנה, אין קפידא אע"ג שגם בעלה אוכל מאותה קערה, ע"ש. וכן כתב בתשובת באר שבע סימן ע':

קערה המיוחדת לבעלה אסור דאף בהושטה בלבד אסור כה"מ כשאין בו שינוי ולפי"ו משמע דמחמיר ג"כ בשאר משקים עכ"ל: **י"ב** (יג) ד"ציוק. כתב הט"ז מלשון זה משמע לכאורה שאסורה ליתן מים בכלי והוא ירחץ אח"כ אבל בנאשה מותרת משמע דאסור רוח ומו"מ פשוט לי דגם כלל אסור שם הוא רוחן מפני שיש בו נקב לנאשה ונשעת רחמינו היא מונקת מים להכלי דגם זה מקרי הרחצה אבל הש"ך כתב בשם הר"ר יונה דאסורה לתת לפני בעלה קימון של מים וכלים שירחץ בהם רגליו מפני שהוא דרך חיבה:

סימן קצה סעיף ט

(1) ה"ט"ז (סק"ז) הביא מש"כ מהר"ר פרץ שאם תתעבר בנדותה משכבת זרע של בעלה, כיון דאין כאן ביאת איסור, הולד כשר לגמרי.

מבואר מדבריו דכשאין ביאת איסור אין הולד נחשב לבן נדה, ומשמע דאף הפגם דבן נדה אין בו. וכ"כ האגרו"מ (אה"ע ח"ב סי' יח) דאם תתעבר ע"י זילוף זרע של הבעל בזמן נדחתה אין שום פגם על הולד, כי איסור נדה הוא רק ע"י תשמיש.

מאידך, דעת הדברי מלביאל (ח"ד סי' קז ד"ה אכן) דפגם הנדה אינו מצד האיסור, אלא דטבע הוא שטומאה הרובצת על האשה בעת הזאת נמשכת על הולד, כמבואר בזהר (פרשת מצורע) ובמד"ר (מצורע ט"ו), ולא בשביל החטא שעשו, וכ"כ הישכיל עבדי (ח"ה אה"ע סי' פג). וכע"ז כתב בשיעורי שבה"ל (עמ' רסה) דגם בלא ביאת איסור יש קצת פגם, ידידע שולד הנוצר בימי נדחתה יש בו פגם, רק שאינו נקרא פגום. ואסרו לפי"ז להזריק את הזרע של הבעל לרחם בעודו חי בימי נדחתה, משום דאיכא פגם. אמנם, בשו"ת יבי"א (ח"ח אה"ע סי' כא אות ו) כתב דאין שום ראייה מהזוה"ק, דהתם מ"ירי שבא ע"י ביאת איסור בעת נדחתה משא"כ בפעולה שאין בה ביאת איסור לית לן בה.

ולמראה מקום לנידון של הזרעה מלאכותית, עיין בשו"ת מהרש"ם (ח"ג סי' רסח), בשו"ת אגרו"מ (אה"ע"ז סי' י וסי' עא), בשו"ת שרידי אש (ח"א סי' עט), בשו"ת מנח"י (ח"ד סי' ה), בשו"ת ציצן אליעזר (ח"ט סי' נא) ובשו"ת יבי"א (ח"ח אה"ע סי' כא). וידוע דעת הגר"ח קנייבסקי שליט"א דיש איסור גמור בהזרעה מלאכותית, וגם דיכול לגרום מכשולות לדורות הבאים, וכן היתה דעת החו"א והסטיפלער (עיין בספר "האיש וחזונו" עמ' לג).

סימן קצה סעיף ח

(2) השו"ע כתב שראוי שתייחד לה בגדים לימי נדחתה.

ולענין בגדים נאים ומקושטים המיוחדים לימי נדחתה, כתב התורה"ש (סק"י) דמותרת ללבשם, וכ"כ הטה"ב (ח"ב עמ' קפ). ודעת השבה"ל (עמ' רסו) דאין צריך בגדים פחותים, ובלבד שלא יהא בגד שעלול להביא לידי הרהור. ובדרכי טהרה (ה, ס"ב) כתב דראוי שתייחד את הבגדים הפחות יפים והפחות אהובים על בעלה, אבל לא מכוערים שלא תתגנה על בעלה.

ולגבי מספר בגדים שצריך לייחד, דעת השבה"ל (שם) דסגי בבגד אחד כגון חולצה וכדו', וכ"כ הטה"ב (עמ' קעז) דכיון שאין הטעם בזה אלא משום היכר, די בבגד אחד מיוחד. ובשם הגריש"א (אוצרות הטהרה עמ' תתקד) הובא דסגי לזה באינה עונדת תכשיטין מחמת זה. ובשיעורי טהרה (עמ' קפח) כתב דאפשר שכשממעטת בתכשיטים יש כבר היכר.

(3) מבואר בשו"ע הטעם דבעינן יחוד בגדים לימי נדחתה: כדי שיהיו שניהם זוכרים תמיד שהיא נדה.

וכ"כ הרמב"ן (הל' נדה ח, ח). אמנם, התורה"ש (סק"י) תמה על השו"ע מאין יצא טעם זה, דהא בכתובות (סה:) מפורש הטעם כדי שלא תתגנה על בעלה. והסד"ט (סקט"ז) כתב דהרמב"ן והשו"ע כתבו כן מסברא דנפשיהו, דכיון שמצינו דבקושי התירו לאשה נדה שתתקשט בבסעיף ט, אלמא הקישוט מביא לידי הרגל דבר, ולכן ראוי לעשות זכירה והיכר.

ומה שבזמנינו לא נוהגים ללבוש בגדים המיוחדים לימי נדחתה, ביאר החוט שני (עמ' רלה) ע"פ התורה"ש הנ"ל שתמה על השו"ע, ומשום דס"ל שאין זה משום גדר איסור אלא ענין אחר. ובטה"ב (עמ' קעז) ביאר משום שהפוסקים לא פסקו כן בסבינת חריפא דרך חיוב, אלא שראוי לעשות כן, משמע שאין זה מן הדין, לכן לא נהגו הכל לייחד בגדים לכך.

ובשם הגריש"א (אוצרות הטהרה שם) הובא דאף שהרבה לא נהגו בזה, מ"מ ודאי יש ענין בזה, דסו"ס נפסק כן בשו"ע, ועכ"פ תזהר שלא תלבש בגדים יפים מיוחדים.

(4) השו"ע כתב דבקושי התירו לה להתקשט בימי נדחתה, כדי שלא תתגנה על בעלה.

ובגדר מה שהתירו לה להתקשט בימי נדחתה, כתב בחוט שני (עמ' רלה) דהיינו שלא תפריז בזה. וכ"כ בשיעורי טהרה (עמ' קפו) בביאור דברי הגר"א (סק"ג) דמדה טובה אם תמעט בקישוטים ממה שרגילה.

ואם רוצה להחמיר על עצמה שלא תתקשט, כתב הדברי מלביאל (ח"ה סי' קג) דאסור לה להימנע מלהתקשט כדרכה בימי נדחתה, דחששו חז"ל שלא תתגנה על בעלה. וכ"כ בטה"ב (ח"ב עמ' קפא) שאם תתגנה עליו, היא גורמת לו מכשול לשנאותה, ובטל שלום בית, וכ"כ בשיעורי טהרה (שם).

ואם בעלה אומר שאינו מקפיד כלל אם לא תתקשט, כתב השערי טוהר (שער טו סי' ד) דלא תתקשט כלל, דלא שייך הטעם דשמא תתגנה עליו. וכן נוטה הבה"ש (עמ' רעז ד"ה בקושי), אלא דהניח בצ"ע לדינא. מאידך, דעת הטה"ב (ח"ב עמ' קפא) דאם היא רגילה להתקשט בזמן טהרתה, בדורות הללו שהפריצות רבה בעולם, יש לחוש פן יתן עיניו באשה אחרת ואין אפטרופוס לעריות, ועליה להתקשט בימי נדחתה. וכ"כ בשיעורי טהרה (שם) דמותר לה להתקשט, דאולי הוא אינו מכיר את עצמו ובסוף יקפיד, ובפרט בדורות אחרונים יש לחוש שבסופו יקפיד ותהיה איבה ביניהם.

סימן קצה סעיף י

(5) השו"ע כתב שאסורה למזוג הכוס בפניו ולהניחו לפניו על השולחן.

מבואר דדוקא כשגם מזוגה לפניו והניחתו לפניו הוא דאסור, וכן דעת היראים (סי' בו) המובא בב"י. וכ"כ בטה"ב (ח"ב עמ' קפד) דשרי להושיט לפניו יין כשמזוגתו שלא בפניו.

ובגדר בפניו, כתב בשבה"ל (עמ' רסו) דלא מהני עצימת עינים או החזרת פנים אם מרגיש שעושה עבורו, וכן אם מזוגת בחדר אחר ורואה אותה ה"ז נחשב כבפניו ואסור, וכ"כ בחוט שני (עמ' רלז).

אמנם, הש"ך (סק"יג) הביא מש"כ הב"ח דהנחת הכוס לפניו אפי' בלא מזיגה אסורה, וכן חושש הש"ך לחומרא וכמבואר במחצה"ש (סק"ד ד"ה ליכא). וכ"כ הלבוש, התפא"צ (סק"ח), הערוה"ש (סק"יג) והקצשו"ע (קנג, יב) דהנחת כוס יין בלי מזיגה אסורה. וכ"כ בחוט שני (עמ' רלז), בשיעורי שבה"ל (עמ' רסז), בבא"ח (צו, כד) ובדרכי טהרה (ה, סח) וולענין שאר מאכלים ומשקים, עיין מה שכתבנו על הש"ך (סוס"ק יג).

(6) מבואר בשו"ע שאסורה למזוג הכוס ולהניחו לפניו על השולחן בלא היכר.

ואם הושיטה באיסור, דעת השבה"ל (עמ' רסו) דאין המאכל נאסר וגם א"צ לבטל את ההושטה, דכל האיסור הוא עצם מעשה ההושטה. מאידך, בשם הגריש"א (משמח"ט ח"ב עמ' שמט) הובא דגם עצם הקבלה ממנה נכלל באיסור הושטה, לכן אם הגישה לו באיסור, לא ישתה אותו מיד אלא ירחיקנו ממנו, ושוב תגישנו באופן המותר.

ודעת הטה"ב (ח"ב עמ' קפח) דאם עברה ומזוגה היין בפניו והניחתו לפניו על השולחן, אם עשתה כן בכוונה למצוא חן בעיניו, לא ישתה מהכוס ההוא אלא יעביירו לכוס אחר, כדי שיהיה שינוי והיכר בדבר. אולם אם עשתה כן בשגגה, יש להקל בדיעבד לשתותו בהסתמך על הרמב"ם דאין איסור הושטה כלל, ומ"מ מהיות טוב גם בזה יעביירו לכוס אחר וישתה.

ובשיעורי טהרה (עמ' קסו) כתב דגם אם עשתה במזיד אינו אסור מצד הדין. אך בכה"ג שאפשר להחזיר מה שמזוגה ולמזוג שוב באופן המותר, עדיף טפי אף אם עשתה בשוגג.

המשך בעמוד הבא

סימן קצה סעיף יא

(10) מבואר בשו"ע דאסורה להציע מטתו בפניו.

ובגדר בפניו, כתב הטה"ב (ח"ב עמ' קצה) ע"פ הרשב"א (תו"ה ב"ז ש"ב) דמוכח מיניה דכל שאינו רואה מותר, לכן אפי' אם רק הפך פניו לצד אחר באופן שאינו רואה את הצעת המיטה, ה"ז מותר. מאידך, הובא בשם הגריש"א (אוצרות הטהרה עמ' תתקו) דלא מהני כשעוצם עיניו ונשאר בחדר, דהוי כחוכא ואטלולא מכל דין שקבעו חז"ל, וכ"כ בדרכי טהרה (ה, עט) דבעינן שיצא לחדר אחר.

ולסדר את המיטה חזרה אחר השינה, דעת השב"ל (עמ' רסח) דשרי, דרק הכנת המיטה הוי ענין של חיבה, אבל הסידור חזרה הוא רק ענין של טורח ועבודה בעלמא, וגם הוא רק ליפוי הבית. וכ"כ בטה"ב (ח"ב עמ' קצה), ובדרכי טהרה (ב, עח), וכן הובא בשם הגריש"א (אוצרות הטהרה עמ' תתקו). וכ"כ החוט שני (עמ' רלח), אלא דהוסיף שאם מצעת את המיטה כדי שיהיה מוכן ללילה, אפי' אם מצעת כבר מהבוקר, אסור.

ואם הציעו באיסור, כתב השב"ל (עמ' רסח) דא"צ לסתור חזרה, דהאיסור הוא גוף הפעולה ולא קיום הדבר, וכ"כ בחוט שני (עמ' רלח).

ולגבי האיש, כתב האשכול (סימן מט) דה"ה שאסור לו להציע את מיטתה בפניה, דהוא מרגילה, וכ"כ החכמ"א (קטז, י) והערוה"ש (סקי"ד). וכן נוקטים בשיעורי שבה"ל (עמ' רסח), בחוט שני (עמ' רלח) ובשיעורי טהרה (עמ' קעג). ובדרכי טהרה (ה, פ) כתב דראוי להחמיר כשאפשר.

(11) מבואר בשו"ע דדוקא פריסת סדינים והמכסה שהוא דרך חיבה ה"ז אסור, אבל הצעת הכרים והכסתות שהוא טורח ואינו דרך חיבה, שרי.

ולהציע שמיכה כבדה כשל חורף, כתב השב"ל (עמ' רסח) שיתכן דשרי, דאפשר דמה שאסר השו"ע פריסת המכסה היינו דוקא בשמיכה קלה.

ולגבי כרים קלים, כתב השב"ל (שם) דיש להחמיר, דאינו טירחא ומעשה עבדות, וכ"כ בשיעורי טהרה (עמ' קעג). וכן הובא בשם הגריש"א (אוצרות הטהרה עמ' תתקו) דיש לדון שגם הצעת כר והשמיכה מקרי הצעת המיטה, דבזמננו אין זה טירחא. וכ"כ בדרכי טהרה (ה, עז) לגבי מזרונים קלים או כרים וכדו' דאין כיום גדרים ברורים, ולכן ראוי להחמיר. מאידך, דעת הטה"ב (ח"ב עמ' קצה) דכיון שעכ"פ אין מעשה חיבה אלא בהצעת הסדינים והמכסה, אין להחמיר בכרים קלים.

ולגבי הכיסוי העליון שע"ג השמיכה העשוי לנוי ולסדר, הובא בשם הגריש"א (משמח"ט ח"ב עמ' מב) דאין בו איסור הצעת המיטה.

ולהכניס הכר והשמיכה בציפית וציפה, דעת השב"ל (עמ' רסח) דשרי, דזה חשיב רק כהכנה להצעה, וגם אין נצרך שיעשוהו על המיטה, וכ"כ בשיעורי טהרה (עמ' קעד). ובשם הגריש"א (אוצרות הטהרה עמ' תתקו) הובא דיש לדון בזה לאיסור.

ולגבי הצעת השולחן לפניו, כתב התשב"ץ (ח"ג סי' כח) שמוותר, דלא אסרו אלא הצעת המיטה. ובשיעורי שבה"ל (עמ' רסח) חילק, דכשמייפים את השולחן ומסדרים יפה או יפוי הצלחות הוי דרך חיבה, ונראה דיש מקום לאסור, אבל כשיש אחרים שאוכלים אין להחמיר.

(12) השו"ע כתב דשלא בפניו, מותרת להציע מטתו, אפילו הוא יודע שהיא מצעת אותם.

מבואר בשו"ע דשלא בפניו, אפי' הוא יודע שהיא מצעת אותם, מותר. ולמד מכאן השב"ל (עמ' רסח) דבסומא יש לצדד להקל באיסורים אלו שאסורים לפניו דוקא.

המשך בעמוד הבא

(7) הש"ך (סקי"ג) הביא מש"כ הב"ח דאף בהושטה בלבד כשאין בו שינוי אסור במאכל ובמשתה, והוסיף דמשמע שהב"ח החמיר ג"כ בשאר משקים.

וכ"כ בחוט שני (עמ' רלז) ובשיעורי טהרה (עמ' קסז) דאסור להושיט מאכל ומשקה אפי' בלא מזיגה. ובעי"ז כתב בשיעורי שבה"ל (עמ' רסז) דנכון להחמיר כהב"ח דאין להניח את המאכל בצלחת של הבעל ולהושיט לפניו על השולחן, ובהושטה לפניו בלי התייגה לקערה יש ג"כ מקום להחמיר.

אמנם, ברשב"א (תוה"ק) מבואר דגדר איסור מזיגת הכוס היינו דוקא בכוס של יין, דהוה המרגיל לדבר עבירה, וכ"כ המאירי (כתובות ד:) והב"י דכל שאר משקים מותרים במזיגה. וכ"כ ה"ט"ז (סק"ג) והערוה"ש (סי"ג) דמותרת להושיט את המאכל, דזה אינו דרך חיבה אלא דרך עבדות, וכן משמע בקצשו"ע (קנג, יב) דדוקא הושטת כוס יין אסור. וכן דעת הטה"ב (ח"ב עמ' קפז) דדוקא יין אסור, אבל שאר משקין ואוכלין מותרת למוזג ולהניח לפניו, ושכן המנהג אצל הספרדים.

והבא"ח (צו, כד) והדרכי טהרה (ה, עא) כתבו דטוב לחוש לדברי הב"ח כשאפשר. ובשם הגריש"א (משמח"ט ח"ב עמ' שמו) הובא דמדינא יש להקל בהגשת מאכלים שתיקונם ונתינתם בצלחת נעשה שלא בפניו.

ולגבי משקאות חריפים או מוץ ענבים, כתב בדרכי טהרה (ה, סז) והוספה (בב) דהם נחשבים כיון, ואסורה למוזג לו לכו"ע.

ובגדר שאר משקים ולפי האוסרים שאר משקים וכו"ל, כתב בחוט שני (שם) דכל המשקאות כגון מיצים, בירה וכדו' הוי בכלל מזיגת הכוס, אבל מים לא. וכ"כ בשיעורי שבה"ל (שם) דהבאת מים בעלמא או סודה מותר, אבל בשאר משקאות קלים או מים ותמצית יש מקום להחמיר, ומ"מ בכל מזיגת שאר משקין א"צ להחמיר במזיגה לחדר בפניו.

ולגבי מאכלים שאינם חשובים כלחם גבינה פירות וכדו' ולפי האוסרים שאר משקים ומאכלים וכו"ל, הובא בשם הגריש"א (משמח"ט ח"ב עמ' שמו) דלכו"ע אינו בכלל מזיגת הכוס, ויכולה ליתנם לפניו כמו כוס מים. וכן התיר השב"ל (עמ' רסז) שתניח לפניו פרוסת המוציא. אמנם, בחוט שני (עמ' רלז) איתא דדוקא בדברים שאין בהם חשיבות אכילה או שתיה כגון מלח, תבלינים, תרופות וכדו' ה"ז מותר.

ולהושיט לפניו משקה או מאכל שעדיין לא מוכן לגמרי, כתב החוט שני (שם) דמותר, לכן יכולה להגיש לו בפניו כוס תה או קפה שעדיין אין בו סוכר, דאין זה דרך חיבה. ובשיעורי טהרה (עמ' קסח) כתב דאם הדרך הוא שהיא מכינה לו את התה והוא מכניס את הסוכר, ה"ז אסור דזה נחשב להושטה.

ולהביא בכוסות כשאין אחד מיוחד לבעל, והוא יקח אחד מהם לעצמו, כתבו החוט שני (עמ' רלז) והשב"ל (עמ' רסז) דמותר, מפני שאינו באופן שמגישין לו.

(8) דעת הש"ך (סקי"ד) דמש"כ הב"ח ושכשהמזיגה היתה שלא בפניו, אם מניחה על השולחן בפניו אסור אינו מוכרח.

ואף דבסעיף הקודם החמיר הש"ך כהב"ח דגם הושטה לחדר אסורה, ביאר המחצה"ש (סקי"ד ד"ה ליכא) דהתם הוי חומרא בעלמא, והכא מדינא קאמר דאינו אסור אא"כ היה מזיגה והושטה לפניו.

(9) הפת"ש (סקי"ב) הביא מש"כ השל"ה דהמחמיר שהאשה לא תעשה שום מלאכות בימי נדותה, שומר מצוות נפשו.

וכן הביאו דבריו הדברי יציב (יו"ד סו"ס צז) והפרדס רימונים (על הש"ך סק"ב), וכ"כ החיד"א (שיוירי ברכה סקי"ט) דיש מקומות שנהגו שהנדה לא תעשה שימושי הבית. אמנם, הדברי מלכיא"ל (ח"ה סי' קג) כתב שזה חומרא יתירה, וכ"כ החת"ס (או"ח סי' כג) דהיום אין נוהגין בחומרות אלו.

ביאורים סימן קצה ומוספים

המשך מעמוד הקודם

(13) הש"ך (סקט"ז) כתב לעיין בשו"ע אבן העזר סימן פ סעיף ח.

ובביאור דבריו, כתב הדרכ"ת (סקמ"ה) דכונת הש"ך שיש לחוש לסברא א' שכתב הרמ"א שם, ויש להחמיר גם בכרים וכסתות, וכ"כ בלח"ש (סקב"ה). וכ"כ הבא"ח (צו, כה) היכא דאפשר. אמנם, הלבוש, החכמ"א (קטז, ח) והערוה"ש (סקי"ד) כתבו כהשו"ע להקל, וכרים וכסתות שהם טירחא מותר. וכ"כ השב"ח (עמ' רסח), החוט שני (עמ' רלח) והטה"ב (ח"ב עמ' קצה).

סימן קצה סעיף יב

(14) מבואר בשו"ע דאסור לה ליצוק לו מים לרחוץ פניו ידיו ורגליו.

ולגבי הבעל, כתב האשכול (פמ"ט) דכמו שאסור לה לרחוץ לו פניו ידיו ורגליו כך אסור לו לרחוץ לה, וכ"כ הערוה"ש (סקי"ד), וכן משמע בחכמ"א (קטז, ט-י). וכן נוקטים בשיעורי שבה"ל (עמ' רסח), בחוט שני (עמ' רלט), בשיעורי טהרה (עמ' קעד), בטה"ב (ח"ב עמ' קצט) ובדרכי טהרה (ה, פה).

(15) הש"ך (סקט"ז) הביא מש"כ הר"ר יונה דאסור לתת לפני בעלה קיתון של מים וכלים שירחץ בהם.

ומשמע דדוקא לפני בעלה הוא דאסור להביא לו מים, אבל שלא בפניו מותר, וכ"כ האשכול (עמ' קיז), השב"ח (עמ' רסט) והחוט שני (עמ' רלט).

ולהכין המים בשינוי כגון אם מניחה ביד שמאל או בריחוק מקום, דעת השב"ח (עמ' רסט) והחוט שני (עמ' רלט) דמהני.

(16) הש"ך (סקט"ז) הביא מש"כ הר"ר יונה דאסור לתת לפני בעלה קיתון של מים וכלים שירחץ בהם.

מדויק מדבריו דאסור לתת לפני בעלה כלים שירחץ בהם, ומשמע דאף בהכנת שאר כלי רחיצה כגון מגבת או סבון אסורה להכין לו, שו"מ שכן דייק במשמה"ט (ח"ב עמ' שנב), ומשום דזה עצמו הרגל דבר במה שמכילה לו את הרחיצה. מאידך, השב"ח (עמ' רסט) כתב דהכנת צרכי רחיצה כגון מגבת או סבון לא משמע בפוסקים לאיסור, וכן הובא בשם הגריש"א (משמה"ט ח"ב עמ' מג) דמותר להכין לו כלי רחיצה למרחץ.

(17) דעת הש"ך (סקט"ז) כהר"ר יונה דאסור לה להכין לו מים לרחיצה מפני שהוא דרך חיבה.

וכן נוקטים הבא"ח (צו, כה), השב"ח (עמ' רסט), החוט שני (עמ' רלט) ובשיעורי טהרה (עמ' קעה). מאידך, דעת הט"ז (סק"ח) דמותרת להגיש לו כלי מים שירחץ בהם לאח"כ, וכ"כ הערוה"ש (סקי"ד), המקור חיים (סק"ז) והמלבושי טהרה (סי"ח), וכ"כ בטה"ב (ח"ב עמ' קצז) דאין איסור בהבאת מים לחוד.

ובדרכי טהרה (ה, פג) כתב דנוהגים כהמתירים בזה, וטוב להחמיר.

ואם הוא מחזיק ספל והיא פותחת את הברז עבורו, כתב השב"ח (שם) דיש מקום להחמיר גם להט"ז.

ולהכין מים לצורך נט"י שחרית, כתב הבאר משה (ח"ג סי' קמא) דמותר אפי' לש"ך, דכיון שהוא דבר של חובה ולא להנאת רחיצה אין זה בגדר רחיצה כלל. וכן דעת השב"ח (עמ' רסט) להתיר לצורך נט"י של שחרית או לסעודה ואף לצורך מים אחרונים, דאין זה מעשה רחיצה אלא להעביר את הטומאה או למצוה. וכן נוקטים בטה"ב (עמ' קצט), בשיעורי טהרה (עמ' קעה) ובדרכי טהרה (ה, פד).

מאידך, הבדה"ש (ס"ק קנד) כתב להחמיר בזה א"כ תעשה זאת שלא בפניו, וכן חושש לאיסור בחוט שני (עמ' רלט) ואפי' אם מכינה מהלילה עבור הבוקר. אמנם, אם המים לנט"י בשביל שניהם ה"ז מותר.

ובשם הגריש"א (אוצרות הטהרה עמ' תתקנ) הובא דלהכין מים לנט"י לאכילה בסעודה ה"ז אסור, אך לנט"י בבוקר אחר השינה שרי.

ולהכין את האמבטיה לרחיצת גופו במים חמים, כתב השב"ח (ח"ב סי' ק) דאפי' לט"ז ה"ז אסור, דזה הוי ממש דרך חיבה ביותר. מאידך, דעת הטה"ב (ח"ב עמ' קצח) דלפי הט"ז, מותר גם לאשה נדה להכין את האמבטיה במים חמים, ומ"מ טוב שתעשה כן שלא בפניו. וכן התיר הבאר משה (ח"ג סי' קמא) כשהוא בחדר אחר, דהוי שלא בפניו, וכן הובא בשם הגריש"א (משמה"ט עמ' שנב) להקל בזה, דזו הכנה מוקדמת כלפני דלפני, ואין בזה הרגל דבר.

ובשיעורי טהרה (עמ' קעה) כתב דשלא בפניו מותר, ודוקא בשעת הצורך.

סימן קצה סעיף טו

5) השו"ע כתב שאם הוא חולה ואין לו מי שישמשנו זולתה, מותרת לשמשו ורק שתזהר ביותר מהרחצת פניו ידיו ורגליו והצעת המטה בפניו.

ובגדר חולה לענין זה, כתב המקור חיים (סקנ"ח) דאייירי בחולה שחלה כל גופו, משא"כ במיוחד וכאב בעלמא והוא מתחזק והולך כבריא, וכ"כ בטח"ב (ח"ב עמ' ריג). וכ"כ בשיעורי שבה"ל (עמ' רעא), והוסיף דלא מייירי בחולה שיש בו סכנה דבזה שרי משום פיקו"נ. וכ"כ בחוט שני (עמ' רמ) דמייירי באופן שאינו יכול לעשות בעצמו, וא"כ הוא במצב של תשישות כח, ואין חשש שירגיל לעבירה.

ואם יש מי שישמשנו זולתה אלא שדורש שבר על שימוש, דעת הרדב"ז (ח"ד סי' אלף עה) דלא מחייבין לה לשכור אדם אחר בתשלום כדי לשמשו, וכ"כ הלח"ש (סק"ל), השבה"ל (עמ' רעב) ובשיעורי טהרה (עמ' קפט). מאידך, הדרכי טהרה (ה, פח) כתב דישלמו לו שכר ולא תטפל בו היא. אולם, אם אין להם כסף כדי לשכור אדם לשם כך, תטפל בו אשתו.

ואם הבעל חולה ואין מי שיעזרו זולתה להניח תפילין, כתב הטח"ב (ח"ב עמ' ריב) דיכולה אשתו נדה להניח לו תפילין על זרועו ועל ראשו, רק שתיזהר עד כמה שאפשר שלא תגע בבשרו, ואין לחוש פן יתגבר יצרו כיון שהוא חולה ותש כח, וכ"כ הבאר משה (ח"ד סי' ו). וכ"כ בשולחן שלמה (עמ' צד) דכשהוא חלש בכל גופו, אם אין דרך אחרת להניח תפילין, מותר לאשתו לעזור לו להניח, ותלבש כפפות.

ובעל שחולה מעיים וכדו' ויש צורך גדול לקנחו, כתב החוט שני (עמ' רמא) דמותר לאשתו נדה לקנחו אם אי אפשר ע"י איש, ע"י שתלבש על ידיה כפפות, ואם א"א לה ללבוש כפפה, ה"ז מותר, דאין זה דרך חיבה כלל.

6) השו"ע כתב דמותרת לשמשו רק שתזהר ביותר שתוכל מהרחצת פניו ידיו ורגליו והצעת המטה בפניו.

ודייק המקור חיים (סקנ"ז) מבאן דאם אינה יכולה להזהר בזה, שמוכרחת לרחוץ פניו ולהציע המיטה, מותרת גם בזה.

ואם הבעל חולה שיש בו סכנה, כתב הבשמים ראש (סי' קיח) דמותרת לשמשו בכל דבר, דאי אפשר שתעיין להבחין בין דבר שיש בו הכרח לשאינו הכרח. וכן הסכים עימו הדרכ"ט (סקנ"א), כיון שמהרדב"ז (ח"ד סי' ב) מוכרח דאפי' אין בו סכנה אך אין מי שישמשנו ואם תזניחנו יגיע לידיו חולי שיש בו סכנה ה"ז מותר, ע"כ יש לו על מה לסמוך להקל בכה"ג. וכן דעת הטח"ב (ח"ב עמ' ריג), וכ"כ השבה"ל (עמ' רעא), והוסיף דלכתחילה תעשה ע"י דבר המפסיק כגון כפפות כדי שלא תיגע בו להדיא ואמנם יש להשתדל ככל האפשר לשמש ע"י אחר.

סימן קצה סעיף טז

7) מבואר בשו"ע דכשהיא חולה והיא נדה, אסור לבעלה ליגע בה כדי לשמשה כגון להקימה להשכיבה ולסמכה.

משמע דכשהוא חולה והיא נדה מותר לה ליגע בו כדי לשמשה כגון להקימו, להשכיבו ולסמכו, ורק מהרחצת פניו ידיו ורגליו והצעת המטה בפניו צריכה להיזהר כמה שאפשר כמש"כ השו"ע בסעיף הקודם. וכתב הב"ח (רב פעלים יו"ד ח"ג סי' יב) דמ"מ תיזהר שתהיה נגיעתה בו ע"י הפסק דבר אחר שלא תגע בבשרו ממש, וכ"כ בשיעורי שבה"ל (עמ' רעב), בחוט שני (עמ' רמא), בטח"ב (ח"ב עמ' רי) ובדרכי טהרה (ה, פט).

ואשה חולה ואין לה מי שישמשנה ואינה יכולה ליטול ידיה שחרית או קודם הסעודה, כתב הגר"ח פלאגי (רוח חיים או"ח סי' קנט סק"א) דמותר לבעלה לשפוף על ידיה מים לנט"י, כיון שא"א בלא זה, והוא צורך מצוה ובאקראי, וכ"כ הטח"ב (ח"ב עמ' רכה), והוסיף דיש להיזהר שלא יגע בה כלל.

המשך בעמוד הבא

1) הט"ז (סק"ח) כתב דכשנוגעת בו על ידי המים הנוזלין מידה לידו סלקא דעתך דשרי, דזהו מגע על ידי דבר אחר שהיא נוגעת בכלי והכלי במים והמים בידו, קמ"ל דאסור משום רחיצה שמביאה לידי חיבה.

ומדברי הט"ז יש לכאורה לדייק דנגיעה ע"י דבר אחר בכלי מותר, דהא כאן אסר רק משום רחיצה שמביאה לידי חיבה.

והשבה"ל (עמ' רסט) דחה, דבמים שאינו נגיעה וחיבור להדיא ע"י דבר אחר הוצרכו לאסור במיוחד משום רחיצה, אבל בנגיעה ממש ע"י דבר אחר הוי חיבור ואסור.

סימן קצה סעיף יג

2) מבואר בשו"ע דאסור לו לשלוח לה כוס של יין, לא שנא כוס של ברכה לא שנא כוס אחר, אם הוא מיוחד לה.

ולשלוח לה בשינוי או שלא בפניה, כתב החוט שני (עמ' רמ) דאסור, מפני שכל שידעת דהוא ישיר יש בזה חיבה, וכ"כ בטח"ב (ח"ב עמ' קצא) דאפי' היא נמצאת בחדר אחר אסור. והשבה"ל (עמ' רסט) כתב דאפשר שגם שינוי לא מהני, דהאיסור הוא עצם השיגור עבודה.

ולגבי כוס של קידוש, כתב השבה"ל (עמ' רסט) דנהגים שאם יש אחרים עמם, הרי הוא מוזג לכמה כוסות שאין זה מיוחד לה ותקח כוס אחד בעצמה, וכ"כ בדרכי טהרה (ה, עג), וכן הובא בשם הגריש"א (אוצרות הטהרה עמ' תתקע). וכ"כ בחוט שני (עמ' רלט), אלא דהוסיף שאם אין אחרים עימם, אסור לו למוזג לכוס אחר, דהוא כוס המיוחד לה, לכן יש עצמה שתמוזג היא מעט מהכוס קידוש לכוס אחר ואז שפיר דמי.

ולשתות היא מכוס הקידוש לאחר ששתה בעלה המקדש, כתב האגרו"מ (ח"ב יו"ד סו"פ פג) דמותר, כמבואר בסעיף ד שמוותרת לשתות מכוס ששתה הוא, אבל תצטרך לשתות כל מה ששייר בהכוס אם ליכא אחרים כי אחר שהיא תשתה מהכוס יהיה הבעל אסור לשתות הנשאר, וכ"כ בשיעורי טהרה (עמ' קעא). וכ"כ בדרכי טהרה (ה, עג) דאחר ששתה הבעל יניח הכוס לידו ולא לידה שאינו מגיש או שולח לה, ומשם תקח האשה את הכוס ותשתה, וכ"כ בחוט שני (עמ' רלט). וכ"כ בטח"ב (ח"ב עמ' קצג), אלא שהוסיף דיש להקל שא' מבני הבית יגיש הכוס אליה לאחר ששתה ממנו בעה"ב, ולאחר שתייתה יטעמו כל בני הבית מכוס הקידוש.

ובשיעורי שבה"ל (עמ' רסט) כתב דאם קשה לה למוזג לכוס אחר, אז תשתה מהכוס שלו.

3) הפת"ש (סקי"ד) הביא מש"כ דיעב"ץ דראוי להחמיר כדעת השאילתות.

בשאילתות מבואר דכל ששלח לה כוס, אפי' שתו אחרים ביניהם, לא תשתה, ודלא כהשו"ע. וכ"כ בשיעורי שבה"ל (עמ' ער) ובשיעורי טהרה (עמ' קעא) דראוי להחמיר כמוהו. מאידך, בשם הגריש"א (אשרי האיש עמ' ריט בשם האבני ישפה) הובא דלא נהגו כחומרא זאת, וכ"כ בטח"ב (ח"ב עמ' קצא) ובדרכי טהרה (ה, עב) כדעת השו"ע.

סימן קצה סעיף יד

4) הש"ך (סקי"ז) הביא מש"כ הראב"ן דמותרין לאכל ביחד אחר שנגמרו הז' נקיים, דשוב ליכא הרגל עבירה אלא הרגל מצוה, דכיון דמצוי למטביל לא שביק היתרא ואכיל איסורא.

וכן הביא דבריו התורה"ש (סקי"ד). והסד"ט (סקב"א) כתב שאין להקל כי אם ביום השביעי של נקיים, דשוב ליכא למיחש להרגל דבר, דכיון שסמוך לטבילה הוא, לא שביק היתרא ואכל איסורא.

אמנם, דעת החיד"א (שיו"ב סק"ט), הערוה"ש (סק"ג) והקצשו"ע (קנג, טו) דאסור לאכל עימה עד שתטבול, וכ"כ הטח"ב (ח"ב עמ' ר) והשבה"ל (עמ' רעא), משום שאין לפתוח שום פתח ליצירה"ר, דיש לחוש לתקלה, וכן מבואר בדרכי טהרה (ה, ו).

יד יז ויש אומרים ב' וז"ל דרכי משה, בין דימי נדומה בין דימי לבונה, וכבר נתבאר ריש סימן זה. אמנם מלאכי הג"ה צמרדכי (שבת רמז רלח) בשם ראב"י ח"ל, אחר ימי ליצון ליכא הרגל עבירה, ועוד לאכול עמה כדי שתרצה לטבול אם יכולה לטבול, ע"כ. ועל זה ראיתי מקילים דימי לבונה. ואין נ"ל לסמוך על זה, וראב"י הוא יחיד בזה, עכ"ל.

והצ"ח כתב דלף לפי זה טועים המקילים, שהרי לא החיר אלא ביום השביעי שאחר ימי ליצון כדי שתרצה לטבול, וגם ליכא הרגל עבירה דאין לחוש שמה יבא עליה ביום השביעי כיון שהיא טובלת לערב, וגם זו סבירא קלושה היא, ואין שומעין ליחיד להחיר איסור המפורסם בכל החיצורים, ולכן יש לדרוש צריכים לאיסורא קא עבדי הני דלובלים יחד מקערה אחת דימי לבונה. ומלאכי צה"ג, ואנשים האובלים עם נשותיהם דימי ליצונה שלא ירגישו בני הציט, שבוש הוא ועוברים על דברי חכמים, ומתקצו כל הקהלות ועשו חסר על זה. דהר"ם ע"כ. והג"ה זו היא בהגהת מהרש"ל ומציאו הדרישה (אות א ד"ה ר"ס). וראב"ן כתב צדק סימן של"ה, ויש

נוהגין שלא לאכול עד כלות שבעה נקיים, והוא כשר ונאה דשבו ליכא הרגל עבירה אלא הרגל מותר, דכיון דמצי למטבול לא שצ"ק הימרא ואכיל איסורא דג"ע, ועיין שם שהאר"י: **בז יח** מהרצת פניו ב' אכל מציגת הכוס אשכחן הימני טובי, דלעיל ס"ק י"ג.

בז יח ונראה דאפילו למ"ש שם דנכון להחמיר הכא בחולה שרי: **בז יט** אסור ליגע בה כדי לשמשה כגון להקימה ולהשכיבה ולסמכה (7) [כא] (ו"א טו) דאם אין לה מי שישמשהו זולתה (הגהות ש"ד והגהות מרדכי פ"ק דשבת בשם הר"ם) וכן נוהגין אם לריכה הרבה לכך (8):

יז טז [טו] *כא אשה חולה והיא נדה (יט) אסור לבעלה (הגהות ש"ד והגהות מרדכי פ"ק דשבת בשם הר"ם) וכן נוהגין אם לריכה הרבה לכך (8): **יז טז** [טו] *כא אשה חולה והיא נדה (יט) אסור לבעלה (הגהות ש"ד והגהות מרדכי פ"ק דשבת בשם הר"ם) וכן נוהגין אם לריכה הרבה לכך (8):

יז טז [טו] *כא אשה חולה והיא נדה (יט) אסור לבעלה (הגהות ש"ד והגהות מרדכי פ"ק דשבת בשם הר"ם) וכן נוהגין אם לריכה הרבה לכך (8): **יז טז** [טו] *כא אשה חולה והיא נדה (יט) אסור לבעלה (הגהות ש"ד והגהות מרדכי פ"ק דשבת בשם הר"ם) וכן נוהגין אם לריכה הרבה לכך (8):

יז טז [טו] *כא אשה חולה והיא נדה (יט) אסור לבעלה (הגהות ש"ד והגהות מרדכי פ"ק דשבת בשם הר"ם) וכן נוהגין אם לריכה הרבה לכך (8): **יז טז** [טו] *כא אשה חולה והיא נדה (יט) אסור לבעלה (הגהות ש"ד והגהות מרדכי פ"ק דשבת בשם הר"ם) וכן נוהגין אם לריכה הרבה לכך (8):

תורת השלמים

לשטמו שכתב על מצות הרמז"ן שסימן קכ"ו ח"ל, אף דמשמע דצדקו דאם החולי מסוכן ואין שם רופאים אחרים, דשרי משום פקוח נפש. אלא דאיכא למימר דלמעשה חז"ל, דקצר דנגיעת נדה אינה אסורה אלא מדרבנן. אכל להרמז"ם דנגיעת ערוה אסורה מן המורה, הכא לע"פ שיש צו פקוח נפש אפשר דאסור משום אצורה דג"ע, וז"ל, עכ"ל הב"י. והש"ך השיג על הב"י בזה, וכתב וז"ל, ואין נראה, דודאי אף להרמז"ם ליכא איסור דאורייתא, אלא כשעשה כן דרך מאוה ומתנ

ביאור הגר"א

ובעני אשירה ליכא אלא לאו בעלמא אלמא אפילו לאו דג' עבירות אין מתרפאין בהן ובסנהדרין ע"ה (א') בשלמא למ"ד כו' אלמא אפילו לאו דלא תקרבו כה"ג אסור: [כא] וי"א כו'. דהלא הוה הוא דוקא אם מתכוין בשביל ערוה אבל בלא"ה אינו אלא מדרבנן:

פתחי תשובה

יג יד (יד) א"ת א"ן בה. עיין בשאלת יעב"ץ ח"א סימן קכ"ו שכתב דראוי להחמיר כדעת השאלות, ע"ש (3): **יז טז** (טו) דאם אין א"ה. וכן פסק בתשובת רדב"ז ח"א סימן ב', וכתב, אע"ג דבכל אביוורא דג"ע אמרין ימות ואל יעבור מההיא עובדא דהעלה לבו טינא, לא דמי, דהתם בא החולי מחמת העבירה, אבל הכא לא בא החולי מחמת העבירה, להכי שרי, ואפילו אם היא חולה שאב"ס נמי שרי. רק לא ירחץ פניה ידיו ורגליו. ואם היא מסוכנת אצל הרחיצה, אפשר לו להשליך מים עליה. ואם א"א אלא ברחיצה ממש, מותר, ע"ש. ועיין בתשובת בשמים ראש סימן קי"ח ובתשובת חינוך בית יהודה סימן ס"ו: **יז טז** א"ת א"ה רופא. ע"ש"ך סק"כ. ועיין בית שמואל בא"ע סימן כ' סק"א שהשיג עליו. ועיין בספר עצי ארזים שם:

גליון מהרש"א

קצה יז (ש"ך סק"ב) וב"ב הגמ"ז ואין נראה דרמאי. עיין בב"ש ריש סימן כ':

אוצר מפרשים

יז טז (ש"ך) שו"ת הרדב"ז ח"א סימן ב' וז"ל, אף שבעל תה"ד כתב אם האשה חולה ואין לה מי שישמשהו אלא הוא, דמחייבים ליה לשכור אשה שתשמשנה, אבל אם הם יחד במחבוא ואין שם מי שישמשהו, אין זה דרכי נועם שניחנה שתמות, אלא הוא ישמשנה. ומיהו לא ירחץ פניה ורגליו, שהם דברים של חבה ביותר. ואם מסוכנת אצל הרחיצה, אפשר לו להשליך מים על פניה וידיו ורגליו. ואם אי אפשר אלא ברחיצה ממש, מותר: [בנסת הגדולה] (ש"ך) אשה שהיא חולה וכו'. גם כן כתב הרדב"ז, היה בעלה אומן מקיז דם, אם אין שם מקיז דם אחר מותר. אמר המאסף, צריך לדעת אם דין מקיז דם כדניו של רופא דכל שאין שם רופאים אחרים בקיאים כבעלה אע"פ שיש שם רופאים אחרים מותר לדעת הרב ז"ל, הכא נמי במקיז דם כל שאין שם בקיאים כמותו מותר, או דילמא רופא אחד ומקיז דם אחד. ואע"פ שברופא מפלגין בין רופא בקי לרופא שאינו בקי, במקיז דם לא מפלגין בין מקיז דם בקי למקיז דם שאינו בקי. ומסתברא דבמקיז דם אין לחלק בין בקי לשאינו בקי, ואין קפידא בין בקי לבקי יותר. ומיהו אם יש לחוש שלוהותו בלתי בקי יעשה לה חיוק, ובעלה הוא מקיז דם בקי שאין לחוש לכך, בהא דאי דמי לדין רפואה: עוד כתב הרדב"ז בח"א סימן ב' לענין אם מותר לבעלה למשש לה הדפא או לא, וז"ל, ואיסור קריבה ודאי מדרבנן היא, דאי מן התורה, אפילו בשאר עריות נמי. ואם אי אתא אומר כן, לא שבת חיי לכל בריה, שאסור ליגע בבתו ובאחותו, ע"כ. ותימה לי שהרי הרמב"ם פכ"א מהלכות א"ב ובספר המצות סימן שני"ג כתב דאיסור קריבה מן התורה. ומ"ש דאיכא לא שבת חיי כו', לא קשיא, דאפשר לחלק כמו שמחלק הש"ך בסימן

משום רחיפה שמציאה ליד חיצה (1). וכן נ"ל מלשון התלמוד (כתובות ס"א, ב) שאמר צדין זה דהרחצת פניו ידיו ורגליו אסור, ודבר זה שנותנת מים לכלי תחלה צלי יתיקה עליו לא מקרי רחיפה כלל, והיה לו לומר דנתינת מים להרחצת אסור, כמ"ש שם מציגת הכוס, הכי נמי היה לו לומר ונתינת מים, מה שאין כן אם

יוצקת על ידיו מקרי שפיר רחיפה, אלא ודאי כדפירשתי דאין איסור נתינת מים לחוד. וכן כתב צדרישה. ומ"מ פשוט לי דגם זה בכלל האיסור, שאם הוא רוחץ מכלי שיש צו נקב למטה ובעת רחיפתו היא יוצקת מים להכלי, דגם זה מקרי הרחצה. כנ"ל: **יד טז** (ט) וכן נוהגין א"ה ק"ל. כתב מו"ם ז"ל אין להם על מי שישמטו, וראוי לדרוש צריכים שאסור. וכן כתב צדרישה בשם רש"ל. ונ"ל עוד דאפילו יש להחמיר יותר דימי ליצון, דאם נמיר לו צלחה קולא יותר יש חשש שיעורא ליד הרגל דבר מאחר שרואה שהיא אינה טמאה כל כך. וכן מלאכי שכתב תורת הבית הארוך (צ"ח) שער 3 בשם הראב"ד (בעלי הנפש שער הפרישה ס"א ה"ד) סבירא זו:

באר הגולה

יג כב שם וס': כג שם וס' מצינא דמסכת כלה פ"א המשגר טוס של צרכה לאשה וכו' ונדה לאה מלחא דמיה ולי"ש כוס של צרכה ולי"ש כוס אחר: כד שם צדרישה: **יד כה** צמינא לעיל צריש הסימן: כו טור וז"ל הרשב"א צמ"ה הקל: יוכתב מהרש"ל שאסור גמור עושין ושנתקצו כל הקהלות ומתו חסר על זה וכן הנהגתם בשר לחיובות קטנות ואובלים בקערה אחת הוא טעל חמירה אחת וכן הוא טעל חמירה אחת אסור: **יז טז** כד שם אביו הרא"ש בתשובה: **יז טז** כח מה"ד סימן רנ"ג: יז כט שם צמ"ה בשם גדול אחד וגם בתשובת להרמז"ן סימן קכ"ו וכתב הרב

צ"ב ע"ה ב' דדוקא כשהוא חולה והיא צריאה שרי, דכיון דחולה הוא ליכא למיחש להרגל עבירה, דאין יצרו מתגבר עליו מפני שמשש כמו (9), אכל כשהוא חולה והוא צריא איכא למיחש להרגל עבירה, שמה ימגבר יצרו עליו ויפייסנה. תרומת הדשן (סימן רנ"ג): **יז ב** אסור א"ממש ב' ומיהו אם החולה מסוכן ואין שם רופאים משמע קצת מדברי תשובת הרמז"ן סימן קכ"ז דשרי מפני פיקוח נפש. אלא דמ"ל דלמעשה חז"ל דסבירא ליה דנגיעת נדה אינו אלא מדרבנן, אכל להרמז"ם (איסור ציאה כ"א, ב) דנגיעת ערוה אסורה מן המורה, הכא לע"פ שיש פיקוח נפש אפשר דאסור משום אצורה דג"ע, וז"ע (11). עכ"ל צ"י. וכן כתב

באר היטב

יד יא א"ה ק"ל. והב"ם כתב שאין להם על מי שישמטו להקל וראוי לדרוש צריכים שהוא אסור וכתב הט"ז ונ"ל עוד דיש להחמיר יותר דימי ליצון דאם נמיר לו צלחה קולא יותר יש חשש שיעורא ליד הרגל דבר מאחר שרואה שהיא אינה טמאה כ"כ וכן מלאכי שכתב מה"ה בשם הראב"ד סבירא זו עכ"ל: **יז טז** (י) שתהדר. אכל מציגת הכוס לחולה ל"ע שרי. ע"ש"ך:

אפשר לו להשליך מים עליה. ואם א"א אלא ברחיצה ממש, מותר, ע"ש. ועיין בתשובת בשמים ראש סימן קי"ח ובתשובת חינוך בית יהודה סימן ס"ו: **יז טז** א"ת א"ה רופא. ע"ש"ך סק"כ. ועיין בית שמואל בא"ע סימן כ' סק"א שהשיג עליו. ועיין בספר עצי ארזים שם:

קצב

שפתי בהן

יורה דעה קצה קצו הלכות נדה

טורי זהב

הענין * ואין נראה, דודאי אף להרמז"ם ליכא איסור דאורייתא אלא כשעושה כן דרך תאוה ומיזת ציאה, כמש"ל סימן קנ"ז ס"ק י', מה שאין כן הכא¹. וכן המנהג פשוט שרופאים ישראלים ממששים הדפק של אשה אפילו אשת איש או עובדת כוכבים אע"פ שיש רופאים אחרים עובדי כוכבים, וכן עושים שאר מיני משמושים ע"פ דרכי הרפואה². אלא הדבר פשוט כמ"ש. וזה נראה דעת הרב דלעיל בסימן קנ"ז (פ"ה) משמע מדבריו כהרמז"ם וכמו שכתבתי שם בס"ק י', וכאן המיר מישוש הדפק. מ"מ באין סכנה אסור לצעלה למשש הדפק כשהיא נדה, *וכדאיתא בתשובת הרמז"ן ובדברי הרב:

קצו א א) כדי שתפסוק בטהרה. בין

השמשות: (ב) רק שחרית ב'ו. היינו מיום שני מראייתה ואילך¹⁰ כלקמן סעיף ג': (ג) מאחר דהקדף כבר עשו ב'ו. אע"פ שעדיין היא לא התפללה ערביה. תרומת הדשן שם (סימן רמח): (ד) אפי"ו עשו הקדף שבת. כי ההיא מוספת לא שייך לענין נדה ונר"ך כ"ד שעות, וכן איתא בפרק נערה (כמוצת מו, ה) בתוספות ד"ה דמסר לה בשבתות ויום טוב. וכן יש לראיה מספירת עומר דלא חשבינן לילה אפילו בע"ש דמוספת שבת דאורייתא, וכן מאכילת מנה ופסח וסוכה, עכ"ל האגור (סימן אלף שנו) בשם מהר"ל. משמע מדבריו ומכל הלין ראיות דאע"פ שהתפללה היא ג"כ ועשתה שבת מותר (וכן דעת אחד מהגדולים בתשובה שהביא התרומת הדשן שם דאפילו התפללה היא ערביה מותר ע"ש בת"ה). ולפי זה מה שכתב הרב דאפילו עשו הקהל

קצו א א) ונוהגים לבתחלה לייזהר

ב'ו. *ש"ל בתשובה סימן פ"ב כתב דכיון שגשים שלנו מתחילין למנות מיום שני כמ"ש בסעיף י"א, פשיטא שיכולה למנות אפילו אחר תפלת ערביה:

הגה ולפי מה שכתבתי דנוהגין היתר אם נריכה אליו דמשמש לה כ"ש דמותר (י) למשש לה הדפק אם (יח) אין רופא אחר ונריכה אליו ויש סכנה בחליה (ק) דקדק הב"י מלשון הרמז"ן סימן קנ"ז ועיין בא"ח סימן פ"ח אם מותר לנדה ליכנס (יט) לציט הכנסת ולהתפלל⁴:

קצו דיני לבישת הלבון ובדיקתה. ובו יג סעיפים:

א [א] *שבעת ימים [ב] שהזבה סופרת מתחילין ממחרת יום שפסקה בו [ג] יוכך משפטה אם תראה שני ימים או שלשה ופסקה מלאות [א] בודקת ביום שפסקה א) כדי שתפסוק (ב) בטהרה⁶ [ד] ובדיקה זו תהיה סמוך לבין השמשות⁷ (וכן נוהגין לכתחלה וצדיענד אפילו לא צדקה ענמה

באר הגולה

ב"י שנהג מדברי מה"ד שאפילו כשאין רופא וזולתו אסור וכן להרמז"ם דנניעת ערוה אסורה מן המורה אע"פ שיש בו פקוח נפש אפשר דאסור משום דהוא אימורא דג"ע וז"ע וכבר פסק רמ"א להיט: **קצו א** א צריכה דרבי מאיר מיה דף ל"ג ע"א ד"א יוס שפוסקת בו וכו' ואע"פ דמיו ליה שם בגמרא כתב הרא"ש דלמירא צעלמא והכי איתא שם דף ס"ט ע"א: ב טור וס"פ והרא"ש בפסקיו צ"י דמה: ג לשון הרשב"א בת"ה הקצר: ד גס הטור כ"כ בשם אביו הרא"ש:

(ב) רק שחרית ומנחה ענמה טהורה כגי צנך) (טור בשם הרשב"א וכו' אף לפי דברי הרא"ש) [ה] גולעולם ילמד אדם (להמיר לכתחלה) בתוך ביתו שתהא בודקת ביום הפסק טהרתה במוך דחוק⁸ יושיהא שם כל בין השמשות⁹ שזו הבדיקה מוציאה מידי כל ספק (רשב"א בזה"ק): הגה י"א אם התפללו הקהל ערביה ועוד היום גדול אינה יכולה לצדוק או לנצב לנשים ולהתחיל למנות מיום המחרת (ג) מאחר (ג) [ב] דהקהל כבר עשו אומר לילה (מ"ה) [ג] וי"א דמותר (ד) [ג] *אפילו עשו הקהל (א) (א) שבת (אגור בשם מהר"ל) (א) ונוהגין לכתחלה שבת, ה"ק אפילו עשו הקהל גם כן שבת וגם היא. והגאון אמר ו"ל לא כתב כן בתשובה, אלא כתב דלהרב אם התפללה היא ערביה אין להקל אפילו דיעבד, כלקמן סוף סימן שע"ה (פסק יא), וע"ש (וכן נראה דעת מהרש"ל בתשובה סימן פ"ב שהבאלי לקמן ס"ק י"ט). מ"מ מצאנו מהאגור שהבאלי דאף להמקילים היינו עד כ"ד שעות, וא"כ כשהיום גדול כל כך חשבינן יום וילה שום, וכמו שכתבתי לעיל סימן קפ"ד ס"ק ז', *אבל בחר הכי לכו"ע אסור¹¹:

תורת הש"מים

ציאה, משא"כ הכא, וכן המנהג פשוט שרופאים ישראלים ממששים הדפק של אשה אפילו א"א או עובדת כוכבים, אף שיש רופאים עובדי כוכבים, אלא הדבר פשוט כמ"ש. עכ"ל. ואין דבריו מוכרחים, דמ"מ כיון דלהרמז"ם אסור מדאורייתא כל שנהגה מנגיעתה בקירוב בשר, א"כ אפשר דאסור למשש לה הדפק. דקירוב הדבר לצוא לדי איסור דאורייתא. וכן משמע בתשובת הרמז"ן ענמו שם דלמאן דלמר דכל קריבה אסור דאורייתא (והוא דעת הרמז"ם), יש להחמיר בזה. גם מ"ש הש"ך וכן המנהג פשוט וכו', אין זו ראייה כלל, דיותר יש לחוש בנאשמו נדה שלבו גם, מנאשה אחרת, וממ"ש בתשובת הרשב"א סימן אלף קפ"ה ונהגה בש"ע צ"ה סימן כ"א. והרב שסכ"ע שלא דעת הב"י, סומך ענמו על הגהת ש"ד והגהת מרדכי דמחיר, וכמ"ש ש"ד, ע"ש:

קצו א [ב] שהזבה בופרת. וזמן הזה כולם כונה שינהו חכמים, אפילו רוחה טפת דם כחדל

קצו א [א] שבעת ב'ו. עתוס' ל"ג א' ד"ה דאיהו ב'ו. [ב] וכן משפטה אם ב'ו. ר"ל לאפוקי יום א' כמ"ש בס"ב: [ג] בודקת ב'ו. שם בגמרא ס"ט א' ועתוס' שם ד"ה והכא ב'ו: [ד] ובדיקה זו ב'ו. להחמיר בכתחלה כרבי יהודה במתניתין שם ס"ח א' וז"ש בתג"ה וכן ב'ו ובדיעבד כ'ו דק"ל כרבנן: [ה] וצ"ע אם ב'ו ושיהא ב'ו. ת"ה. וכמ"ש בגמרא תניא א"ל לר"י

ביאור הגר"א

אלמלי כ'ו וכמש"ש ג"ג (א') ואמינא להו אנא אלמלי כ'ו ואל" כ'ו קאמרין כ'ו וזה א"א אלא כה"ג במוך דחוק כ'ו: [ו] וי"א דמותר ב'ו. עתוס' דכתובות מ"ז א' ד"ה דמסר כ'ו ובפסחים צ"ט ב' ד"ה עד כ'ו ובברכות כ"ז ב' איבעיא להו אומר קדושה כ'ו אומר הברלה כ'ו מכלל דלשאר דברים דלא שייך לשבת ודאי לאו לילה הוא:

הגהות רעק"א

יז (ש"ד סק"ז) ואין נראה דודאי אף להרמז"ם. עיין בספר צית אפרים בקונטרס הראיות סימן ל"ח אות ט': (ש"ד סק"ז) ובדאיתא בתשובות הרמב"ן. ועיין בתשובות הרד"ו סימן ג':

באר היטב

קצו א (ב) בטהרה. בין השמשות. וצדיענד אפילו אם לא צדקה ענמה רק שחרית כ'ו היינו מיום שני מראייתה ואילך כלקמן פ"ב. ע"ך: (ג) דהקדף. אפילו אם היא עדיין לא התפללה ערביה: (א) שבת. כתב הש"ך דמדמי מהר"ל משמע דאע"פ שהתפללה היא ג"כ ועשתה שבת מותר אצל הגאון אמר ו"ל כתב דלהרב אם היא התפללה ערביה אין להקל אפילו דיעבד וכו" דעת מהרש"ל בתשובה (ומהאגור שהבאלי מוכח דאף להמקילים היינו עד כ"ד שעות וא"כ כשהיום גדול כ"כ חשבינן יום וילה שוין. אבל בחר הכי לכו"ע אסור) עכ"ל (וט"ז) כתב בשם רש"ל כיון שגשים שלנו מתחילין למנות מיום שני פשיטא שיכולה למנות אפילו אחר תפלת ערביה ע"ש):

שלנו מתחילין מיום ר', יש להקל. אבל כאן דמיירי בבדיקה של הפסקת טהרה, אין הפרש לנשים שלנו, שאם אחר תפלת ערביה לילה, אין יום המחרת עולה למספר שבועה נקיים, ע"ש.

אוצר מפרשים

ואין חילוק בזה בין יום ארוך או קצר: (ש"ד סק"ז) **אב"ב** בחר הכי צ"ע אסור. דבריו תמוהים, והרי אפילו לענין איסור סקילה, אותה שעה עדיין דינו כיום ממש, ובקין בע"ש עושים לכתחלה מלאכה עד סמוך לבין השמשות ולא אמרינן חדשבינן יום וילה שוין. ועוד, דהרי האגור הביא ראיה ממצה ועומר, ואטו בשבת העיבור שיומו של ערב פסח גדול, יהיה יוצא ידי אכילת מצה בעוד יום גדול, וכן ברכת עומר שהיום גדול מאד, ואפ"ה אין מברכין עד הלילה ממש. ולכן נלע"ד שאין להחמיר בזה כלל אפילו לכתחלה. ועוד, דלדברי הש"ך בסוף שבעה נקיים ביום השביעי כשהיום קצר תהיה אסורה לטבול עד כמה שעות בלילה, וינאם שאותן שעות שייכים להיום, אמתה. ולכן נלע"ד שאף הש"ך לא החמיר אלא כשהתפללה היא והקהל ערביה ג"כ, וקיבלו שבת. וגם בזה נלע"ד להקל בדיעבד. וכ"כ שעות שהזכיר האגור, היינו שעות זמניות, וכוונתו עד סוף היום: (דגול מרבבה) (ש"ד סק"א) **רש"ל** בתשובה סימן פ"ב כתב דכיון שגשים שלנו וכו'. כבודו של ה"ט"ו במקומו עומד, וכאן שגגה היא בידו שהעתיק לדברי מהרש"ל. דמהרש"ל שם מיייר שהראיה שראתה היתה אחר תפלת ערביה ועוד היה יום. ולענין אימת חלבש לבנים, אם יום חמישי לראייתה שהוא עדיין יום, או יום חמישי מיום המחרת כיון שהתפללה ערביה, בזה שפיר כתב מהרש"ל דכיון דנשים שלנו מתחילין מיום ר', יש להקל. אבל כאן דמיירי בבדיקה של הפסקת טהרה, אין שום הפרש בין נשים שלנו לנשים שמתחילין מיום חמישי, שאם הוא אחר תפלת ערביה לילה, אין יום המחרת עולה למספר ד' נקיים: (דגול מרבבה)

(ש"ד סק"ז) ואין נראה דודאי אף להרמז"ם וכו'. ועיין בבית שמואל סימן כ' ס"ק א': (דגול מרבבה) **קצו א** (הגה) אפי"ו עשו הקדף שבת ב'ו. כתב הש"ך ואפילו אם התפללה גם היא ערביה, וכ"כ מהרש"ל. ואח"כ כתב בשם אביו, אם התפללה היא ערביה, אין להקל אפילו בדיעבד. אך ממה שכתב הש"ך בס"ק י"ט משמע שאף אם התפללה היא. אבל מה שכתב הש"ך להמקילין רק כ"ד שעות, וא"כ כשהיום גדול כ"כ חשבינן יום וילה שוין, אבל בחר הכי לכו"ע אסור, עכ"ל. ולי נראה דמשמעות המהר"ל משמע אפילו סמוך לערב, דכתב כי היא התוספת לא שייך לענין נדה, וראיה מספירת העומר דלא חשבינן לילה אפילו בע"ש, נמצא דצריך לילה ממש, דהא כימי הפסירה הימים ארוכים. ובכ"ה כתב בזה"ל, אם ראתה דם סמוך לערב, משמע סמוך ללילה, וכן כתב בתורת השלמים, דלא כש"ך, ע"ש:

(הגה) אפי"ו עשו הקדף שבת. עש"ך סק"ד מ"ש דאף להמקילים היינו עד כ"ד שעות וכו'. משמע דר"ל אם היום גדול, או לאחור שעות אחר חצות היום לילה, דאז כלו הכ"ד שעות של יום שעבר. וחש"כ אבל בחר הכי לכו"ע אסור, היינו אחר ו' שעות זמיל. אך האחרונים חלקו עליו, ועיין בפלתי ובמ"י דלעולם אין בלילה יום יותר מכ"ד שעות, ומה שהלילה קצר, היום ארוך, סוף סוף הם כ"ד שעות, וא"כ פשיטא שהוא עד סוף היום, ולעולם צריכה לבדוק סמוך לביה"ש. וא"כ ממיילא להמקילים, אפילו עשו הקהל שבת בעוד היום גדול, כגון בקיץ, ואפילו אחר תשע שעות לאחר חצות היום, מ"מ יכולה לפסוק בטהרה קודם ביה"ש, ושפיר יהיה אותו היום ג"כ כ"ד שעות, עד מוצאי שבת בזמן ההוא, וכן בכל הימים כנ"ל,

המשך מעמוד הקודם

(8) הרמ"א הביא דאם אין לה מי שישמשנה, מותר בכל, ושכן נוהגים אם צריכה הרבה לכך.

ואם יש מי שישמשנה זולתו אלא שדורש שכר על שימוש, דעת הרדב"ז (ח"ד אלף עו) שחייבים לחפש כל אפשרות שהבעל לא ישמשה ואפי' בהוצאת ממון. וכ"כ השב"ח (עמ' ערב), והוסיף דצ"ע בשיעור ההוצאה שחייבים בזה, ולא מסתבר שצריך למסור כל ממון, אך כשאפשר צריך לשכור אחות. וכ"כ בטה"ב (ח"ב עמ' רטו) דישכור אחות לשמשה ולטפל בה כראוי, ובמקום שיש חשש סכנה אם לא ישמשנה בעצמו יש להקל.

ובשם הגריש"א (תורת היולדת פל"א הערה ה) הובא דהחובב לשכור מי שישמש את אשתו כשהיא חולה, היינו רק בשצריך ליגע בה ממש, אך אם צריך רק להושיט לה מאכל וכדו', מותר לו לתת בעצמו.

(9) מבואר בש"ך (סקי"ט) דדוקא כשהוא חולה והיא בריאה שרי, דאין יצרו מתגבר עליו מפני שתשש כחו, וליכא למיחש להרגל עבירה.

ולגבי בעל שלקה בשיתוק ונמצא במצב יציב וחי כך את חייו, דעת הגריש"א (קובץ תשובות ח"א סי' פז) דלא שייך לומר בכה"ג שתש כחו ואינו בא לידי עבירה, אלא דינו כדין אשה חולה שהשו"ע החמיר. ובאופן שאין לו מי שישמשנו, וא"א לשכור אדם אחר שישמשנו, מותר לה להקימו ולהשכיבו. אך לרחוץ את פניו ידיו ורגליו אסור. ובאופן שאין אחר ויש צורך גדול, יש מקום לדון שתרחץ את פניו, ודוקא באופן שתשים על ידה כפפות.

ולענין סומא שזקוק לילך עם מישהו שיאחזנו להדריכו בדרך, עיין מה שכתבנו על הפת"ש סק"ג.

סימן קצה סעיף יז

(10) מבואר בשו"ע דאסור לממש לה הדפק.

ולהגביה או להנמיך את מיטתה כשהיא שוכבת בבית החולים, כתב הטה"ב (ח"ב עמ' רכו) דמותר, בין שזה נעשה ע"י חשמל ובין ע"י פעולה ידנית, כל שהדבר נעשה לרווחת האשה החולה, כיון שאינו נוגע בגופה כלל אלא ע"י דבר אחר. וכ"כ השב"ח (עמ' רעג) דאפשר להגביה את המיטה ע"י הפעלת חשמל, ואם צריך להגביה ביד, אם הוא צורך החולה אפשר להקל. אמנם, בשולחן שלמה (עמ' צד) מבואר דאסור לבעל להפעיל את המתג החשמלי כשאשתו נדה שוכבת על המטה.

(11) הש"ך (סק"ב) הביא מש"כ הב"י שאם החולה מסוכן ואין שם רופאים, לפי הרמב"ם דנגיעת ערוה אסורה מן התורה, הכא אף על פי שיש פיקוח נפש אפשר דאסור משום אביזרא דג"ע, וצ"ע.

ובטעם הדבר דהב"י לא החליט לאסור אליבא דהרמב"ם אף במקום סכנה באופן מוחלט אלא כתב רק בדרך אפשר, וגם סיים על זה בצ"ע, כתב הזרע אמת (ח"ג סי' קטז) משום דה"ל שאף לרמב"ם שרי במקום סכנה, כיון שלא נאסרה הקירבה מהתורה אלא משום גדר וסייג שלא יבוא להרגל עבירה, מש"ה לא הוי אביזריהו דג"ע ממש, לכן הניח את הדבר בספק.

----- ע"כ המשך מעמוד הקודם -----

(1) הש"ך (סק"ב) תמה על הב"י, דאף להרמב"ם ליכא איסור דאורייתא אלא כשעושה כן דרך תאוה וחיבת ביאה, משא"כ הכא.

והתורה"ש (סקט"ו) יישב את הב"י, דמכיון שלרמב"ם אסור מדאורייתא כל שנהנה מנגיעתה, א"כ אפשר דאסור לממש לה הדופק, דקרוי הדבר לבוא לידי איסור תורה. ומה שהקשה הש"ך דהמנהג פשוט כן, אין זה ראייה כלל, דיותר יש לחוש באשתו נדה שליבו גס בה מבאשה אחרת.

ולבני ספרד לדינא, כתב הבא"ח (תורה לשמה סו"ס תצד) דאם בא לשאול אם מותר לממש הדופק שלה במקום סכנה, צריך להורות לו שאין זה בכלל יהרג ואל יעבור, כיון שגם הב"י לא כתב כן אלא בדרך אפשר. וכ"כ הערוה"ש (סכ"ז-כו) דגם השו"ע מודה דבמקום סכנה מותר. וכן העלה בטה"ב (ח"ב עמ' רטו) דכשיש חשש סכנה אם לא ישמשנה בעצמו, יש להקל. וכ"כ בדרכי טהרה (ה, צג-צה) דהקלו בה שאם אין רופאים אחרים ויש סכנה בחליה, מותר לו לרפאותה, וכ"כ בשיעורי טהרה (עמ' קצב).

(2) מבואר בש"ך (סק"ב) דהמנהג פשוט שרופאים ישראלים ממשיכים הדפק של אשה אפילו אשת איש או עובדת כוכבים אע"פ שיש רופאים אחרים עו"ג, וכן עושים שאר מיני משמושים ע"פ דרכי הרפואה.

והעיר השב"ח (עמ' רעד) דמ"מ אין היתר לאשה ללכת לרופא איש שלא לצורך, ויש להדר ללכת לרופאה אם אפשר ואף כשכרוך בתשלום. ואם א"א ברופאה או שהרופא מומחה יותר, מותר ללכת לרופא אך לא אצל מי שמוחזק בפריצות וחשוד על עריות, ואין ללכת שלא לצורך, ואף בהריון מותר רק לבדוק אם אין איזה מקרה ח"ו או כשרואה דם ח"ו, וכן קודם הלידה, וריבוי ההליכה גורם הורדת מעטה הצניעות ואיבוד ממנו של ישראל. וכ"כ בטה"ב (ח"ב עמ' רכו) שרק אם הדבר נחוץ ביותר להיבדק ואין שם אשה רופאה מומחית, אז מותרת להיבדק ע"י רופא, לכן אסור ללכת להיבדק בדיקה שגרתית בתקופת ההריון אצל רופא, ובפרט בשיכולות ללכת להיבדק אצל רופאה ואפי' שזה כרוך בתשלום. וכן הובא בשם הגריש"א (משמח"ט עמ' שסז) דאף אם הדבר כרוך בטירחה או בתשלום אין היתר להיבדק בלא חולי אצל רופא, וכש"כ כשהולכת לבדה שפעמים רבות עוברים גם על איסור יחוד ועבירה גוררת עבירה. וכ"כ בחוט שני (עמ' רמ) דיש להעדיף ללכת לרופאה. וכ"כ בשולחן שלמה (עמ' ריו) דיש להחמיר שלא תלך אצל רופא גבר היכא דאפשר.

(3) הפת"ש (סקי"ז) הביא מש"כ המקו"ח שראה מורים שהורו להניח בגד על הדפק, ואז מותר לבעלה הרופא לממש הדפק על אותו בגד המפסיק.

ולחפסיק ע"י כפפות שתלבש בידים, כתבו בשיעורי שב"ח (עמ' רעב) ובשיעורי טהרה (עמ' קצ) שמהני, דהוי חציצה, וכ"כ הטה"ב (ח"ב עמ' ריא) דהוי שינוי והיכר בדבר, ולא הוי דרך חיבה כלל ורחוק הם מש"כ הבית שער (יו"ד סי' רעד) דדוקא בהפסק מפה מיוחדת מהני, ולא סגי בבית יד כגון כפפות. וכ"כ בחוט שני (עמ' רמא) דמותר להפסיק אפי' ע"י כפפה מניילון דק המצוי היום, דסו"ס הוא מפסיק.

(4) הרמ"א ציין לאו"ח סי' פח לגבי אם מותר לנדה להכנס לביהכ"ס ולהתפלל.

הרמ"א כתב שם דמותר לאשה נדה בימי ראייתה להיכנס לביהכ"ס, אבל המנהג במדינות אלו שאינה נכנסת לביהכ"ס, ובימי לבון נהגו היתר, ומ"מ בימים נוראים וכה"ג שריבים מתאספים לילך לביהכ"ס, מותרים לילך כשאר נשים כי הוא להם עצבון גדול שהכל מתאספים והם יעמדו בחוץ.

והמשנה ברורה (שם סק"ז) כתב בדמדיניותינו נוהגין היתר לעולם ומברכות ומתפללות, ומ"מ לא יסתכלו בס"ת בעת שמגביהים אותו להראות לעם, וכ"כ בדרכי טהרה (ה, צח). וכ"כ בטה"ב (ח"ב עמ' רד) דמותר להיכנס לביהכ"ס ולנגוע בספר קדוש, ושכן נוהגים.

וליגע באבני הכותל המערבי כשהיא נדה, כתב הסוג"ב (כו, יד) דיש להיזהר מלעשות כן, וכ"כ בשיעורי טהרה (עמ' קצד). וכ"כ בדרכי טהרה (ה, צח) שלא תיגע שם בזמן שהדמים מצויים בה, כדי לנהוג כבוד במקדש.

(5) הפת"ש (סקי"ט) הביא מש"כ החמו"ד דנהגו הנשים שלא לילך לבית החיים להתפלל בימי נדתה, ונכון הוא.

וכ"כ המשנה ברורה (שם). וכ"כ בדרכי טהרה (ה, צו) דראוי שלא תלך הנדה לבית הקברות. והטה"ב (ח"ב עמ' רו) כתב דגם הנהגות להחמיר, היינו דוקא בימי ראייתן, אבל בימי ספירת ז"נ יש להקל.

וללכת ולעמוד מחוץ לד"א של הקברים, כתב השב"ח (עמ' רעד) דמותר, ולפעמים מקילים לצורך כשאינה שופעת.

ואם יש הקמת מצבה או יום השלושים והשנה, כתב בטה"ב (שם) דמותרת להיכנס לבית הקברות. וכ"כ בשיעורי טהרה (עמ' קצה). אלא שהוסיף דאם אפשר לה שלא ירגישו בזה תעמוד מחוץ לד' אמות, ואם אי אפשר לה תיזהר עכ"פ שלא תיגע במצבה. ובשולחן שלמה (עמ' עא) כתב דביום השנה נהוג שאינן מקפידות שלא לילך בימי לבונן.

וללכת לקבר רשב"י בל"ג בעומר, הובא בשם הגר"מ הלברשטאם (פתחי מגדים ג, קכב) דהמנהג שאינה הולכת בימי טומאתה. ובשיעורי טהרה (עמ' קצה) כתב דיש להתיר לה להיכנס לקברי צדיקים, שגם זה נקרא צורך, אך תיזהר שלא תיגע שם.

המשך בעמוד הבא